

REKISTERÖITYNEIDEN KÄYTTÄJIEN NIMET VERKKOPELIYHTEISÖ APELISSA

Pro gradu -tutkielma
Lasse Hämäläinen
Helsingin yliopisto
Suomen kieli
Toukokuu 2012

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Teoreettista taustaa	2
1.1.2 Nimen ja appellatiivin rajalla	6
1.1.3 Käyttäjänimet nimistöntutkimuksen kentässä.....	10
1.2 Terminologiaa	14
1.2.1 Aiemmissä tutkimuksessa käytetyt termit	14
1.2.2 Käyttäjänimi	16
1.3 Tutkimuksen tavoitteet	19
2 Aineisto	22
2.1 Peliyhteisö Aapeli	23
2.2 Kyselytutkimus ja sen vastaajat	25
3 Käyttäjänimien rakenne	29
3.1 Funktionaalis-semanttinen analyysimalli	29
3.2 Yksilöivä osa.....	34
3.2.1 Henkilönnimi	34
3.2.2 Muu nimi.....	38
3.2.3 Leksikaalista merkitystä kantava ilmaus	39
3.2.4 Tekosana	41
3.2.5 Lyhenteet	44
3.3 Erottava lisäosa	45
3.3.1 Numero tai numerosarja	45
3.3.2 Erikoismerkki.....	47
3.3.3 Kirjain tai kirjainlyhenne	48
3.3.4 Sana tai morfeemi.....	50
3.3.5 Muu lisäosa	51
3.3.6 Erottavien lisäosien jakautuminen yksilöivien osien mukaan	52
3.4 Nimenosien järjestys	53
3.5 Prototyypin käyttäjänimi.....	56

4 Käyttäjänimien ortografiaa	57
4.1 Isot ja pienet kirjaimet	58
4.1.1 Alkukirjain	58
4.1.2 Iso kirjain muussa kuin nimenalkuisessa asemassa	60
4.1.3 Tuleeko nimen alkaa isolla alkukirjaimella?	62
4.2 Välilyönti	67
5 Hyvä käyttäjänimi.....	69
5.1 Hyvän nimen tutkimusmenetelmistä	70
5.2 Hyvän käyttäjänimen yleiset ominaisuudet	76
5.3 Teoriasta käytäntöön: mistä käyttäjänimistä todellisuudessa pidetään?	86
5.3.1 Järjestämismenetelmä.....	86
5.3.1.1 Lomakkeella esiintyvien käyttäjänimien analyysi	87
5.3.1.2 Kyselytutkimuksen tulokset.....	94
5.3.2 Likert-menetelmä	100
5.3.2.1 Lomakkeella esiintyvien käyttäjänimien analyysi	101
5.3.2.2 Kyselytutkimuksen tulokset.....	107
5.4 Tulosten analysointia ja vertailua.....	112
5.5 Tutkimusmenetelmien arviointia	117
6 Lopuksi	121
6.1 Tulosten yhteenvetoa ja arviointia	121
6.2 Nimistöntutkimuksesta nimettömyyden tutkimukseen?.....	126
6.3 Mikä tekee käyttäjänimien tutkimuksesta tärkeää?.....	128
Lähteet.....	130
Verkkolähteet	133
Liitteet.....	135
Liite 1. Kyselylomake: tutkimus Aapelin nimimerkeistä.	135
Liite 2. Kyselylomakkeeseen vastanneiden käyttäjien nimet	139

1 Johdanto

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena ovat Internet-yhteisöihin rekisteröidyt epäviralliset henkilönnimet. Käytän tästä nimikategoriasta ilmausta *käyttäjänimet*. Terminvalinnan syyt ja taustan esittelen luvussa 1.2. Tutkimukseni kohteena olevat käyttäjänimet ovat peräisin Internetin peliyhteisö Aapelista¹, josta kerron luvussa 2.1.

Käyttäjänimet ovat epävirallisia henkilönnimiä, joiden ensisijainen tehtävä on tehdä verkkosivuston tai -palvelun käyttäjä tunnistettavaksi eli erottaa hänet muista saman sivuston tai palvelun käyttäjistä. Ne toteuttavatkin nimien yksilöivää funktiota paremmin kuin monet reaali maailmassa esiintyvät nimikategoriat: Siinä missä esimerkiksi henkilönnimien kohdalla samannimisyyttä esiintyy niin etunimissä, sukunimissä kuin niiden yhdistelmissäkin, ovat käyttäjänimet omassa käyttöympäristössään uniikkeja. Samassa verkkopalvelussa ei voi olla kahta täysin samanlaista rekisteröityä käyttäjänimeä. Käytännössä erot eri nimien välillä voivat kuitenkin olla etenkin suurissa verkkoyhteisöissä hyvin marginaalisia. Tähän aiheeseen palaan tarkemmin käyttäjänimien rakenteen esittelyn yhteydessä luvussa 3.

Käyttäjänimien ainutlaatuisuuden vaatimus koskee kuitenkin vain sitä verkkosivustoa tai -palvelua, jonne nimi on rekisteröity. Toiseen verkkoyhteisöön saman nimen voi rekisteröidä kuka tahansa. Tämä kuitenkin aiheuttaa ongelmia käyttäjänimien yksilöivän funktion suhteen vain harvoin, sillä niiden käyttö rajoittuu usein tuohon yhteen verkkoyhteisöön. Tästä voi tosin olla poikkeuksiakin: Sama henkilö esiintyy monesti samalla nimellä useissa eri verkkoyhteisöissä. Käyttäjänimet voivat myös siirtyä reaali maailmassa käytettäväksi, joskin päinvastainen siirtymä on selvästi yleisempi (Tikkala 2004: 15–16; Matsi 2009: 18–19; Matsi 2012: 70–72).

Käyttäjänimien kategoria on, kuten Internet muutoinkin, hyvin laaja ja kirjava. Käyttäjänimellä rekisteröitymisen vaativia verkkosivuja on monenlaisia: keskusteluforumia, pelisivustoja, verkkokauppoja, seuranhakupalstoja ja niin edelleen. Käyttöympäristöjen moninaisuudesta johtuen nimillä on yksilöivyyden lisäksi hyvin erilaisia funktioita, minkä vuoksi ne luonnollisesti ovat myös rakenteeltaan ja semantiikaltaan erilaisia. Kun tässä tutkielmassa keskityn tarkastelemaan vain yhdessä verkkopelilyhteisössä esiin-

¹ www.aapeli.com.

tyviä käyttäjänimiä, voin tuskin korostaa liikaa sitä, että tulokset eivät ole sellaisenaan yleistettävissä koskemaan koko käyttäjänimien kategoriaa. Joitakin yhtäläisyyksiä verkko-yhteisöjen nimeämiskäytäntöjen välillä epäilemättä on, mutta vielä varmemmin on eroja.

Internet-yhteisöissä esiintyvistä nimistä voidaan erottaa kaksi päätyyppiä. Kuten todettua, tässä tutkielmassa analysoitavani ovat rekisteröidyt epäviralliset henkilönnimet, joita käytetään tietyssä verkkoyhteisössä vakituisesti. Joillakin sivustoilla, esimerkiksi useilla keskustelupalstoilla, on kuitenkin mahdollista esiintyä myös kertakäyttöisellä, rekisteröimättömällä nimellä. Tällaisista tilapäisistä nimistä käytän ilmausta *nimi-merkit*. Palaan myös tähän termiin luvussa 1.2.

On tärkeää tehdä ero rekisteröityjen ja rekisteröimättömien nimien välille. Tyyppien vakiintuneisuudesta ja tilapäisyydestä johtuen niiden käyttö on hyvin erilaista. Ne usein eroavat toisistaan myös rakenteensa puolesta. Näihin eroihin ja niiden merkitykseen tutkielman kannalta palaan luvuissa 1.1.2 ja 1.1.3.

Tässä johdantoluvussa käyn ensin läpi aiheen kannalta relevanttia tutkimusteoreettista taustaa ja aiempaa tutkimuskirjallisuutta. Tämän jälkeen esittelen tutkielmassa käyttämäni terminologiaa. Johdannon lopuksi luon yleiskatsauksen tutkielmani tavoitteisiin ja esittelen lyhyesti sen kokonaisrakennetta.

1.1 Teoreettista taustaa

Käyttäjänimien tutkimus on nimistöntutkimuksessa toistaiseksi varsin marginaalinen tutkimusaihe. Monet sitä koskevat perustavanlaatuiset kysymykset ovat vastausta vailla. Miten käyttäjänimiä on käsitelty aiemmassa nimistöntutkimuksessa? Ovatko käyttäjänimet ylipäänsä nimiä? Jos ovat, miten ne tulisi nähdä nimistöntutkimuksen kentän kokonaisuudessa? Tässä luvussa otan kantaa näihin teoreettisesta näkökulmasta tärkeisiin kysymyksiin.

1.1.1 Aiempaa tutkimuskirjallisuutta

Internetissä esiintyviä epävirallisia henkilönnimiä on tutkittu tähän mennessä suhteellisen vähän. Tutkimukset ovat sivumääriltään pääosin suppeita. Positiivisena seikkana

tosin on mainittava, että useimmat niistä ovat ilmestyneet vasta aivan viime vuosina, minkä vuoksi niiden tuloksia voi pitää edelleen erittäin käyttökelpoisina. Toisaalta on muistettava, että Internetissä ja sen kulttuurissa tapahtuvat muutokset ovat hyvin nopeita, joten tällä alalla tutkimukset voivat vanhentua perinteisempiä nimistöntutkimuksen kategorioita nopeammin.

Ensimmäinen suomenkielinen virtuaalisia henkilönnimiä käsittelevä tutkimus on Saara Tikkanan Internet Relay Chat -keskustelujärjestelmässä² esiintyviä henkilönnimiä käsittelevä kurssitutkielma (Tikkala 2004). Ensimmäisen akateemisen opinnäytetyön puolestaan on tehnyt Jaana Matsi (2009), jonka kandidaatintutkielman aiheena ovat nuortenlehti Demin keskustelupalstalla käytettävät nimet. Vuonna 2011 on ilmestynyt oma kandidaatintutkielmani (Hämäläinen 2011), jossa käsitelen Internetin peliyhteisö Aapelin käyttäjien nimiä. Vuosi 2012 on tutkimusalan kannalta merkittävän edistyksen vuosi, sillä oman pro gradu -tutkielmani lisäksi Matsi on jättänyt vastaavan opinnäytetyönsä viralliseen tarkastukseen huhtikuussa 2012. Sivumääräisesti tutkimus siis moninkertaistuu hyvin lyhyessä ajassa.

Tämän tutkielman ja Matsin pro gradun ilmestymisen ajallinen läheisyys tarkoittaa sitä, että mahdollisuuteni kyseiseen tutkielmaan viittaamiseen ovat rajalliset. Vastauksena sen Matsin henkilökohtaisesti lähettämänä 26.4.2012, jo ennen sen virallista hyväksymistä. Oma tutkielmani oli kuitenkin tuolloin jo lähes valmis, joten en ole tehnyt siihen suuria muutoksia Matsin tulosten pohjalta. Joitakin yksinkertaisia tilastollisia vertailuja olen editointivaiheessa lisännyt, mutta syvemmän tason analyysejä en ole tehnyt. On myös huomattava, että eräät Matsin tutkielmassaan esittelemät tutkimusnäkökulmat, käyttäjänimien kielellinen alkuperä ja sosio-onomastinen puoli, ovat selvästi erilaisia kuin omani. Tämän vuoksi tulosten vertailu ei ole monin paikoin edes mahdollista.

Myös kansainvälisesti katsottuna Internetin epävirallisten henkilönnimien tutkimus on vielä alkutekijöissään. Vuonna 2005 on ilmestynyt Uumajan yliopiston professori Jonas Carlquistin lyhyt artikkeli Internetissä esiintyvistä henkilönnimistä (Carlquist 2005). Artikkelin tosin pohjautuu vuoden 2003 pohjoismaisten nimistöntutkijoiden kongressiin, joten se on vanhin tiedossani oleva, tutkimusaiheeni koskeva esitys.

² Tunnetaan Internetissä kirjainlyhenteellä IRC, josta on johdettu myös yleisessä arkikäytössä olevat verbit *irkata* ja *irkkailla* 'harrastaa verkkojuttelua Internet-verkossa tietyn yhteyskäytännön (IRC) mukaisesti' (KS).

On mahdollista, että kansainvälisen tieteen kentällä on julkaistu muitakin vastaavanlaisia lyhyitä katsauksia aiheeseen liittyen, mutta itse en ole valitettavasti sellaisia tietooni saanut. Vaikeus löytää kansainvälistä tutkimusta kuitenkin kielinee siitä, että laajamittaisemmat ja systemaattisemmat tutkimukset puuttuvat toistaiseksi.

Koska suoraan Internetin henkilönnimiin liittyviä tutkimuksia on varsin vähän, olen sopivaa lähdekirjallisuutta etsiessäni hyödyntänyt suurelta osin täysin muunlaisia nimiä koskevaa tutkimusta.

Yksinkertaisimmillaan nimistöntutkimus voidaan jakaa, ja on monesti aiemmin jaettukin, kolmeen pääluokkaan: paikannimien tutkimukseen eli toponomastiikkaan, henkilönnimien tutkimukseen eli antroponomastiikkaan sekä muuhun nimistöntutkimukseen, johon kuuluu hyvin laaja valikoima erilaisia tutkimuskohteita. Suomalaisen nimistöntutkimuksen historiassa näistä ylivoimaisesti eniten tutkittu luokka on paikannimistön tutkimus. Ala on kuitenkin aihepiireiltään sekä teoreettiselta että metodiselta pohjaltaan niin kaukana omasta tutkimusaiheestani, että sen tutkimuskirjallisuutta en voi työssäni juurikaan hyödyntää.

Poikkeuksen tästä muodostaa luku 5, jossa tutkin hyvän käyttäjänimen ominaisuuksia. Kadunnimien tutkimuksessa ihmisten käsityksiä hyvästä kadunnimestä on käsitelty useampaankin otteeseen (Yli-Kojola 2005; Valkama 2008). Hyvän nimen näkökulman on ottanut esille myös Ulla Koistinen (2005) tutkiessaan Espoon bussipysäkkien nimiä. Vaikka erot nimien rakenteessa ja funktioissa ovat kategorioiden välillä suuret, on vertailu hyvän nimen tutkimusmenetelmien välillä hyödyllistä ja kiintoisaa.

Henkilönnimien tutkimus on jo huomattavasti lähempänä aiheitani. Ensivilkaisun perusteella vaikuttaisi siltä, että käyttäjänimet muodostavat nimistöntutkimuksen luokituksessa erään henkilönnimien alaluokan. Saman tien on tosin huomautettava, että tarkemman analyysin perusteella asia ei ole aivan näin yksinkertainen. Palaan aiheeseen luvussa 1.1.3.

Henkilönnimien johtava tutkija Suomessa on ollut Eero Kiviniemi, jonka teos *Suomalaisten etunimet* (2006) vetää yhteen siihenastisen etunimien tutkimuksen keskeisimmät saavutukset. Teoksen aihepiirejä tarkasteltaessa käy kuitenkin ilmi, että sen esittämä tieto on sovellettavissa käyttäjänimien tutkimukseen vain hyvin rajallisesti. Monet etunimitutkimuksen keskeiset tutkimusaiheet, kuten etunimien suosionvaihtelu tai nimi-

päiväkalenterin vaiheet, perustuvat samannimisyyteen, jota käyttäjänimissä ei esiinny. Nimenvalinnan perusteita ja nimien etymologiaa on mielekästä tarkastella myös käyttäjänimien osalta, mutta lähtökohdat nimenantoon ovat hyvin erilaiset kuin etunimien kohdalla.

Muihin kuin etunimiin kohdistuva henkilönnimitutkimus sekä muu nimistöntutkimus ovat Suomessa kasvavia mutta vielä varsin nuoria tutkimusaloja. Sukunimiä on tutkittu varsin laajalti esimerkiksi Sirkka Paikkalan (2004) toimesta, mutta osittain luokittelevina ilmauksina niiden soveltuvuus omaan tutkimusalaani on varsin vähäinen. Yhteyksiä sukunimien ja käyttäjänimien välillä on lähinnä niin sanotuissa *klaaninimissä*, verkkoyhteisön sisäisen pienemmän käyttäjäyhteisön, klaanin, jäsenyyttä ilmaisevissa rinnakkaisissa käyttäjänimissä. Olen käsitellyt niitä lyhyesti kandidaatintutkielmassani (Hämäläinen 2011: 25–26).

Muu nimistöntutkimus on pääosin suhteellisen tuoretta ja painottuu selvästi opinäytetöihin. Merkittävimpänä teoksena tältä alueelta voinee pitää Paula Sjöblomin väitöskirjaa (2006), joka käsittelee suomalaista yritysnimistöä. Teos on erityisesti teoreettisesta ja metodologisesta näkökulmasta erittäin innovatiivinen ja taidokas. Siinä käytetyt, pääosin täysin uudet menetelmät ovat sovellettavissa hyvin moniin eri tutkimuskohteisiin, etenkin kaupallisen nimistön tutkimuksen alalle.

Myös tässä tutkielmassa olen käyttänyt näitä metodeja analyysini apuna: luvussa 3 esittämäni käyttäjänimien rakenneanalyysi pohjautuu joiltain osin Sjöblomin funktionaalisen-semantickeen analyysiin. Myös Sjöblomin luoma malli nimistöntutkimuksen kentän hahmottamiseen kulttuurisesta näkökulmasta on esillä, kun luvussa 1.1.3 tarkastelen eri tapoja kategorisoida nimistöntutkimuksen tutkimuskohteita.

Hyödynnän tutkielmassani jossain määrin myös muuta Internet-ilmiöihin liittyvää kielentutkimusta. Vaikka tutkittavat aihepiirit olisivatkin hyvin erilaiset, on tällaisten tutkimusten kartoittaminen hyödyllistä muun muassa tutkimusympäristön hahmottamisen sekä käytettävien menetelmien ja tutkimusetiikan arvioinnin kannalta tärkeää. Työväni apuna ovat Pirkko Muikku-Wernerin teos seuranhakuilmoituksista (2009), Samu Kytölän artikkeli englannin kielen käytöstä suomenkielisissä foorumikeskusteluissa (2008) ja Sonja Valkeisen kandidaatintutkielma henkilökohtaisten kotisivujen nimistä (2010). Kuten mainittujen tutkimusten vuosiluvuista voi havaita, ovat ne Internetissä

esiintyviin epävirallisiin henkilönnimiin kohdistuvien tutkimusten tavoin varsin uusia. Tämä tosin on täysin luonnollista, sillä Internet itsessäänkin on valtavirtailmiönä vielä varsin nuori.

Kielentutkimuksen ulkopuolista kirjallisuutta hyödynnän melko harvakseltaan. Luvuissa 1.1.2 ja 1.1.3 käytän jonkin verran metafysiikan keskeisimpiä käsitteitä teoreettisen filosofian tieteenalalta. Luvussa 5, hyvän käyttäjänimen tutkimuksessa, hyödynnän tilastotieteellisiä menetelmiä, joiden selostamisen yhteydessä käytän alan omaa terminologiaa. Olen viitannut näissä kohdin kyseisten tieteenalojen perusteoksiin (Määttänen 1995; Vehkalahti 2008). Ymmärtääkseni käyttämäni teoriat ja menetelmät ovat siinä määrin perustavanlaatuisia, että lukijan on mahdollista pysyä mukana myös ilman erityistä perehtyneisyyttä näihin tieteisiin.

Akateemisen tutkimuskirjallisuuden ohella käytössäni on huomattava määrä verkkolähteitä. Tämä johtuu siitä, että Internetissä esiintyvät ilmiöt ovat usein niin uusia tai yhteiskunnalliselta merkitykseltään pieniä, ettei niistä ole tutkimuskirjallisuutta. Yksittäisten käyttäjänimien etymologioita esittäessäni olen paikoin viitannut Internetissä julkaistavaan sanakirja Wikipediaan.

Kaikki tutkielman verkkolähteet on tarkistettu 7.5.2012. Tarpeettoman toiston välttämiseksi olen poikennut tutkielmien yleisestä viittauskäytännöstä enkä ole merkinnyt viittauspäivämääriä verkkolähteiden yhteyteen tekstissä tai alaviitteissä.

1.1.2 Nimen ja appellatiivin rajalla

Kun aletaan kartoittaa uutta nimistöntutkimuksen kategoriaa, on ensisijaisen tärkeää selvittää, ovatko tutkittavat kielelliset ilmaukset todella nimiä. Kuten jo edellisestä luvusta käy ilmi, ei tutkielmani ole sanan varsinaisessa merkityksessä alan pioneerityö. Koska tätä kysymystä ei kuitenkaan ole aiemmissa tutkimuksissa käsitelty, näen sopivaksi tehdä sen tässä.

Monen nimistöntutkimuksessa uuden tutkimuskohteen kohdalla tällainen määrittely voisi tuntua itsestään selvältä. Käyttäjänimien (ja nimimerkkien) osalta tilanne ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen. Niissä on useita piirteitä, jotka eivät sovi yksin klassisten nimen tuntomerkkien kanssa.

Perinteisesti nimistöntutkimuksessa propri eli erisnimi määritellään kielelliseksi ilmaukseksi, joka yksilöi sitä vastaavan tarkoitteen. Vastaavasti appellatiivi eli yleisnimi on ilmaus, joka luokittelee tarkoitteen osaksi muiden samanlaisten, samoja ominaisuuksia kantavien tarkoitteiden joukkoa. (Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 12–14.) Määrittely on sopivan yksinkertainen ja selkeydessään toimiva, mutta sisältää käyttäjänimiä silmällä pitäen keskeisen ongelman. Siinä nämä kielelliset ilmaukset, olivat ne sitten propreja tai appellatiiveja, ymmärretään substantiiveiksi. Appellatiivit ovat toki selvästi substantiiveja. Proprit ovat yleensä joko sanoja, joilla on kielessä myös appellatiivinen vastine (*Riihipelto, Pilvi*) tai sanoja, joita ei kielessä muutoin tunneta (*Eero, Adidas*). Tällaisetkin sanat voidaan tulkita substantiiveiksi ongelmitta.

Myös useimmat käyttäjänimet ovat sisällöltään tällaisia. Niiden sisältöä ei kuitenkaan säätele mikään ylempi taho eikä vielä nykyään välttämättä edes totuttu nimeämistapa tai -malli. Ne siis voivat olla lähes millaisia kielellisiä ilmauksia tahansa. Kyselylomakkeeni kokeiluversion kymmenen esimerkkikäyttäjänimen joukossa oli käyttäjänimi *Parasta ennen*, toisenlaisessa tekstiyhteydessä täysin vakiintunut adjektiivin ja ajan adverbien sisältävä lauseke. Ensisilmäyksellä se isosta alkukirjaimestaan huolimatta tuskin hahmottuu sen paremmin yksilöivänä kuin luokittelevanakaan ilmauksena.

Myös muissa nimikategorioissa on ilmauksia, joiden voidaan tunnistaa olevan ei-substantiivista tai jopa ei-nominista alkuperää. Yleensä niitä esiintyy suhteellisen uusissa, semanttiselta sisällöltään vapaamuotoisissa nimikategorioissa kuten taideteosten nimissä, ravihevosten nimissä tai musiikkiyhtyeiden nimissä. Niitä on kuitenkin myös pitkäikäisemmissä nimikategorioissa, kuten Eero Kiviniemen tutkimus 1. partiipin sisältävistä henkilö- ja paikannimistä osoittaa (Kiviniemi 1971).

Onkin todennäköistä, että riittävän pitkäaikaisen ja toistuvan käytön seurauksena ilmaus *Parasta ennen* voi siirtyä sen esiintymisympäristössä, peliyhteisö Aapelissa aktiivisesti toimivien henkilöiden mielissä ensisijaisesti kyseiseen käyttäjään viittaavaksi ilmaukseksi. Näen kuitenkin jossain määrin epäselvänä sen, missä vaiheessa tällainen siirtymä tapahtuu, ja voiko se tapahtua aivan minkä tahansa kielellisen ilmauksen kohdalla. Jos henkilö päättää käyttää keskustelufoorumilla esimerkiksi tilapäisnimimerkkiä

*Maailma on perseestä*³, siis kokonaista väitelausetta, kasvaa etäisyys ilmauksen yksilöivyyteen ja luokittelevuuteen entisestään.

Oletankin, että mitä pidempi ja rakenteeltaan moniulotteisempi nimenä käytetty kielellinen ilmaus on, sitä pidempi on myös sen siirtymäprosessi Internet-yhteisön käyttäjään viittaavaksi yksilöiväksi ilmaukseksi. Yhden kerran käytettynä, kuten viimeksi mainitussa tapauksessa, näin ei vielä nähdäkseni tapahdu. Ainakin itselleni ilmaus näyttää ennemmin mielipiteen ilmaisuna kuin viittauksena kirjoittajan identiteettiin.

Jos kuitenkin oletetaan, että tällaiset kielelliset ilmaukset voivat siirtyä nimiksi, voidaan palata klassisen proprin määritelmän toiseen ongelmaan. Propri on ilmauksena *monoreferentiaalinen* eli viittaa vain yhteen ulkomailman tarkoitteeseen (Ainiala ym. 2008: 13). Toteutuuko tämä vaatimus virtuaalisten henkilönnimien kohdalla? Jos toteutuu, mikä tuo tarkoite on?

Käyttäjänimet ovat selvästi monoreferentiaalisia. Niiden luomisen, siis nimien va-
kituiseen käyttöön rekisteröimisen funktio on juuri yhden tietyn Internet-yhteisössä toimivan olion⁴ erottaminen muiden vastaavien olioiden joukosta. Ongelmallisempi kysymys onkin se, mikä pohjimmaiselta luonteeltaan on se olio eli tarkoite, johon nimi viittaa. Tähän aiheeseen palaan luvussa 1.1.3.

Nimimerkkien kohdalla tilanne ei ole lainkaan näin yksiselitteinen. Rekisteröimättöminä tunnisteina ne eivät kuulu kenellekään, vaan jokaisella Internetin käyttäjällä on yhtäläinen oikeus ottaa ne halutessaan käyttöönsä. Tämä muodostaa ongelman nimimerkkien viittausalueen suhteen: keneen tai mihin niillä oikeastaan viitataan?

Lähtökohtaisesti lienee selvää, että nimimerkki viittaa henkilöön, joka esimerkiksi keskustelufoorumilla on kirjoittanut viestin, jonka ”allekirjoituksena” nimimerkki on. Viestin lukijan näkökulmasta nimimerkki ei välttämättä kuitenkaan anna mitään informaatiota siitä, kuka tai mikä viestin takana on. Nimimerkki ei edusta kiinteästi ketään reaali maailman henkilöä, vaan ainoastaan satunnaisen reaali maailman henkilön kirjoittajidentiteettiä, jota tämä yksi viesti ilmentää. Tämä identiteetti ei välttämättä ole esiintynyt Internetissä koskaan aiemmin tai tule esiintymään jatkossakaan. Kertakäyttöinen

³ Nimimerkki on poimittu Suomi24-keskustelufoorumilta (<http://keskustelu.suomi24.fi/node/10405719>).

⁴ Käytän termiä *olio* sanan filosofisessa merkityksessä. Muutoinkin käytän luvuissa 1.1.2 ja 1.1.3 metafysiikan keskeistä sanastoa. Kysymys nimen viittauskohteena olevan tarkoitteen olemuksesta on luonteeltaan ontologinen, joten alaan liittyvän terminologian käyttäminen lienee selvyuden vuoksi luontevinta. Käsitteistä ks. Määttänen 1995: 35–55.

nimimerkki ei siis tarjoa sen havaitsijan näkökulmasta tarttumapintaa mihinkään reaali-maailman oloon.

Toki monesti myös tilapäisiksi tarkoitettut nimimerkit vakiintuvat käyttäjänimien tavoin tiettyjen Internetin käyttäjien tunnisteiksi. Tämä tapahtuu toiston avulla: kun esimerkiksi keskustelufoorumin käyttäjä kirjoittaa useasti samalla nimimerkillä samalla sivustolla, muut sivuston aktiivikäyttäjät oppivat liittämään nimimerkin kirjoittajan aiempiin viesteihin. Tämä ei kuitenkaan poista viittauskohteen hämäryyden ongelmaa täysin, sillä pelkkä vakituinen käyttö ei varaa nimimerkkiä yksin sen käyttäjälle. Jos tietyn käyttäjän vakiinnuttaman nimimerkin ottaa käyttöönsä toinen käyttäjä, saattaa tämä aiheuttaa entistä suurempia ongelmia kirjoittajan identiteetin hahmottamisen kannalta.

Olen ajoittain leikitellytkin ajatuksella siitä, mitä tapahtuisi, jos ottaisin käyttöni jossakin verkkoyhteisössä yleisesti tunnetun, tietylle kirjoittajalle vakiintuneen nimimerkin ja alkaisin tietoisesti muuttaa sen ympärille rakentunutta identiteettiä. Tällainen koe saattaisi kuitenkin olla tutkimuseettisesti arveluttava. Aihe ei myöskään ole niin tärkeä, että tutkielman sivumäärää olisi mielekästä kasvattaa kokeen seikkaperäisellä selostuksella.

Proprin yksiselitteisin tunnusmerkki kirjoitetussa tekstissä on iso alkukirjain. Käyttäjänimet ja nimimerkit käyvät tältä osin yhtä lailla nimen ja appellatiivin rajalla. Mikään taho ei edellytä aloittamaan niitä isolla alkukirjaimella. Tästä huolimatta suhteellisen suuri osa käyttäjänimistä alkaa isolla alkukirjaimella: kandidaatintutkielmassani tällaisia nimiä oli selvä enemmistö (Hämäläinen 2011: 18), Tikkanen (2004: 13–14) ja Matsin (2009: 15; 2012: 45) tutkimuksissa pienellä alkukirjaimella alkavat käyttäjänimet olivat lievästi enemmistönä. Monelle peruste ison alkukirjaimen valintaan lienee juuri sen vakiintuneisuus (Matsi 2009: 16), mistä voi päätellä, että näin valinneet mieltävät käyttäjänimet propreiksi. Rekisteröimättömien nimimerkkien osalta tilastotietoa alkukirjaimen valinnasta ei ole, enkä ole sitä tähänkään tutkimukseen kerännyt.

Käyttäjänimet esiintyvät käytännön keskustelutilanteissa jokseenkin samaan tapaan kuin nimet, erityisesti henkilönnimet. Niitä käytetään esimerkiksi puhuttelussa henkilönnimien tavoin. Ne voivat toisensa tuntevien käyttäjien keskuudessa usein toistu-

essaan saada hypokoristisia variaatioita, eräänlaisia ”lempinimiä” (Matsi 2009: 20–25; Matsi 2012: 64–68; Tikkala 2004: 10–13).

Myös nimimerkeillä esiintyy puhuttelua. Esimerkiksi keskustelufoorumilla voidaan osoittaa vastaus johonkin aiempaan viestiin kyseisen viestin kirjoittajan nimimerkin perusteella. Hypokorismit nimimerkeillä sen sijaan lienevät varsin marginaalinen ilmiö nimimerkkien kertakäyttöisyyden vuoksi.

Käyttäjänimien ja nimimerkkien kirjoitusasu ja käyttö käytännön puhetilanteissa eivät toki yksin ole kovinkaan vakaita perusteita ilmausten propriisuuden arvioimiseen. Konventiot ovat Internetissä vapaamuotoisesti syntyneitä, joten niiden muodostumiseen vaikuttaneita tekijöitä on jokseenkin mahdotonta jäljittää. Luultavasti keskeinen vaikuttava tekijä on ollut kielenkäyttäjien intuitio, joka voi useinkin olla oikeassa, mutta johon ei voi tieteellisten johtopäätösten teossa nojata.

Loppuyhteenvedon voidaan todeta, että käyttäjänimet ovat selvästikin nimiä. Näin siitäkin huolimatta, että ne monesti kirjoitetaan muista nimistä poiketen pienellä alkukirjaimella. Tässä lienee kuitenkin kyse ennemminkin käyttäjien suhtautumisesta yleiskielen normeihin kuin siitä, että he eivät pitäisi käyttäjänimiä niminä.

Nimimerkkien osalta tilanne sen sijaan jää auki. Nimimerkin viittauksen kohteena olevan tarkoitteen olemusta on hyvin vaikea määrittää, jos sitä ylipäänsä on olemassa. On mahdollista tulkita, että kyseessä on vain eräänlainen vapaamuotoinen allekirjoitus, jossa monet käyttävät nimiä tai niiden kaltaisia kielen sanoja muiden mielekkäiden ilmausten puutteessa.

1.1.3 Käyttäjänimet nimistöntutkimuksen kentässä

Nimistöntutkimuksessa on perinteisesti ollut tapana esittää erilaisia tapoja luokitella tutkimuskenttää. Tämä on luonnollisesti tärkeä osa tutkimusalan teoreettista puolta, sillä tutkittavat kohteet ovat monesti hyvin erilaisia keskenään, ja toisaalta tutkijan on oleellista kyetä hahmottamaan oman tutkimuskohteensa suhde nimistöntutkimuksen kokonaisuuteen. (Ainiala ym. 2008: 23.)

Useimmat nimistöntutkimuksessa esitetyt luokittelut lähtevät liikkeelle tarkoitteista, joihin nimet viittaavat (Ainiala ym. 2008: 24). Näitä tarkoitteita voidaan luokitella hyvin erilaisin tavoin. Eräs mahdollisuus on jo luvussa 1.1.1 mainitsemani tapa jakaa

nimet kolmeen pääluokkaan, paikannimiin, henkilönnimiin ja muihin nimiin, sekä pääluokkien sisällä pienempiin alaluokkiin, esimerkiksi paikannimet luontonimiin ja kulttuurinimiin ja luontonimet maastonimiin ja vesistönimiin. Luokan ”muut nimet” sijaan voidaan myös muodostaa useampia, kooltaan ja tutkimuksen määrältään pienempiä pääluokkia, kuten esimerkiksi *Nimistöntutkimuksen perusteiden* kokonaisrakennetta laadittaessa on tehty. Mainitussa teoksessa tällaisia luokkia ovat eläinten nimet, kaupalliset nimet ja kirjallisuuden nimet. (Ainiala ym. 2008.)

Useat kansainvälisesti tunnetut kielentutkijat ovat yrittäneet luokitella nimistöntutkimuksen kenttää. Tunnettuja esityksiä ovat luoneet muun muassa Alan Gardiner, Gerhard Bauer ja Bengt Pamp. Tehtävä on kuitenkin osoittautunut hyvin haasteelliseksi, eivätkä edellä mainitutkaan mallit ole jääneet kritiikittä. (Sjöblom 2006: 44–47; Ainiala ym. 2008: 23–24.)

Suomalaisen nimistöntutkimuksen saralta maininnan arvoinen on erityisesti Paula Sjöblomin väitöskirjassaan esittämä malli, jossa luokittelu tehdään kulttuurisesta näkökulmasta (Sjöblom 2006: 48–50). Esitys on muutoin varsin käytännöllinen ja selkeä, mutta kulttuurinimien pääluokka alaluokkineen ja alaluokkien alaluokkineen tuntuu hieman turhankin hallitsevalta ja kaikenkattavalta. Lisäksi se jättää avoimeksi kysymyksen siitä, mikä lopulta mielletään kulttuuriksi: Siinä on esimerkiksi tehty eläinten nimistä oma pääluokkansa. Voidaan kuitenkin kysyä, eikö esimerkiksi maatalous, johon kuuluvilla lehmillä on nimet, ole kulttuuria.

Kategorioiden muodostuksessa voidaan lähteä liikkeelle myös muusta näkökulmasta kuin nimen tarkoitteesta. Jaottelu voidaan tehdä kielen rekisterin perusteella esimerkiksi ammattikielen nimiin ja puhekielen nimiin tai tarkoitteiden olemuksen perusteella konkreettisiin ja abstrakteihin käsitteisiin viittaaviin nimiin (Pamp 1994). Nimet voidaan jakaa myös jo olemassa olevan nimistön pohjalta annettuihin nimiin ja leksikon avulla muodostettuihin nimiin (Andersson 1994: 16, 18).

Mistä näkökulmasta lähtien käyttäjänimien ja nimimerkkien luokitus siis tulisi aloittaa? Näen parhaaksi tehdä luokittelun tarkoitteiden ja niiden lajien pohjalta. Tämä on mielestäni luonteva ja siksi ymmärrettävästi yleisin tapa nähdä nimistöntutkimus kokonaisuutena. Toki erityisesti viimeksi esitetty Anderssonin (1994: 16, 18) näkökulma on mielenkiintoinen juuri oman tutkimusaiheeni kannalta, sillä aineistossani esiintyy

vaihtelevasti sekä proprista että appellatiivista perua olevia ilmauksia (Hämäläinen 2011: 10–17; tämän tutkielman luku 3). Koen kuitenkin helpoimmaksi ja mielenkiintoisimmaksi suhteuttaa näkemykseni jo olemassa oleviin, pääosin tarkoitelähtöisiin luokitteluihin.

Useimmissa luokitteluissa henkilönnimet esitetään omana, selkeänä pääluokkana. Tämä pääluokka kattaa etunimet, sukunimet ja epäviralliset lisänimet. *Nimistön-tutkimuksen perusteissa* sekä Jaana Matsin kandidaatin- ja pro gradu -tutkielmassa, joissa ainoina aiempina lähdeoteoksina otetaan kantaa käyttäjänimien sijaintiin nimistöntutkimuksen luokittelussa, ne sijoitetaan juuri epävirallisten lisänimien alaluokkaan (Ainiala ym. 2008: 173; Matsi 2009: 1; Matsi 2012: 1). Onkin varsin luontevaa nähdä käyttäjänimi henkilönnimenä, sillä käyttäjä nimen takana on ihminen, henkilö.

Mielestäni käyttäjänimen viittauskohde ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertaisesti määriteltävissä. Identiteetti, johon muut Internet-yhteisön jäsenet näkevät nimen kiinnittyvän, ei välttämättä ole yhtäläinen sen identiteetin kanssa, jonka käyttäjänimellä esiintyvän henkilön muissa ympäristöissä tuntevat ihmiset havaitsivat⁵.

Tämän ilmiön olen huomannut omakohtaisen kokemuksen kautta. Tunnen henkilökohtaisesti useita peliyhteisö Aapelin minigolfpelin aktiivisia pelaajia, joiden käyttäjänimiä tutkin kandidaattitutkielmassani (Hämäläinen 2011). En ole tavannut heistä reaali maailmassa ketään, mutta olen oppinut tuntemaan heitä Windows Live Messengerin, Internetin välityksellä toimivan reaaliaikaisen pikaviestintäohjelman välityksellä. Erot identiteeteissä, jotka näistä reaali maailman henkilöistä muodostuvat kahden eri verkkoviestintäkanavan välillä, ovat ajoittain valtavat. Aapelin keskustelufoorumilla tilanteeseen kuin tilanteeseen estottomalla ja absurdilla huumorilla vaikuttava, levottoman oloinen henkilö saattaa kahdenkeskisessä keskustelussa osoittautua vakavan analyttiseksi ja syvämietteiseksi hahmoksi. Se, vastaako kumpikaan näistä identiteeteistä henkilön olemusta reaali maailmassa, ei toki tietokoneen välityksellä paljastu.

Asiaa voi tarkastella myös sen tilanteen näkökulmasta, jossa yhdellä reaali maailman henkilöllä on useita eri käyttäjänimiä samassa Internet-palvelussa. Käytän tällaisista

⁵ On tosin huomattava, että identiteetin muutos ja sen havaitseminen sekä yksilöstä käytettyjen eri nimien osuus siihen eivät ilmiönä rajoitu vain Internetiin. Vertailukohdaksi voidaan ottaa esimerkiksi partionimet, joiden käyttö rajoittuu käyttäjänimien tavoin vain tiettyyn sosiaaliseen kontekstiin. Myös partiossa yksilöt voivat ilmentää erilaisia ominaisuuksia kuin sen ulkopuolisessa elämässä, ja nimellä voi olla vaikutusta tähän. Partionimistä ks. Kiiski 1993.

saman henkilön hallussa olevista käyttäjänimistä ilmausta *rinnakkaiset käyttäjänimet*. Jo kandidaatintutkielmassani otin esille Aapelin minigolfyhteisössä laajalti tunnetun käyttäjän *Joonas*, joka on vuosien saatossa esiintynyt myös useilla muilla käyttäjänimillä, joskus jopa samanaikaisesti. Monet näistä käyttäjänimistä ovat olleet hänen pelitovereilleenkin salaisia, toisin sanoen kukaan muu kuin käyttäjä itse ei ole tiennyt nimen takana toimivaa henkilöä. Ilmiö ei ole yhteisön sisällä täysin ainutlaatuinen. Tällaisille käyttäjänimille on erilaisia nimityksiäkin, muun muassa *salanick*. (Hämäläinen 2011: 25–26.)

Vuosia sitten käyttäjä *Joonas* teki yhteisölle mielenkiintoisen käytännön pilan. Käynnissä oli merkittävä minigolfturnaus, johon kyseinen käyttäjä päätti osallistua kahdella käyttäjänimellä. Toinen oli hänen siihen aikaan tunnetuin käyttäjänimensä *Pastor*, toinen taas uusi salanimi *MinbiL*. Hän oli kuitenkin ehtinyt rakentaa jälkimmäiselle sellaisen identiteetin, että myös se kelpuutettiin mukaan turnaukseen.

Mielenkiintoista tapauksessa on se, miten *Joonas* pystyi viestimään muiden käyttäjien kanssa luontevasti ilman, että hänet jo vuosien takaa tuntevat henkilötkään eivät tunnistaneet *MinbiL*-identiteetin takana olevaa henkilöä. Erot identiteettien välillä olivat ilmeisen suuria: käyttäjänimi *MinbiL* oli rekisteröity naispuoliseksi, kun taas käyttäjänimi *Pastor* sekä todellinen henkilö näiden identiteettien takana olivat miespuolisia. Vasta kesken turnauksen kävi ilmi, kuka uuden käyttäjänimen ja identiteetin takana todella oli.

Esimerkillä pyrin havainnollistamaan sitä, että käyttäjänimen viittauskohteeksi ei voida yksiselitteisesti mainita henkilöä, mikäli henkilön määritelmä rajataan reaali maailmassa havaittavaan ihmisolioon. Näen ennemminkin, että reaali maailman henkilö rakentaa itselleen verkkoyhteisöön identiteetin, joka epäilemättä sisältää paljon yhtäläisiä ominaisuuksia henkilön itsensä kanssa, mutta myös eroaa tästä. *MinbiL*-tapauksessa identiteetin tehtävänä oli nimenomaisesti olla mahdollisimman etäällä sen omistavasta reaali maailman henkilöstä. Henkilön erkaannuttaminen verkkoidentiteetistä ei liene täysin mahdollista, mutta pienessä määrin sitä tapahtunee jo aivan itsestään.

Mikä siis lopulta on se tarkoite, johon käyttäjänimi viittaa? Lähtökohtaisesti näkisin, että se virtuaalinen olio, jonka ominaisuuksiin kuuluvat nimen itsensä lisäksi esimerkiksi visuaalinen ulkoasu tietokoneen näytöllä⁶, tapa viestiä muiden vastaavien oli-

⁶ Rekisteröidyn käyttäjätilin myötä Aapelin käyttäjä saa oman Aapeli-hahmon, jota voi luonnehtia eräänlaiseksi virtuaaliseksi paperinukeksi. Osa sen funktiota lienee nimen ja tekstuaalisen informaation luoman käyttäjäidentiteetin visualisoiminen.

oiden kanssa, tapa liikkua ja viettää aikaa verkkoyhteisössä sekä käsitykset yhteisöstä ja maailmasta yleisemminkin. Vaikka yhtäläisyyksiä käyttäjänimen takana olevaan reaali-maailman henkilöön on useissa tapauksissa paljonkin, eivät yhtäläisyydet ole itsestään selviä. Tämän vuoksi on mielestäni perusteltua olettaa, että nämä oliot ovat toisistaan erillisiä.

Määrittelemieni olioiden olemus on siinä määrin epätavallinen, että niiden luokittelu mihinkään olioiden kategoriaan ei ole helppoa. On kuitenkin selvää, että ruumiillista puolta lukuun ottamatta ne ovat yleensä täysin ihmisen kaltaisia. Tämän havainnon perusteella näen mahdolliseksi kutsua näitä olioita virtuaalihenkilöiksi. Näin ollen käyttäjänimet voidaan mieltää virtuaalihenkilöiden nimiksi.

1.2 Terminologiaa

Edellä esitettyjen onomastis-teoreettisten ja ontologisten pohdintojen lisäksi uuden tutkimusalan pohjaa rakennettaessa on hyvä pyrkiä muodostamaan käsitteistö, jolla tutkitavista kohteista tutkimusten yhteydessä puhutaan. Käsittelin aihetta jo kandidaatintutkielmassani (Hämäläinen 2011: 2–4), mutta pyrin tässä yhteydessä syventämään käsitteilyä ja esittämään entistä täsmällisemmät perustelut tekemilleni valinnoille.

1.2.1 Aiemmissä tutkimuksessa käytetyt termit

Teoksessa *Nimistöntutkimuksen perusteet* epävirallisten lisänimien luokkaan lasketaan kuuluvaksi Internetin keskusteluryhmien *peitenimet* (Ainiala ym. 2008: 173). Sama termi esiintyy Jaana Matsin kandidaatintutkielman (2009) alaotsikossa, ja myös pro gradu -tutkielmassaan hän mainitsee Internet-nimien peitenimimäisyyden (2012: 1). On totta, että termi *peitenimi* kuvaa hyvin erästä nimikategorian keskeistä ominaisuutta, reaali-maailman henkilön identiteetin peittävää funktiota. Tämä on kuitenkin vain yksi käyttäjänimien ominaisuus, eikä se toteudu läheskään kaikkien nimien kohdalla. Monet käyttäjänimet ovat sekundaareja eli pohjautuvat henkilön reaali-maailman nimeen, jolloin ei enää voitane puhua käyttäjänimen peittävästä funktiosta (ks. esim. Matsi 2012: 16–21; Hämäläinen 2011: 10–13). Lisäksi monissa verkkoyhteisöissä, esimerkiksi laajalti tun-

netussa yhteisöpalvelu Facebookissa⁷, käyttäjät esiintyvät julkisesti omilla nimillään ja kasvoillaan. Tällaisten palvelujen suosio kertoo siitä, että suurella osalla Internetin käyttäjistä ei ole tarvetta peittää todellista identiteettiään.

Muissa tutkimuksissa (Tikkala 2004; Matsi 2009; Matsi 2012) tutkittavista kohteista käytetään termiä *nikki* tai vaihtoehtoisesti sen englantilaisempaa kirjoitusasua *nicki*. Nämä termit ovat suomalaistuneita muotoja englannin kielen sanasta *nickname*, 'nimi-merkki, lempinimi'. Terminvalinnan perusteiksi on mainittu ilmausten lyhyys sekä asema verkkokeskustelijoiden käytössä.

Nämä eivät kuitenkaan ole ainoita Internetissä esiintyvistä epävirallisista henkilönnimistä käytettyjä käsitteitä, vaan esimerkiksi *käyttäjätunnus* sekä alempana käsiteltävät *nimimerkki* ja *käyttäjänimi* ovat yhtä lailla tunnettuja termejä. Olisikin väärin antaa ymmärtää *nickin* ja *nikin* käytön olevan vallalla. Itselleni kyseisten termien viittausalue eli se, viittaavatko ne Internet-nimiin yleensä vai ainoastaan joihinkin tiettyihin Internet-nimien alakategorioihin, on muissa tutkielmissa esitetyistä määritelmistä huolimatta siinä määrin epäselvä, että en näe viisaaksi käyttää niitä tässä tutkielmassa.

Pro gradu -tutkielmansa alussa, ennen termin *nikki* esittelyä Matsi käyttää tutkimuskohteestaan ilmausta *nimimerkki* (2012: 1–3). Valinta on luonteva, sillä *nimimerkkiä* käytetään Internetissä esiintyvässä yleiskielessä varsin usein. Se lienee tutkimuskohteeseen liittyvistä termivaihtoehdoista helpoiten ymmärrettävä ja kansanomaisin. Tästä syystä olen myös itse päättänyt käyttämään sitä kyselylomakkeessani (josta tarkemmin luvussa 2.2), vaikka se varsinaisessa tutkielmassani esiintyykin eri merkityksessä.

Termin *nimimerkki* heikkous on se, että sitä on käytetty hyvin monissa eri yhteyksissä. Käyttö ei suinkaan aina rajoitu vain Internetiin. Kielitoimiston sanakirjan määritelmä sanalle *nimimerkki* kuuluu seuraavasti:

1) Oikean nimen asemesta tekijännimenä vars. kirjoituksissa käytettävä nimen lyhenne, salanimi tms.; tällaista käytävä henkilö. *Nimimerkki* ”Joukko huolestuneita kansalaisia”. *Pakinoitsijanimimerkki*. *Kätkeytyä nimimerkin taakse*. *Kirjoittaa, julkaista nimimerkillä*. *Vastaukset nimimerkillä* ”Yhteinen loma”. (KS.)

⁷ www.facebook.com. Sivustolla oli maaliskuun lopussa 2012 kaikkiaan 901 miljoonaa rekisteröitynyttä käyttäjää (<http://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId=22>).

Termin vakiintuneemmat merkitykset ovat nähdäkseni siinä määrin erilaisia, että sillä ei ole käytännöllistä kutsua Internetiin rekisteröityjä henkilönnimiä.

Kuten jo aiemmin on käynyt ilmi, käytän kuitenkin rekisteröimättömistä virtuaalihenkilöiden nimistä ilmausta *nimimerkit*. Syy tähän on ero rekisteröityjen ja rekisteröimättömien nimien ominaisuuksissa. Rekisteröimättömillä nimillä on usein tapana olla kertakäyttöisiä ja rakenteeltaan kauempaan tavanomaisista nimiksi miellettyistä ilmauksista kuin rekisteröidyillä nimillä. Näkisinkin niiden olevan lähempänä esimerkissä 1 mainittuja nimimerkkejä, joilla voidaan esimerkiksi kirjoittaa sanomalehden yleisönosastolle tai lähettää kontakti-ilmoitus⁸. Käyttöympäristön korostamiseksi voisi toiseltaisessa diskurssissa olla viisasta puhua *Internet-nimimerkeistä*, mutta koska tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat Internetin nimeämiskäytännöt, sekoittamisen vaaraa tuskin on.

1.2.2 Käyttäjänimi

Tutkielman pääkäsitteen suhteen suunnitelmani on ollut jo pitkään pysyä kandidaatintutkielmani termissä *käyttäjänimi*. Pidän sen semanttista rakennetta onnistuneena: Määriteosa *käyttäjä* ilmaisee nimen viittauksen kohteena olevan tarkoitteen. Vaikka viittauskohteen metafysisen olemuksen määrittäminen on, kuten luvussa 1.1.3 olen osoittanut, vaikeaa ja mahdollisesti kiistanalaistakin, voitaneen olla yhtä mieltä siitä, että se on yhteisöpalvelun käyttäjä. Perusosa *nimi* taas korostaa ilmauksen propriisuutta. Esimerkiksi peliyhteisö Aapelin virallisemmissä tekstiyhteyksissä, kuten sisään palveluun kirjautumisen yhteydessä sekä ylläpidon julkaisemissa tiedotteissa, käytetään useimmiten ilmausta *käyttäjätunnus* tai sen lyhyempää varianttia *tunnus*. Nimistöntutkimuksen alan tutkielmassa on kuitenkin mielestäni relevanttia tehdä selväksi se, että tutkittavat tarkoitteet eivät ole vain satunnaisia kielellisiä tai ei-kielellisiä yksilöiviä tunnisteita vaan nimiä.

Kuitenkin alettuaani jo kirjoittaa lopullista tutkielmaa minulta tiedusteltiin, tulisiko termin tarkan kirjoitusasun olla genetiivimuotoinen *käyttäjännimi*, ei siis nominatiivimuotoinen *käyttäjänimi*⁹. Vaikka ero kirjoitusasun ja termin merkityksenkin kannalta on

⁸ Pirkko Muikku-Werner on kontakti-ilmoituksia tutkiessaan käyttänyt juuri termiä *nimimerkki* (2009: 277–313). Terminvalintaa ei ole perusteltu eikä siihen ole muutoinkaan kiinnitetty huomiota. Tämä tosin on ymmärrettävää, sillä nimimerkkejä käsitellään tutkimuksessa vain yhdessä luvussa.

⁹ Kiitän terävästä havainnosta seminaaritoveriani Suvi Syrjästä!

suhteellisen pieni eikä se välttämättä vaikuttaisi oleellisesti tutkielman kokonaisrakenteeseen, näin kysymyksen ehdottomasti pohdinnan arvoisena.

Genetiivimuotoinen *käyttäjännimi* olisi nimistöntutkimuksen jatkumon kannalta luonnollinen termivalinta, sillä se noudattaisi vanhempien nimikategorioiden mallia. Ovathan nimistöntutkimuksen keskeisimpiä pääluokkia *paikannimet*, *henkilönnimet* ja *eläinten nimet*, kaikki genetiivimuotoisia. Poikkeuksen tästä muodostaa oikeastaan vain pääluokka *kaupalliset nimet*, jolle tosin genetiivimuotoa ei kyseisenlaiseen rakenteeseen edes voisi järkevällä tavalla muodostaa. Sen sijaan näiden pääluokkien alaluokissa, joihin virtuaaliset henkilönnimetkin kuuluvat, on useita nominatiivimuotoisia termejä, vaikka niille olisi täysin mahdollista kuvitella genetiivimuotoiset vastineet: *vesistönnimet*, *sukunimet*, *yrittäjännimet* (vrt. *vesistönnimet*, *suvunnimet*, *yrittäjännimet*).

Internetin kielenkäytössä nominatiivimuotoinen variantti on selvästi genetiivimuotoista yleisempi. Tämän päätelmän olen tehnyt käyttämällä Google-hakua, jota Helsingin yliopiston suomen kielen opetushenkilökunta on suositellut yksinkertaisena mutta helpoana ja edes jonkinlaista suuntaa antavana menetelmänä tarkastella erilaisten kielellisten ilmiöiden yleisyyttä nykykielessä. Hakusanalla *käyttäjännimi* hakutuloksia tuli 3 220 000, hakusanalla *käyttäjännimi* ”vain” 406 000¹⁰. Luonnollisesti termin käytön yleisyyttä arkikielessä ei voida pitää ainoana perusteena käyttää sitä tieteellisessä diskurssissa, mutta tämäkin seikka on syytä ottaa huomioon valintaa tehtäessä. Ainakin pyrittäessä tieteen popularisointiin on tärkeää, että käytetyt käsitteet ovat suhteellisen lähellä tieteenalaa tuntemattoman ihmisen ymmärrystä.

Genetiivimuotoinen *käyttäjännimi* vaikuttaa luontevammalta ilmaukselta, kun asiaa ajatellaan sanan taustan kannalta. *Käyttäjännimi* ja *käyttäjännimi* eivät luonnollisesti-kaan ole omia luomuksiani, joten en niiden etymologioita tunne¹¹. Niiden taustan voi kuitenkin olettaa olevan kuitenkin jokseenkin seuraavanlainen: *nimi, joka viittaa peliyhteisön käyttäjään ja jonka käyttäjä omistaa* > *käyttäjän nimi* > *käyttäjännimi*, *käyttäjännimi*. En havaitse oletetussa muutosketjussa erityistä syytä genetiivin päätteen katoon. Keskeistä ilmauksessa on käyttäjän omistussuhde nimeensä, joka käy selvemmin ilmi genetiivimuotoisesta termistä.

¹⁰ www.google.fi. Haku suoritettu 24.4.2012.

¹¹ Kielitoimiston sanakirja tuntee ainoastaan sanan *käyttäjätunnus*: *atk* tietojärjestelmän käyttäjän yksilöintitunnus (KS).

Jos genetiivimuotoista termiä voidaan pitää oletetun alkuperänsä perusteella aavistuksen tarkempaan ja kuvaavampaan ilmauksena, miksi nominatiivimuotoinen *käyttäjänimi* on vakiintunut selvästi hallitsevaan asemaan Internet-kielessä? Ilmiötä voidaan selittää tarkastelemalla termejä, joita eräissä muissa, Suomessa keskeisesti vaikuttavissa kielissä virtuaalihenkilöiden nimistä käytetään. Käytän kielten vertailussa apuna peliyhteisö Aapelia, jolla on kieltä lukuun ottamatta identtiset, Playforia-nimiset tytärsivustot suomen lisäksi 14 eri kielellä.

Englantiin, Internetin valtakieleen, on vakiintunut vahvasti termi *user name*. Sitä käytetään myös englanninkielisellä Playforia-sivustolla¹² palveluun kirjautumisen yhteydessä, joskin yhteen kirjoitettuna (*username*). Ruotsinkielisellä Playforia-sivustolla¹³ käytetään termiä *användarnamn*. Saksankielisellä sivustolla¹⁴ käytetään ilmausta *Benutzername*.

Kaikki ilmaukset ovat rakenteeltaan ja merkitykseltään samaa tyyppiä. Ne koostuvat sanoista, jotka muodostavat merkityksen *käyttäjä + nimi*. Huomattavaa on se, että yhdessä näistä termeistä ei ole genetiiviä. Vastaavat genetiivimuotoiset termit ovat *user's name*, *användars namn* sekä *Name des Benutzers* tai *Name von dem Benutzer*. Pidänkin oletettavana, että näillä kielillä, erityisesti englannilla, on ollut vaikutuksensa siihen, että suomenkielinen termi on vakiintunut nominatiivimuotoiseksi.

Edellä esitetty käsittely tuo mieleen huomion, jonka Sirkka Paikkala on tehnyt koskien muun muassa nykyisten yritysnimien oikeinkirjoitusta. Hän on havainnut, että nykyisissä yritysnimissä, joissa yleiskielen normien mukaisesti tulisi olla genetiivi, onkin monesti nominatiivi. Näin esimerkiksi energialaitosten nimet Heinola Energia ja Pori Energia edustavat yleistyvää trendiä genetiivin sisältävään Helsingin Energia -tyyppiin verrattuna. (Paikkala 1999: 202.) Onko kyse samasta ilmiöstä?

Molemmat tarkasteltavat ilmiöt ovat varsin viimeaikaisia ja esiintyvät jokseenkin epämuodollisissa diskursseissa. Toki yritysnimet ovat ilmauksia, joita voidaan käyttää myös normien mukaista yleiskieltä vaativissa diskursseissa. Niiden nimenanto on kuitenkin suhteellisen vapaa ja epämuodollinen prosessi, jossa säännöt tai normit eivät juurikaan ohjaa nimen oikeinkirjoitusta yleiskieliseen suuntaan.

¹² www.playforia.com.

¹³ www.playforia.se.

¹⁴ www.playforia.de.

Tästä havainnosta herääkin kysymys siitä, onko moderni, epävirallinen kieli me-
nossa genetiivin kadon suuntaan. Kysymys on tietystikin sellainen, ettei siihen voi tämän
tutkielman puitteissa antaa vastausta. Se tuskin edes on ensisijaisesti nimistöntutkijoiden
tehtävä. Mielestäni aihe on kuitenkin tärkeä ja epäilemättä kiinnostava nykykielen tutki-
joille.

Palatakseni takaisin lähtötilanteeseen eli valintaan nominatiivi- ja genetiivimuotoi-
sen termin välillä, on lopullinen valinta pitkälti makuasia ja kiinni myös ilmauksen käy-
tännöllisyydestä. Uskoisin, että esimerkiksi Paula Sjöblom on päätenyt termiin *yritysnimi*
termin *yrityksennimi* sijasta osin siksi, että ensimmäisenä mainittu on puhuttaessa
sujuvampi yhtä tavua lyhyemmän rakenteensa vuoksi. Omassa valinnassani *käyttäjänimi*
men ja *käyttäjännimen* välillä ei tosin voi nojata tällaiseenkaan seikkaan.

Olen tässä tutkielmassa päättänyt pitäytyä nominatiivimuotoisessa termissä *käyttä-
jänimi*. Tärkeimmät syyt valintaani ovat termin asema Internetissä, jonne tämä tutkielma
keskittyy, sekä silkkä johdonmukaisuus: käytin samaa termiä jo kandidaatintutkielmas-
sani, eikä sitä nähdäkseni kannata vaihtaa, mikäli vaihtoon ei ole erityistä syytä. Gene-
tiivimuotoinen termi ei kuitenkaan ole lainkaan huonompi, ja ymmärtäisinkin täysin,
mikäli samaa aihetta myöhemmin käsittelevä tutkija valitsisi käyttämänsä termin toisin.

1.3 Tutkimuksen tavoitteet

Jo johdantoluvun aiemmista osista lienee käynyt ilmi, että tämän tutkielman rakennetta
määrittää varsin suuresti se, että se edustaa nimistöntutkimuksen sisällä varsin uutta tut-
kimusala. Monen perinteisemmän aiheen kohdalla kysymykset siitä, ovatko tutkittavat
kohteet nimiä, ja mihin ne tulisi nimistöntutkimuksen luokittelussa sijoittaa, olisivat ol-
leet vähemmän keskeisiä ja kenties osittain jopa absurdeja. Käyttäjänimien kohdalla olen
kuitenkin katsonut relevantiksi käydä nämä seikat perusteellisesti läpi.

Myös tutkielmani tavoitteet ja keskeiset tutkimusongelmat ovat määrittäneet osin
sen mukaan, että kyseessä on uusi tutkimusala. Tutkielman keskeinen tavoite on muo-
dostaa yleiskuva siitä, millainen tutkimani nimikategoria on peruspiirteiltään. Esitän
itselleni hyvin yleisen tason kysymyksiä: Mitä ovat käyttäjänimet? Millaisia ne ovat

rakenteeltaan, semantiikaltaan tai kirjoitusasultaan? Millainen on hyvä käyttäjänimi ja mitkä tekijät hyvyyteen vaikuttavat?

Toki on tärkeää pitää mielessä, että pro gradu -tutkielma on laajuudeltaan varsin rajallinen. Tällaisen työn puitteissa ei ole mahdollista esittää oman tutkimuskohteensa ”kaiken teoriaa”, kuten teoreettisen fysiikan tutkijat asian kenties ilmaisisivat. Kaikkia kuviteltavissa olevia näkökulmia ei ole mielekästä yrittää mahduttaa yhteen työhön.

Olen lähtenyt tekemään tutkimusnäkökulmien karsimista siitä ajatuksesta, että ainakin omasta mielestäni kiinnostavinta ja eniten tutkimisen arvoista käyttäjänimissä ovat ne ominaisuudet, jotka erottavat ne muista nimistöntutkimuksen kategorioista. Uskon, että sama pätee myös suureen osaan lukijoista. Näin siis olen päätenyt tutkimaan esimerkiksi käyttäjänimien ortografiaa siksi, että se on huomattavan usein kielinormien vastainen. Samasta syystä kyseinen näkökulma on oleellinen myös yleiskielen normeja ajoittain rikkovien yritysnimien tutkimuksessa (Sjöblom 2006: 103–110), kun taas monien kirjoitusasultaan vakiintuneempien nimikategorioiden kohdalla aihepiiri saattaisi olla tylsä.

Kandidaatintutkielmani, muiden aiempien tutkimusten sekä Internetissä hankitun käytännön kokemuksen perusteella olen analysoinut käyttäjänimien erityispiirteet. Niistä merkittävimpinä pidän nimien ainutlaatuisuuden vaatimusta ja toisaalta niiden semanttisen sisällön moninaisuutta, usein epätavallista ortografiaa, vieraskielisyyden yleisyyttä sekä nimen vaihtamisen helppoutta. Seuraavassa esittelen tutkielman rakenteen ja sen kautta ne analyysin aihepiirit, jotka olen päätenyt valitsemaan lopulliseen tutkielmaan käyttäjänimien edellä mainittujen erityispiirteiden perusteella.

Luvussa 2 esittelen aineistolähteeni ja menetelmät sen keräämiseen. Tutkimuskohde, verkkopeliyhteisö Aapeli, on suomalaisuudestaan ja suhteellisen suuresta suosiostaan huolimatta epäilemättä tuntematon monelle lukijalle, joten lienee paikallaan selostaa lyhyesti sen kulttuuria. Myös aineistonkeruumenetelmät vaativat varsin seikkaperäisen selvityksen. Internet tutkimusympäristönä on poikkeuksellinen ja haastava, joskin siinä on myös omat etunsa. Palaankin käytettyihin menetelmiin ajoittain myös analyysin yhteydessä.

Varsinainen analyysi alkaa luvusta 3. Siinä käsittelen käyttäjänimien rakennetta eli sitä, millaisista kielellisistä elementeistä ne koostuvat. Tämä luku on erittäin keskeinen

osa tutkielmaa ja kenties tärkein sen tavoitteen, käyttäjänimien yleiskuvan muodostamisen suhteen.

Luvussa 4 tarkastelen jo mainittua käyttäjänimien ortografiaa. Aihe on tärkeä osa epämuodollisen nykykielen tutkimusta. Käyttäjänimien kautta kielenkäyttäjien suhtautumista kielinormeihin on helppo tutkia etenkin nimen alkukirjaimen valinnan kannalta, sillä tämä normi on varmasti kaikille kielenkäyttäjille tuttu. Kiinnitänkin erityistä huomiota juuri käyttäjänimien alkukirjaimiin.

Luvussa 5 erkanen käyttäjänimien yleisten rakennepiirteiden kuvauksesta ja otan käsittelyyn itseäni suuresti kiinnostavan aiheen, hyvän käyttäjänimen määrittelyn. Pidän yleisemminkin hyvien nimien tutkimusta, nimistöntutkimuksen kaupallista näkökulmaa tärkeänä, yhteiskunnallisesti hyödyllisenä aiheena. Näen mielenkiintoisena haasteena yhdistellä yksittäisten ihmisten subjektiivisista näkemyksistä kokonaisuus, joka pyrkii tavoittamaan jossain määrin objektiivisen yleiskäsityksen hyvän nimen ominaisuuksista.

On myönnettävä, että näkökulma ei ole kaikista keskeisin uutta tutkimuskohdetta lähestyttäessä. Lisäksi käyttäjänimillä ei ainakaan peliyhteisö Aapelissa ole yleensä suoranaista kaupallista funktiota, joten hyvän nimen luominen ei ole nimeä kantavan tarkoitteen kannalta samanlainen elinehto kuin esimerkiksi yritysnimissä. Internet tutkimusympäristönä on kuitenkin houkuttelevan käytännöllinen ottaen huomioon, että vastaavanlaista tutkimusta on jouduttu toistaiseksi tekemään pienehköillä otoksilla sen työläyden vuoksi. Verraten helposti toteutettavan aineistonkeruun ja suuren henkilökohtaisen kiinnostukseni vuoksi päädyin siis tekemään menetelmällisiä kokeiluja näkökulmasta, joka on tähän mennessä rajoittunut lähinnä kadunnimien tutkimukseen (esim. Yli-Kojola 2005).

Luvussa 6 pyrin muodostamaan lyhyen synteesin tutkimukseni merkittävimmistä tuloksista. Esitän myös joitakin ehdotuksia siitä, mihin suuntiin käyttäjänimien ja nimi-merkkien tutkimusta voisi tulevaisuudessa jatkaa.

2 Aineisto

Tämän tutkielman tutkimusaineisto on peräisin verkkopeliyhteisö Aapelista. Analyysiluvuissa esiintyvät todelliset käyttäjänimet ovat käytössä Aapelissa. Kyselytutkimukseen, jolla olen kerännyt informaatiota tätä tutkimusta varten, vastanneet henkilöt ovat Aapelin käyttäjiä. Aineistolähteen valintaa voi perustella kolmella keskeisellä tekijällä.

Ensinnäkin, peliyhteisö Aapeli on varsin suuri ja merkittävä suomenkielinen verkkosivusto. Koska tutkielma edustaa suomen kielen nimistön tutkimusta, on verkkoyhteisön suomenkielisyys jokseenkin välttämätöntä. Yhteisön käyttäjäkunnan suuruus ja sen vaikutus erityisesti nuorisokulttuuriin paitsi tekee tutkimustuloksista yhteiskuntatieteellisesti relevantimpia, myös helpottaa riittävän suuren lähdeaineiston keruuta. Kyselytutkimukseeni on osallistunut vain noin joka kahdeskymmenestuhannes Aapelin käyttäjä, mutta näin pienestä suhteellisesta osuudesta huolimatta aineistoa on kertynyt tutkielmaa varten vähintäänkin riittävästi.

Toiseksi, peliyhteisö Aapeli on itselleni henkilökohtaisesti läheisin ja siksi tutuin verkkoyhteisö. Olen ollut sivuston aktiivinen käyttäjä usein eri käyttäjänimin jo lähes seitsemän vuoden ajan, joten voin sanoa tuntevani yhteisön, sen ilmiöt ja historian erittäin tarkkaan. Myös tämä on luonnollisesti omiaan helpottamaan tutkimuksen toteuttamista. Uskoakseni voin jakaa lukijan kanssa joitakin sellaisia Aapeliin ja siellä esiintyviin käyttäjänimiin liittyviä detaljeja, joita useimpien muiden verkkosivujen osalta en tuntisi. Tunnetuimpia käyttäjänimiäni Aapelissa ovat *Haamukirjailija*, *To Eternity* ja *Sir Punjab*. Nimellä *Haamukirjailija* osallistuin kandidaatintutkielmaani eräänä sen informanttina.

Kolmanneksi, kuten edellä on käynyt ilmi, olen käsitellyt peliyhteisö Aapelin käyttäjänimiä jo aiemmin kandidaatintutkielmassani. Tällöin rajasin tutkimuskohteeksi tutkielman suppeudesta johtuen erään Aapelin pelin, minigolfin, ympärille keskittyneen pienemmän käyttäjäyhteisön jäsenten käyttäjänimet. Vaikka tutkimuksen perusjoukkona on nyt koko Aapelin käyttäjäkunta, on aineistoilla paljon yhteistä. Tästä johtuen kandidaatintutkielmani ja tämän tutkielman tulokset ovat erinomaisesti verrattavissa toisiinsa.

Lisäksi kandidaatintutkielman tekeminen on luonnollisesti lisännyt tuntemustani Aapelista, mikä epäilemättä on hyväksi tämän tutkimuksen toteuttamisessa.

Tässä luvussa esittelen tutkimusaineistoon ja sen keruuseen liittyviä seikkoja. Aapeli lienee useille lukijoille täysin vieras ilmiö, joten olen nähnyt aiheelliseksi kertoa sen tämän tutkielman kannalta olennaisimmista piirteistä lyhyesti luvussa 2.1. Luvussa 2.2 keskityn tutkimusaineiston keruussa käyttämäni kyselytutkimukseen, sen toteuttamiseen sekä otokseen Aapelin käyttäjistä, jonka olen sen avulla kerännyt.

2.1 Peliyhteisö Aapeli

Aapeli on suomalainen, vuonna 2002 perustettu verkkopelipalvelu, jota ylläpitää nykyisin nimellä Playforia Oy toimiva yritys. Sen tuottamat verkkopelit ovat aiheiltaan klassisia ja luonteeltaan pääosin suhteellisen yksinkertaisia ja lyhytkestoisia. Pelivalikoimaan kuuluvat muun muassa shakki, biljardi, tammi ja minigolf¹⁵. Kaikkiaan sivustolla on noin 50 erilaista peliä¹⁶.

Suuri osa käyttäjäkunnasta on keskittynyt suomenkieliselle sivustolle www.aapeli.com. Sisällöltään samanlaisia vieraskielisiä sivustoja on kuitenkin luotu myös 14 muulle kielelle. Nämä sivustot toimivat marraskuuhun 2010 saakka nimellä Playray, siitä lähtien nimellä Playforia¹⁷.

Aapeli on suomalaiseksi verkkoyhteisöksi huomattavan suuri ja laajalti käytetty. Tarkkoja käyttäjämääriä Playforia Oy ei halua julkaista. Tehdessäni taustatutkimusta kandidaatintutkielmaa varten maaliskuussa 2011 sain kuitenkin tietää yhtiön henkilökuntaan kuulavalta Rauli Rikamalta, että Aapeliin ja vieraskielisiin Playforioihin oli rekisteröity yhteensä yli viisi miljoonaa käyttäjätiliä. Tämä lukema on mitä luultavimmin kasvanut viimeisen vuoden aikana. Oma osoituksensa yhteisön laajuudesta on miljardin pelatun pelin raja, joka ylittyi helmikuussa 2012¹⁸.

¹⁵ www.aapeli.com/help/parents.

¹⁶ Tarkka määrä riippuu siitä, lasketaanko esimerkiksi biljardi yhdeksi peliksi vai ovatko sen eri pelimuodot (muun muassa kasipallo, ysipallo ja snooker) omia, itsenäisiä pelejä.

¹⁷ Näin siis kansainväliseksi tarkoitetun englanninkielisen sivuston verkko-osoite on www.playforia.com, saksankielisen sivuston taas www.playforia.de.

¹⁸ www.aapeli.com/help/news/9453.

Viisi miljoonaa käyttäjätiliä ei toki tarkoita sitä, että palvelua käyttäisi yhtä monta reaalia maailman henkilöä. Aapeliin on mahdollista luoda niin monta käyttäjätiliä kuin haluaa, ja koska rekisteröityminen ei vaadi henkilötietojen luovuttamista, on palveluun rekisteröityneiden reaalia maailman henkilöiden lukumäärän arvioiminen käytännössä mahdotonta. Jonkinlaista suuntaa kenties antaa se tieto, että kyselylomakkeeseeni vastanneista käyttäjistä 57 % on luonut itselleen Aapeliin useamman kuin yhden käyttäjätilin. Itselläni rekisteröityjä käyttäjätilejä on ollut kaikkiaan noin 20, mikä tosin lienee poikkeuksellisen suuri määrä.

Suomalaisten verkkosivujen kävijämääriä tutkivan TNS Gallupin mukaan suomenkielisellä Aapeli-sivustolla vieraili huhtikuussa 2012 viikoittain noin 85 000 eri kävijää. Nämä kävijät ovat varsin aktiivisia, sillä sekä keskimääräinen vierailutiheys sivustolla (5,6 käyntiä viikossa sellaista Internet-selainta kohden, jolla on käyty Aapelissa kyseisen viikon aikana) että sivustolla keskimäärin vietetty aika (17 minuuttia ja 45 sekuntia) ovat erittäin korkeita muihin suosittuihin suomalaisiin verkkosivuihin verrattuna.¹⁹

Aapelissa käyttäjänimien luomista on rajoitettu siten, että nimi saa olla 3–16 merkkiä pitkä ja sisältää suomalaisten sekä keskeisten vieraskielisten kirjainmerkkien lisäksi yhdysmerkin (-), alaviivan (_), huutomerkkin (!) sekä välilyönnin. Isoja ja pieniä kirjaimia nimissä saa käyttää haluamallaan tavalla. Käytännössä olennaisin nimenvaihtoa rajoittava tekijä on jo johdannossa mainittu nimen ainutlaatuisuuden vaatimus: mikäli käyttäjänimi on rekisteröity Aapeliin, ei kukaan muu voi valita samaa nimeä.

Aapeliä voi käyttää rajoitetusti myös ilman rekisteröityä käyttäjätiliä. Rekisteröimättömät käyttäjät esiintyvät peleissä ~*Vieras-1234*-muotoisella tilapäisnimimerkillä, jossa nelinumeroinen numerosarja on vaihtuva, pelin automaattisesti luoma satunnainen tunnistenumero. Käyttäjän mahdollisuus valita nimimerkkinsä itse poistui Aapelista vuonna 2007.

Palvelun yhteisöllinen puoli, käyttäjän oma sivu eli niin kutsuttu hahmosivu sekä kirjoitusoikeus Aapelin keskustelufoorumeille, vaatii rekisteröitymisen. Rekisteröityminen ja perustoiminnot, kuten pelaaminen ja muiden käyttäjien kanssa viestiminen, ovat ilmaisia. Sivustolla on kuitenkin mahdollista ostaa maksullisia lisäpalveluita.

¹⁹ Kävijätiedot haettu osoitteesta <http://tnsmatrix.tns-gallup.fi/public> (viikko 15/2012).

2.2 Kyselytutkimus ja sen vastaajat

Tässä tutkielmassa esittämäni analyysit pohjautuvat suurelta osin kyselytutkimukseen, jonka olen teettänyt Internetissä Aapelin käyttäjillä. Kyselylomake on nähtävissä liitteenä tutkielman lopussa (liite 1) sekä Internetissä osoitteessa <http://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/33374/lomake.html>.

Kyselytutkimus on toteutettu Helsingin yliopiston sähköisen lomaketyökalun, e-lomakkeen²⁰ avulla. Kyselylomake oli täytettävissä Internetissä 20.–28.2.2012. Lomakkeen vastaajat olen hakenut pääasiallisesti Aapelin keskustelufoorumin välityksellä. Tein foorumin yleiselle Aapelia koskevalle keskustelualueelle avauksen, jossa pyysin muita keskustelijoita täyttämään kyselylomakkeen²¹. Menetelmä osoittautui tehokkaaksi, sillä sain riittävän määrän vastauksia tutkielmaa varten viikon aikana.

Kyselylomakkeelle on kertynyt kaikkiaan 284 vastausta. Näistä olen tämän tutkielman aineistoksi kelpuuttanut 279 kappaletta. Näiden 279 vastaajan käyttäjänimet ovat luettelona tutkielman lopussa, liitteessä 2.

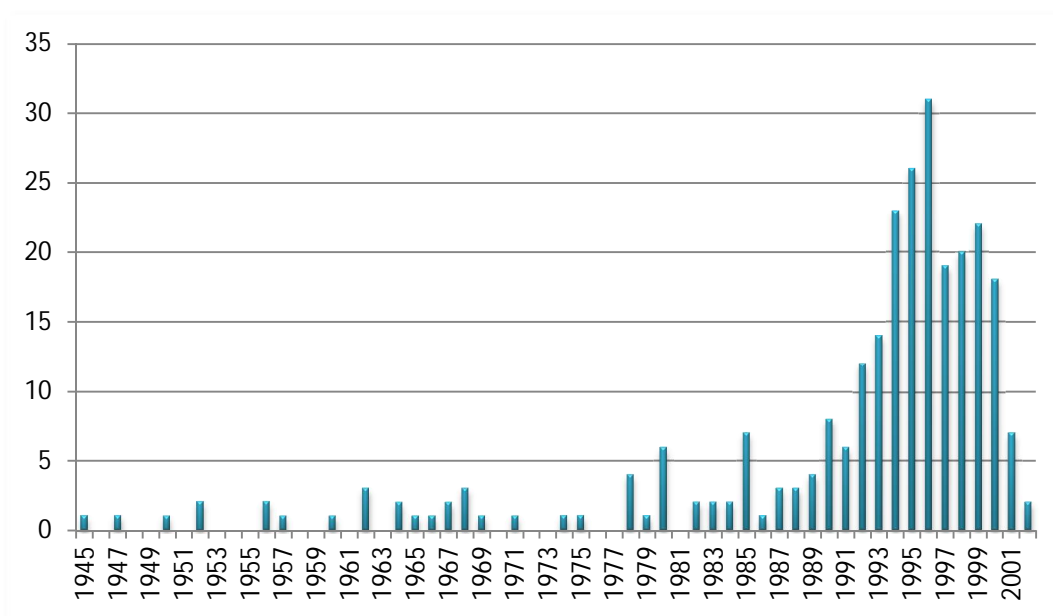
Olen siis joutunut hylkäämään viisi vastausta. Kaksi henkilöä on vastannut kyselyyn kahteen kertaan. Näissä tapauksissa olen jättänyt pois jälkimmäisen vastauksen, sillä vastauksissa ei ole erikseen esitetty toivetta ensimmäisessä vastauksessa tallentuneiden tietojen muuttamisesta. Kolmessa tapauksessa olen katsonut vastauksen informaatioarvon liian vähäiseksi analyysin tekemistä varten: lomakkeelle joko ei ole tallentunut mitään, on tallentunut vain vastaajan käyttäjänimi tai nimen lisäksi on tallentunut vain satunnaiselta vaikuttavia kirjainmerkkejä.

Tutkimuksen taustatiedoiksi olen tiedustellut vastaajien ikää ja sukupuolta. Ikäjakaman olen muodostanut 268 vastauksen perusteella, eli olen jättänyt pois laskelmasta 11 tietoa. Yhdeksässä tapauksessa syntymävuodeksi on merkitty 2012, vastauskentän oletusarvo, yhdessä tapauksessa 1912, vastauskentän alin arvo, ja yhdessä tapauksessa 2006, joka lienee pikemminkin käyttäjänimen luomisvuosi kuin vastaajan syntymävuosi.

²⁰ <http://elomake.helsinki.fi>.

²¹ Kyseinen avaus on nähtävissä osoitteessa www.aapeli.com/community/forums/topic/178583.

Kaavio 1. Vastaajien lukumäärät syntymävuosittain.

Vastaajien syntymävuosien keskiarvo on 1991. Se kuitenkin antaa vastaajien ikäjakaumasta vain hyvin viitteellisen kuvan, kuten kaaviosta 1 voidaan havaita. Suuri osa vastaajista on syntynyt 1990-luvulla ja etenkin sen loppupuolella. Ikäjakauma on kuitenkin laaja: vanhin vastaaja on syntynyt vuonna 1945, nuorimmat vuonna 2002.

Vaikka ikäjakauma on epätasapainoinen, voi sitä pitää tutkielman kannalta sikäli onnistuneena, että se noudattelee varsin hyvin Aapelin käyttäjien todellista ikäjakaumaa²². Ainoastaan alle 10-vuotiaita käyttäjiä, joita todellisuudessa on 9 prosenttia kaikista Aapelin käyttäjistä, ei ole aineistossani lainkaan. 15–19-vuotiaita vastaajia aineistossa on selvästi enemmän kuin todellisuudessa, yli 45-vuotiaita taas jonkin verran vähemmän. Aineiston ikäjakauman yhtenevyys perusjoukon kanssa on luonnollisestikin tärkeää tutkimuksen tulosten yleistettävyyden kannalta.

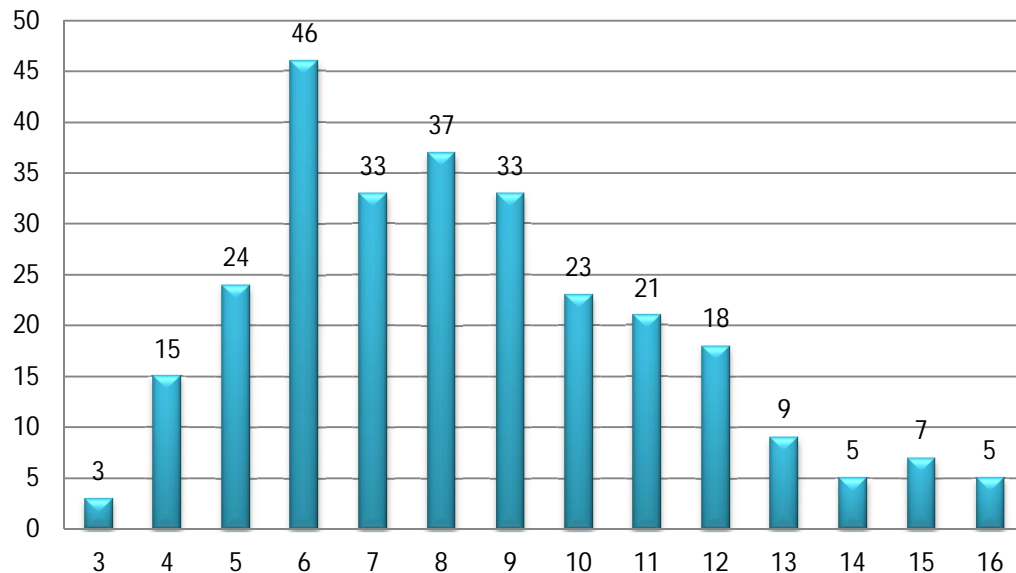
Kyselytutkimukseni vastaajista miehiä on 177 eli 63 prosenttia kaikista vastaajista, naisia 102 eli 37 prosenttia. Playforia Oy:n tietojen mukaan kaikista Aapelin käyttäjistä

²² Vuosien 2010 ja 2011 vaihteessa kerättyihin tietoihin pohjautuva kaavio Aapelin käyttäjien ikärakenteesta on nähtävissä Playforia Oy:n verkkosivuilla osoitteessa www.playforia.info/for-advertisers/aapeli-statistics.

miehiä on 61 prosenttia ja naisia 39 prosenttia, joten otoksen ja perusjoukon vastaavuus on tältä osin erittäin hyvä²³. On tosin huomattava, että miesvastaajien keskimääräinen syntymävuosi on 1993 ja naisvastaajien 1987. Se, että naisvastaajat ovat selvästi miehiä vanhempia, saattaakin olla selittävänä tekijänä joihinkin sukupuolisidonnaisilta vaikutaviin eroihin, joita ilmenee luvuissa 5.2 ja 5.3 esitettävissä vastauksissa.

Luvussa 5 käsittelen käyttäjänimien yleisiä ominaisuuksia, joihin kuuluu muun muassa nimen pituus. Jotta lukijalla olisi käsitys siitä, minkä mittaisia lyhyet ja pitkät käyttäjänimet käytännössä ovat, olen koonnut kaavioon 2 aineistoni käyttäjänimien pituuksien frekvenssit merkkimäärittäin. Laskelmassa merkeiksi on katsottu niin kirjainmerkit, erikoismerkit kuin välilyönnitkin.

Kaavio 2. Käyttäjänimien pituusjakauma merkkimäärittäin.

²³ Huomionarvoista on ylipäänsä se, että vastaajien enemmistö on miespuolisia. Eräissä aiemmissa kielen- tutkimuksen opinnäytteissä, joissa aineistolähteenä on käytetty verkkokyselyä, vastaajajoukon voimakas naispainotteisuus on saattanut olla jopa ongelmallista. Esimerkiksi Sonja Valkeisen kandidaatintutkiel- massa (2010: 3–4) 87 prosenttia vastaajista on naispuolisia, vaikka perusjoukon ei pitäisi olla millään tavoin vinoutunut. Myös seminaaritoverini Laura Oinonen (2012) on todennut, että hänen tämän tutkiel- man kyselytutkimusta muistuttavassa kyselyssään huomattava enemmistö vastaajista on naispuolisia. On mahdollista, että naiset ovat verkkokyselyissä aktiivisempia, mutta ilmiön syytä on vaikea selittää.

Kuten kaaviosta 2 voidaan havaita, on aineistossa eniten, 46 kappaletta, 6 merkin mittaisia käyttäjänimiä. Jakauma ei kuitenkaan ole Gaussin käyrän mukainen, vaan pituuksien keskiarvo on selvästi tätä suurempi, 8,4 merkkiä. Käyttäjänimien pituusrajoituksen ääripäät, 3 merkkiä ja 14–16 merkkiä ovat harvakseltaan edustettuja. Tämä kertonee siitä, että nykyinen merkkimäärän rajoitus riittää suurimmalle osalle käyttäjistä mainiosti.

3 Käyttäjänimien rakenne

Nähdäkseni luontevin tapa aloittaa käyttäjänimien olemuksen esittely on tarkastella niiden rakennetta. Millaisia nimenosia käyttäjänimistä on mahdollista erottaa? Mitä kielellisiä ilmauksia nimiaineksina on käytetty? Näihin kysymyksiin vastaan tässä luvussa.

Koska käyttäjänimien rakenneanalyysiin ei ole olemassa valmista mallia, eikä muiden nimikategorioiden analysointiin käytettyjä malleja voi soveltaa sellaisenaan, olen joutunut kehittämään joiltain osin oman analyysimallini. Tämä luonnollisesti vaatii tavallista seikkaperäisemmän selostuksen. Olenkin nähnyt parhaaksi käsitellä rakenneanalyysin menetelmiä ja teoriaa omassa alaluvussaan, luvussa 3.1.

Olen erottanut käyttäjänimistä kaksi nimenosaa: yksilöivän nimenosan ja erottavan lisäosan. Luvuissa 3.2 ja 3.3 esittelen nämä nimenosat sekä tarkastelen sitä, millaisia kielen sanoja ja merkkejä niissä käytetään. Luvussa 3.4 käyn läpi nimenosien järjestystä käyttäjänimissä. Näiden tulosten pohjalta esitän luvussa 3.5 joitakin huomioita siitä, millaiset rakenteet ovat aineistossani prototyypisimpiä.

3.1 Funktionaalisen-semanticinen analyysimalli

Käyttäjänimien rakenneanalyysin pohjana on funktionaalisen-semanticinen analyysimalli, jonka Paula Sjöblom on luonut yritysnimien rakenteen kuvausta varten. Kyseisessä mallissa nimet analysoidaan funktionaalisen-semanticisin perustein eli niiden osien tehtävien ja merkitysten perusteella. Tällä tavoin yritysnimistä voidaan erottaa omiksi nimenosikseen yritysmuodon ilmaiseva osa, liikeidean ilmaiseva osa, yksilöivä osa ja täydentävä osa. (Sjöblom 2006: 150; Ainiala ym. 2008: 303.)

Käyttäjänimissä täysin samanlaisia nimenosia ei luonnollisestikaan ole. Erityisesti Sjöblomin mallin yritysmuodon ilmaiseva osa ja liikeidean ilmaiseva osa on räätälöity juuri yritysnimistön tarpeita varten. Niitä ei ole oletettavaa havaita täysin toisenlaisiin tarkoitteisiin viittaavissa nimikategorioissa.

Sjöblomin funktionaalisen-semanticisen analyysimallin idea on kuitenkin nähdäkseni käyttökelpoinen hyvin monenlaisten nimien, myös käyttäjänimien tutkimuksessa. Näin siis olen lähtenyt jakamaan käyttäjänimiä nimenosiin sen perusteella, millaisia tehtäviä

osilla nimissä on. Tämän jälkeen olen luokitellut nimenosissa esiintyvät kielelliset ilmaukset merkityssisältönsä perusteella erilaisiin alaryhmiin.

Käyttäjänimet ovat erityisesti semanttisen sisältönsä puolesta hyvin vapaamuotoinen ja sen vuoksi myös heterogeeninen joukko. Nimien funktioiden analysoinnin kannalta tämä on suuri haaste. Nimien kuviteltavissa olevien tehtävien ja nimeämismotivaatioiden määrä on valtava, mutta kaikille yhteisiä funktioita niistä tuntuu olevan mahdollonta löytää. Yksi käyttäjä pyrkii kertomaan käyttäjänimellään itsestään, toinen houkuttelee nimensä avulla muita pelipalvelun käyttäjiä tutustumaan itseensä, kolmas pyrkii integroimaan itsensä yhteisön jäseneksi mallintamalla yhteisössä aiemmin näkemäänsä nimeä. Harva käyttäjänimi kuitenkaan tekee kaikkia näitä asioita samaan aikaan. Lisäksi tällaisten funktioiden objektiivinen arvioiminen on nimen taustat tuntienkin hyvin vaikeaa.

Käyttäjänimien tehtävien moninaisuudesta johtuen olenkin päätenyt erottamaan niistä vain kaksi nimenosaa. Toinen näistä on *yksilöivä osa*. Käyttämäni termi on sama kuin Sjöblomin analyysimallissa. Pääasiallinen syy terminvalintaani onkin juuri viittauskohteiden samankaltaisuus. Yritysnimissä yksilöivä osa on se osa, jota yleensä pidetään varsinaisena yritysnimenä ja joka on ainoa pakollinen osa kaikkien yritysnimien kokonaisuuksissa. Myös käyttäjänimissä olen määritellyt yksilöiväksi osaksi sen osan käyttäjänimeä, joka muodostaa nimen rungon, on sen varsinainen nimeksi tunnistettava osa ja usein riittää muodostamaan nimen yksinkin. Se on kielellinen ilmaus, joka monesti tarjoaa jonkinlaista informaatiota nimen käyttäjän olemuksesta. Se kuuluu jokaiseen käyttäjänimeen ja sitä on vain yksi kappale²⁴.

Käyttäjänimien yksilöivien osien ainoa selvästi yhteinen funktio on nimeämisen välttämättömyys. Jos verkkopalveluun haluaa rekisteröityä, käyttäjätilillä on oltava jokin nimi. Muiden funktioidensa ja semanttisen sisältönsä puolesta nimi voi kuitenkin olla lähes millainen tahansa.

Vaikka yksilöivien osien ja nimien yleensäkin tehtävä on erottaa tarkoite muista vastaavanlaisista tarkoitteista eli toisin sanoen yksilöidä tarkoite, eivät ne aina toteuta tehtäväänsä täydellisesti. Esimerkiksi etunimet riittävät erottamaan henkilön muista

²⁴ Aineistoni ainoan selvän poikkeaman tästä muodostaa käyttäjänimi *Messi10Ronaldo7*, johon palaan luvussa 3.2.1.

yleensä vain hyvin rajallisen kokoisessa ihmisjoukossa. Myöskään yritysnimissä esimerkiksi nimen *Helsingin tila-auto Oy* yksilöivä osa *Helsingin* ei yksin riitä erottamaan yritystä muista yrityksistä. Näissä tapauksissa nimen rajallinen yksilöivyyden ei kuitenkaan aiheuta ongelmia: Mikäli henkilö on tarpeen yksilöidä täsmällisen tarkasti, voidaan käyttää sosiaaliturvatunnusta. Yritysnimissä usean eri nimenosan kokonaisuus tekee nimestä ainutlaatuisen, vaikkei yksilöivä osa sitä olisikaan.

Aapeliin ja sen tytärsivustoille rekisteröityjä käyttäjänimiä on siis kaikkiaan yli viisi miljoonaa. Koska nimien on oltava ainutlaatuisia, ovat monet halutut nimiainekset nykyisin käyttäjänimeään luovan käyttäjän tavoittamattomissa. Tästä ongelmasta on lähtöisin toinen käyttäjänimistä havaitsemani nimenosa: *erottavaksi lisäosaksi*²⁵ kutsun sellaista osaa nimessä, joka ei välttämättä kuuluisi siihen, mikäli haluttu nimiaines ei olisi ollut nimeä luotaessa jo varattu.

Asiaa havainnollistamaan olen poiminut aineistosta esimerkin 2. Käyttäjä *Mestari* aineistostani on kuvannut nimensä syntytaustaa seuraavasti:

2) Mestari on hevosen nimi. Mestari iillä oli jo varattu, sen tilalla siis ykkönen.

Numero *1* nimen lopussa on siis funktionensa perusteella erottava lisäosa, sillä sen tarkoitus on erottaa nimi samanlaisen yksilöivän osan sisältävästä käyttäjänimestä.

Sjöblomin funktionaalisen-semanttisessa analyysimallissa erottavaa lisäosaa ei ole. Lähinnä sitä lienee täydentävä nimenosa, joka Sjöblomin mallissa tarkoittaa kohteestaan lisätietoa antavaa nimenosaa, jota ilman nimi on täysin yksilöivä (2006: 187). Oman mallini lisäosa ei kuitenkaan välttämättä anna käyttäjästään mitään lisätietoa. Sen funktio on yksilöidä nimi, tehdä siitä ainutlaatuinen. Funktionensa puolesta lisäosaa voisikin kutsua yksilöiväksi nimenosaksi, ellei termin moinen käyttö olisi voimakkaasti ristiriidassa Sjöblomin käsitteistön kanssa. Eron Sjöblomin yksilöivään osaan tekee myös se, käyttäjänimissä lisäosa ei ole pakollinen. Monesti jo pelkkä yksilöiväksi osaksi tulkittava ilmaus riittää tekemään nimestä ainutlaatuisen.

Omassa analyysimallissani erottavan lisäosan voineekin määritellä valinnaiseksi nimenosaksi, joka ei yksinään muodosta nimeä. Lisäosia voi olla nimessä useampiakin,

²⁵ Termin esiintyessä rakenneanalyysissä taajaan käytän lyhennettyä muotoa *lisäosa*.

mikäli yksi ei riitä tekemään nimestä ainutlaatuista. Erillisiksi lisäosiksi käsitän semanttisesti ja funktionaalisesti itsenäiset kokonaisuudet. Esimerkiksi nimessä *Toope_79* on kaksi lisäosaa: alaviiva sekä luku 79. Käyttäjän oma kertomus esimerkissä 3 havainnollistaa asiaa:

3) Keksimäni nimimerkki oli Varattu ja sen vuoksi iskin syntymävuoden nimimerkin perään. Sekään ei vielä kelvannut, joten erotin kirjaimet ja numerot toisistaan alaviivalla (_).

Nimenosista käytetyt termit eivät siis täysin vastaa Paula Sjöblomin mallia. Nimenosajako perustuu kuitenkin pääasiallisesti osien tehtäviin nimissä, joten funktionaalis-semanttinen analyysimalli on nähdäkseni hyvä ilmaus kuvaamaan tässä tutkielmassa käyttämäni menetelmää.

On mielenkiintoista havaita, että myös Jaana Matsi käyttää pro gradu -tutkielmassaan termiä lisäosa käsitellessään aineistonsa nimien valintaperusteita. Hän tosin ei suoranaisesti keskity analysoimaan nimien rakenteellisia tyyppiäpiirteitä, mistä johtuen käsitteen määrittely on tehty varsin lyhyesti ja yksinkertaisesti. Hänen mukaansa lisäosat ovat ”viralliseen nimeen lisättyjä päätteitä ja johdoksia”. Nähdäkseni määritelmä on varsin epätarkka ja kattaa vain osan kaikista lisäosatyypeistä. Ajatus jostakin ylimääräisestä, nimestä funktionaalis-semanttisesti irrallisesta osasta on kuitenkin lähtökohtaisesti sama kuin itselläni, mikä on vahva todiste ilmiön olemassaololle. (Matsi 2012: 18.)

Kahden pääluokan sisällä olen jakanut nimenosat alaluokkiin sen perusteella, millaisia merkkejä tai kielellisiä ilmauksia niissä on käytetty. Yksilöivien osien viisi alaluokkaa ovat henkilönnimet, muut nimet, leksikaalista merkitystä kantavat ilmaukset, tekosanat ja lyhenteet. Nämä luokat pohjautuvat pitkälti jaotteluun, jota Sjöblom on käyttänyt yritysnimien yksilöivien nimenosien analysoinnissa (2006: 166–187). Erottaviin lisäosien viisi alaluokkaa ovat numerot ja numerosarjat, erikoismerkit²⁶, kirjaimet ja lyhenteet, morfeemit ja sanat sekä muut lisäosat. Nämä luokat olen luonut aineiston analyysiä tehdessäni itse.

²⁶ En ole tässä luokituksessa laskenut välilyöntiä erikoismerkit. Välilyöntiä koskeviin seikkoihin palaan käyttäjänimien ortografian analysoinnin yhteydessä, luvussa 4.2.

Rakenneanalyysin voi suorittaa joko nimenantajan tai kieliyhteisön näkökulmasta. Sjöblom on omassa funktionaalis-semanttisessa analyysissään ottanut kieliyhteisön näkökulman. Hän perustelee valintaa muun muassa sillä, että nimenannon motiiveja on mahdotonta tavoittaa varmasti, mikäli asiaa ei voi tarkastaa nimenantajalta itseltään, sekä sillä, että tutkija itse voi kieliyhteisön jäsenenä tehdä tulkinnat nimien alkuperästä. (Sjöblom 2006: 59–61.)

Käyttäjänimien tutkimuksessa tilanne on kuitenkin sikäli onnellinen, että tutkijainimien nimien taustoja voidaan tiedustella niiden antajilta henkilökohtaisesti. Koska aineistooni kuuluvien nimien omistajat ovat kyselytutkimukseni vastaajia, on helppoa ja käytännöllistä sisällyttää nimen tausta osaksi kyselylomaketta. Tämän vuoksi olenkin valinnut analyysiini ensisijaisesti nimenantajan näkökulman. Sitä voitaneen pitää varsin luotettavana verrattuna monien muiden nimikategorioiden, esimerkiksi paikannimien, tutkimuksessa nimenantajan näkökulmasta tehtyihin analyyseihin.

Toki monissa tapauksissa ajallinen etäisyys nimenantohetkeen sekä nimenannon kokeminen jokseenkin merkityksettömänä ovat johtaneet siihen, että kaikki vastaajat eivät osaa valaista käyttäjänimensä taustaa. Jotkin vastaukset ovat myös sellaisia, että nimeämisperuste tulee selitetyksi vain osin. Vastausten suppeus aiheuttaa vaikeuksia erityisesti siinä, mikä tulisi tulkita erottavaksi osaksi, mikä taas osaksi yksilöivää nimenosaa.

Tällöin olen joutunut turvautumaan kieliyhteisön näkökulmaan ja päättelemään itse sen, mitä pääteltävissä on. Esimerkiksi käyttäjä *Fresident* on vastannut nimen taustaa kartoittavaan kysymykseen: ”tuli vaan mieleen.” Vaikuttaisi kuitenkin ilmeiseltä, että englannin kielen sanoilla *president* ja *resident* on oltava vaikutusta nimen muodostukseen, joten olen päätenyt tulkitsemaan sen yksilöivältä osaltaan leksikaalista merkitystä kantavaksi ilmaukseksi. Kirjaimen *F* taas luokittelen lisäosaksi, sillä mitä todennäköisimmin sen käytöllä nimi on erotettu mahdollisista käyttäjänimistä *President* ja *resident*.

Nimenantajan näkökulma, silloin kun se suinkin on mahdollista selvittää, on kuitenkin analyysissäni ensisijainen. Käyttäjänimi *Hattara* olisi epäilemättä helppo sijoittaa leksikaalista merkitystä kantavien ilmausten luokkaan. Käyttäjä itse kuitenkin kertoo, että nimi ”tulee erään tutun lempinimestä”. Näin siis olen sijoittanut sen yksilöivältä osaltaan henkilönnimitaustaisten käyttäjänimien luokkaan.

3.2 Yksilöivä osa

Olen eritellyt ja analysoinut yksilöivät nimenosat aineistoni 279 käyttäjänimestä. Taulukossa 1 esitän, miten ne jakautuvat luvussa 3.1 mainittuihin alaluokkiin.

Taulukko 1. Yksilöivien nimenosien osuudet aineistossa luokittain.

Yksilöivä nimenosa	Määrä (kpl)	% (279 nimestä)
Henkilönnimi	71	25
Muu nimi	38	14
Leksikaalista merkitystä kantava ilmaus	98	35
Tekosana	58	21
Lyhenne	14	5,1
Yhteensä	279	100

3.2.1 Henkilönnimi

Aineistoni 279 käyttäjänimestä 71:n yksilöivänä osana on henkilönnimi. Tämä luokka käsittää etunimet, lempinimet, sukunimet, henkilöiden käyttämät taiteilijanimet sekä käyttäjänimet, joiden luvussa 1.1.3 esitin kuuluvan nimistöntutkimuksen luokituksessa virtuaalisina henkilönniminä henkilönnimien pääluokkaan. Olen sijoittanut henkilönnimitaustaiset käyttäjänimet tähän luokkaan riippumatta siitä, onko kyseinen henkilönnimi käyttäjän itsensä vai jonkun muun henkilön. Syy tähän on yksinkertaisesti se, että monista vastauksista tämä tieto ei käy ilmi.

Etunimi on yksilöivänä osana 26 nimessä: *CONST; El_ias; Eliasx; helitzi9; iidu12; janinavaan; Jennamiu; jenni_90; jim3; -Jimmy; jonas1122; Joniysikasi; Katriina91; KIRSI2; Lavender; leevi sutira; paras miro; Sofya112; Suex; tommy jr; tommivap; tonitus8; Toope_79; v11vi; -VE-SA-; viljami03.*

Muutamien nimien kohdalla kaikki kirjaimet eivät välttämättä ole täysin samoja kuin vastaavassa etunimessä. Kuitenkin silloin, kun vastauksessa on mainittu käyttäjänimen olevan peräisin etunimestä, ja taustalla olevan etunimen pystyy nähdäkseni tun-

nistamaan, olen sijoittanut nimen tähän alaryhmään. Esimerkiksi käyttäjänimi *CONST* viittaa mitä luultavimmin nimeen *Konsta*, sillä käyttäjä on kertonut sen tulevan omasta nimestään, ja tiedossani ei ole muita äänteellisesti kyseistä käyttäjänimeä muistuttavia etunimiä.

Enimmäkseen edellä mainituissa nimissä viitataan johonkin käyttäjän omista etunimistä. Poikkeuksia kuitenkin on: *-Jimmy* on lähtöisin ruotsalaisen ralliajaja Jimmy Jogen nimestä, *viljami03* taas viittaa tunnettuun Internet-meemiin²⁷.

Lempinimi on yksilöivänä osana 34 käyttäjänimessä: *Aiqu*; *allunen2*; *Anselmiina*; *Antsa1998*; *Apa-96*; *Hattara*; *Henkka321*; *J a c k e*; *jakke jekuttaja*; *jesQ6000*; *junnu*; *JättiMiksu*; *K0t!k!ssa*; *kerkku*; *Kippe-tytta*; *Liulau*; *maisal1112*; *Marsaheij*; *melkku12*; *Mister Komistus*; *Nede*; *osku18*; *ossi junnari*; *Persikka85*; *piku*; *riksa7890*; *Rompula*; *saukkonen*; *tapsa64*; *tepe96*; *Tomusokeri*; *Tomusokeri 2*; *Tume550*; *Ykköspelle*.

Useat näistä nimistä ovat hyvinkin prototyyppisiä lempinimiä: *Antsa*, *osku*, *riksa*, *tapsa*, *Tume*. Huomattavaa on, että ne ovat miespuolisten käyttäjien nimiä. Lempinimiryhmään kuuluvista 34 nimenkantajasta 22 onkin miespuolisia. Naisista käytetyt lempinimet ovat tavanomaisesta poikkeavampia: *Kippe*, *Persikka*, *Ykköspelle*.

Käyttäjänimiä ryhmitellessäni jouduin myös sen kysymyksen eteen, milloin kielellisestä ilmauksesta tulee nimi. Tämä käy ilmi käyttäjän *Liulau* kertomuksesta esimerkiksi 4:

- 4) Eräs pikkupoika kutsui minua sillä nimellä joskus jostain syystä. – – Hän hoki ”liulaulauliu” ja lopulta se oli nimeni.

²⁷ Alun perin Richard Dawkinsin luomaa, kulttuuriseen ja viestinnälliseen kopioitujaan viittaavaa käsitettä *meemi* käytetään Internetissä ilmiöstä, joka saattaa olla varsin tavallinen ja arkinen, mutta joka nousee suureen suosioon, ja jota aletaan tästä johtuen kopioida ja muokata Internet-viestinnässä. Valtamedioissa parhaiten tunnettu esimerkki tästä lienee Coca-Colan juonin Suomen ennätystä televisiossa epäonnistuneesti yrittäneen Olli Hokkasen sanat ”ei pysty, on niin hapokasta”.

Käyttäjänimen *viljami03* viittauskohteena oleva meemi on peräisin vuonna 2010 tapahtuneesta, julkisuutta saaneesta tietomurrosta, jossa SDP:n kansanedustajien Jutta Urpilaisen ja Eero Heinäluoman kotisivut hakeroitiin. Myöhemmin aihetta käsittelevässä Internet-keskustelussa hakkeriksi oletettu henkilö kirjoitti: ”Onneks Viljamin veli opetti meitä hakeroimaa voi juma meist tulee kuuluisia.” Tapauksen myötä *Viljami* on muodostunut Internetin nuorisokulttuurissa eräänlaiseksi geneeriseksi alaikäistä miespuolista henkilöä tarkoittavaksi ilmaukseksi. (www.meemi.info/index.php/Viljamin_veli.)

Esimerkistä voi ymmärtää, että kyse on kertaluontoisesta ilmauksesta, jota ei ilmeisesti ole sen koommin käytetty. Tästä huolimatta vastaaja näyttää muodostaneen käsityksen siitä, että ilmauksesta tuli hänen lempinimensä.

On mielenkiintoista pohtia, muuttuuko appellatiivinen ilmaus nimeksi heti ensimmäisellä kerralla, jolloin sitä käytetään yhteen tiettyyn tarkoitteeseen, esimerkiksi henkilön viittaavana ilmauksena. Ilmauksen monoreferentiaalisuus, jota pidän nimen määrittelyn keskeisimpänä kriteerinä, vaihtelee tuolloin riippuen siitä, kuka ilmausta havainnoi. Appellatiivia nimenä käyttäneen henkilön ja viittauksen kohteen näkökulmasta siitä on kenties jo tullut nimi, kun taas ilmauksen tällaisesta käytöstä tietämätön muu kieliyhteisö luonnollisesti pitää sitä edelleen puhtaan appellatiivisena.

Sukunimi on yksilöivänä osana neljässä käyttäjänimessä. Yhdessäkin tosin ei ole kyse käyttäjän omasta sukunimestä: *Stradlin* viittaa yhdysvaltalaiseen rock-kitaristi Izzy Stradliniin ja *Siodo* kanadalaiseen jääkiekkomaalivahti Andy Chiodoon. Aineistoni ainoassa kaksi yksilöivää osaa sisältävässä käyttäjänimessä *Messi10Ronaldo7* yksilöivät osat *Messi* ja *Ronaldo* viittaavat kahteen huippujalkapalloilijaan, argentiinalaiseen Lionel Messiin ja portugalilaiseen Cristiano Ronaldoon. Ainoastaan nimessä *wasara* on viitteitä käyttäjän omaan sukuun:

5) *Wasara* liittyy sukujuuriini. Olen 11. polvessa Lars Wasaran poika. Wasaran suku vaikutti/vaiuttaa käsivarressa, yksi Lars Wasaran pojanpojanpojista muutti käsivarren Kelottijärven saareen asumaan ja siihen aikaan oli tapana laittaa pojan sukunimeksi paikan nimi (n. 1800 luvun loppupuolella) eli isäni ja isoisäni sukunimi on Kelottijärvi. Minun sukunimeni on kuitenkin Hiltunen äitini mukaan ja olen syntynyt Joensuussa, isä ja äiti eivät koskaan menneet naimisiin. Edellä mainituista syistä valitsin aapeliin nikiksi *Wasaran* ja kunnioittaakseni isän puolen saamelaista sukua. :) Toisaalta *Wasara* kuvaa työteliäisyyttä, periksiantamattomuutta ja vahvuutta.

Lisäksi aineistossa on kaksi käyttäjänimeä, joiden yksilöivä osa koostuu etu- ja sukunimen yhdistelmästä. *Al Capone96* viittaa kuuluisaan, 1900-luvun alussa Yhdysvalloissa vaikuttaneeseen rikolliseen. Käyttäjänimessä *topi6nen* puolestaan numero 6 voidaan kirjoittaa kirjaimin, jolloin käyttäjänimestä muodostuu henkilönnimi Topi Kuusinen. Tämän voi olettaa olevan käyttäjän oikea nimi. Aineisto ei kuitenkaan anna tulkinnalle lopullista varmistusta, sillä käyttäjän itsensä mukaan nimi on ”hatusta heitetty”.

Käyttäjänimessä *Ronaldinho 00* esiintyvä yksilöivä osa *Ronaldinho* on tunnetun brasilialaisen jalkapalloilijan taiteilijanimi. Kyseessä ei ole jalkapalloilijan oikea etu- eikä sukunimi, joskin sen pohjana on tämän oikea etunimi Ronaldo²⁸. Kyseinen henkilö kuitenkin käyttää taiteilijanimeään julkisuudessa tavallisen henkilön nimen tavoin, joten olen laskenut käyttäjänimen *Ronaldinho 00* yksilöivältä osaltaan henkilön nimen käyttäjänimien joukkoon.

Jokin toinen käyttäjänimi on yksilöivänä osana kahdessa aineistoni käyttäjänimessä. Nimi *AuToCaD FaN* mallintaa Aapelissa varsin tunnettua käyttäjänimeä *AuToCaD*. Nimi *EvaOnNobo* puolestaan on syntynyt esimerkissä 6 kuvatulla tavalla:

6) Keksinkin nimimerkin lennossa, kun eräät kaverini Guild Wars-nettipelistä ehdottivat yön pikkutunneilla, että logattaisiin Aapelin pelaamaan kuva-arvoitusta. Koska hahmoni/hahmojeni nimi Guild Wars-pelissä oli *Eva*, ja sillä nimellä minut siellä tunnettiin, niin yhdistin sen tähän Aapelin nimeen.

On mahdollista, että Guild Wars -nettipelissä hahmon nimi on syntynyt etunimen pohjalta. Käyttäjän rekisteröityessä Aapeliin yksilöivän osan *Eva* tehtävä on kuitenkin ollut sama kuin toisessa pelissä, minkä vuoksi olen tulkinnut sen käyttäjänimitaustaiseksi.

Kokonaisuudessaan yksilöivältä osaltaan henkilön nimen käyttäjänimien ryhmässä huomioitavaa on se, että lempinimen sisältäviä käyttäjänimiä on eniten. Jo kandidaatintutkielmassani tein nimenvaihtoperusteiltaan sekundaaristen eli johonkin käyttäjän muuhun nimeen perustuvien käyttäjänimien vähyydestä sen johtopäätöksen, että useimmat käyttäjät haluavat jossain määrin erkaannuttaa virtuaali-identiteettinsä todellisesta identiteetistään (Hämäläinen 2011: 12).

Lempinimien yleisyys käyttäjänimien yksilöivissä osissa kenties osaltaan vahvistaa tätä tulkintaa. Vaikka lempinimikin on vahvasti kiinni henkilön reaali maailman identiteetissä, rajaa se kuitenkin sitä merkittäväällä tavalla: lempinimeä henkilöstä käyttävä ihmisjoukko on oletettavasti varsin erilainen kuin virallista etunimeä käyttävä, joten myös nimenkantajan mielikuvat lempinimestään voivat olla hyvin toisenlaiset kuin virallisesta etunimestään. Vaikka reaali maailman identiteetti ei lempinimen mukana Interne-

²⁸ www.fi.wikipedia.org/wiki/Ronaldinho.

tiin siirtyessään täysin katoakaan, rajautuu se kenties niihin ominaisuuksiin, jotka lempinimen käyttäjät nimenkantajassa parhaiten tuntevat.

3.2.2 Muu nimi

Muu nimi kuin henkilönnimi on yksilöivänä osana 38 käyttäjänimessä. Tähän joukkoon kuuluu luonnollisestikin hyvin monenlaisia nimiä. Yleisimmin esiintyviä nimikategorioita ovat fiktiivisten henkilöiden ja hahmojen nimet, eläinten nimet, tuotenimet ja taide-teosten nimet.

Selvästi suurimman alaryhmän muodostavat fiktiivisten henkilöiden ja hahmojen nimet, joita aineistossani on 17 kappaletta: *bertil ruuvi*; *great ape*; *heliinä*; *illusy*; *jamesbond008*; *Jelze*; *Kiroileva hiili*; *Lantis*; *Loreleichen*; *-Nosferatu-*; *rotannaama*; *-Sasuke Uchiha-*; *ShadowLancelot*; *Tuhkatassu*; *Weedh*; *Wilbur_Mudd*; *Yorshkrunsquar*. Moderni viihdekulttuuri on hyvin edustettuna, sillä käyttäjänimistä yhdeksän on peräisin erilaisista television piirrossarjoista, virtuaalipeleistä tai fantasiakirjallisuudesta. Toisaalta innoittajana on toiminut myös klassinen fiktio, kuten Peter Pan -satu (*heliinä*: viittaa sadussa esiintyvään Helinä-keijuun), vampyyritarinat (*-Nosferatu-*) sekä Aku Ankka -sarjakuvat (*rotannaama*: Milla Magia -nimisen noita-ankan lemmikkikorppi). Ajallisesti kaukaisin tausta lienee kuitenkin käyttäjänimellä *Loreleichen*:

7) Olen lukenut aikoinani koulussa saksankieltä, ja esiin tuli Lorelein taru ja siitä tehty runo. Jostain syystä nimimerkkiä pähkäillessäni, pulpahti mieleeni tuo taru. Lorelei, tuo Reinin kallioilla hiuksiaan kampaava seireeni, joka kauneudellaan sai laivoja ajamaan karille, oli kouluajoista jäänyt niin vahvasti mieleeni.

Muut nimikategoriat ovat edustettuina melko harvakseltaan. Eläinten nimiä yksilöivissä osissa on kolme: *Mestar1*, *tollonen* ja *Tomi4321*. Näitäkään ilmauksia en olisi osannut tulkita eläinten nimiksi, mikäli vastaajat eivät olisi tätä kertoneet. Tuotenimiä käyttäjänimien yksilöivissä osissa on myös kolme: *TheFreeWay*, *Frisco* ja *CocaCola*. Nimessä *TheFreeWay* artikkelisana *The* on lisäosa. Myös taideteosten nimiin viittaavia käyttäjänimiä on kolme, musiikkikappaleiden nimiin viittaavat *Susi-ihminen* ja *Reila* sekä elokuvan nimeen viittaava *elektra96*.

Muut 12 käyttäjänimeä, joiden yksilöivänä osana on nimi, ovat - *Alcometer -*; *Bukkit*; *Ceres*; *C-O-B-U-S*; *Kiekkohait*; *-jokimaa-*; *Metallica 2*; *- Metis -*; *Ocad*; *torsti3*;

Vihku ja *Välimeri*. Nimen - *Alcometer* - olen tulkinnut yritysnimilähtöiseksi, joskin on epäselvää, onko tämä sen todellinen nimeämismotivaatio. Yksilöivä osa *Alcometer* on helppo kuvitella suomenkielisen sanan *alkometri* englanninkieliseksi vastineeksi, vaikka oikea englanninkielinen ilmaus on *breathalyzer*. Koska käyttäjän oma selvitys nimen taustasta ei ole riittävän tarkka, olen tulkinnut sen viittaavan samanasuiseen alkometrejä valmistavan yrityksen nimeen. Kieliyhteisön näkökulmasta ilmaus tosin olisi mahdollista tulkita myös tekosanaksi.

3.2.3 Leksikaalista merkitystä kantava ilmaus

98:ssa aineistoni käyttäjänimessä yksilöivänä osana on leksikaalista merkitystä kantava ilmaus. Tähän luokkaan kuuluvat kaikki tunnetut kielen ilmaukset, jotka eivät ole propejeja. Kyseessä voi olla niin yksittäinen sana, sanaliitto kuin lausekekin. Lausekkeita pidempiä kielen rakenneyksiköjä ei käyttäjänimien yksilöivinä osina juurikaan ole. Tämä johtunee osittain siitä, että useimmat lauseet tai virkkeet ylittävät käyttäjänimiin asetetun 16 merkin pituusrajoituksen, ja toisaalta siitä, että niitä tuskin usein mielletään nimiksi sopiviksi ilmauksiksi.

Suurimmassa osassa tämän ryhmän nimistä, 68 käyttäjänimessä, leksikaalista merkitystä kantava ilmaus on appellatiivi. Nämä nimet ovat *angel_power*; *Apinakapina98*; *Bensamittari*; *Bilishai99*; *CapeStar*; *Cheerleader__*; *collector*; *Donax*; *Electra Complex*; *-emäntä-*; *Fresident*; *granaattiomena*; *hevi-fani*; *Hihitys*; *Hummeri5*; *HYMYMIELI*; *Innovation*; *JEDI MESTARI*; *juusto varas*; *Kahviautomaatti*; *kala96*; *karkkikeiju!*; *-Kore*; *lehmä10*; *Lisko_94*; *Luovatar*; *Magic1*; *Metal_Heart*; *-MisuKisu-*; *mr_mies*; *möhö_maha*; *Nandana*; *napero7*; *PALLOT8*; *Pehmo*²⁹; *pikku-pupu12*; *-Pixel-*; *POKKA-TYTTÖ*; *pool shark*; *puhelintyttö*; *Purnukka*; *pääsiäis-pupu*; *raivo*; *Rankingkuningas!*; *Rauniotar*; *reginatar*; *risotto*; *Rotaatio*; *Räpyttö 95*; *Savu-ukko*; *SHADOWWALK*; *sienisonni!*; *SilmälasiSankari*; *sugarbaby85*; *super kissa*; *survivor-man*; *_Taateli-*; *TheSaunatakki*; *TheSurkimus*; *tryffeli999*; *untelo*; *_Vampire-Girl_*; *warpig*; *VELHOXI*; *Ventus89*; *Winner5*; *Wormhole* ja *välipala123*.

²⁹ Nimi *pehmo* voidaan tulkita myös adjektiiviksi (KS). Käyttäjä itse on kertonut nimen olevan hänen luonnettaan kuvaava ilmaus.

Monet käyttäjänimet yllä olevassa listassa eivät ole täysin kielinormien mukaisia. Erityisesti yhdyssanasääntöjä koetellaan nimen kielestä riippumatta, esimerkkeinä mainittakoon *CapeStar*, *juusto varas* ja *POKKA-TYTTÖ*. Nähdäkseni tämä ei kuitenkaan poista ilmausten merkityksen ymmärrettävyyttä. Olenkin sijoittanut tähän ryhmään nimet, joiden merkityksen olen tulkinnut yleisesti ymmärrettäväksi, kun taas merkitykseltään epäselvät ilmaukset olen luokitellut tekosanoiksi.

Jotkin nimet saattavat näyttää kieliyhteisön näkökulmasta merkityssisältöä kantamattomilta. Tämä johtuu siitä, että nimissä on käytetty suomen lisäksi muitakin kieliä. *Donax* on osa jättiruoko-nimisen kasvin tieteellistä nimeä, *Ventus* nimessä *Ventus89* taas on latinan kielen sana 'tuuli'. Myös antiikin Kreikan naista esittävän patsaan nimitys *kore* nimessä *-Kore* lienee useimmille vieras, vaikka sana voidaankin lukea suomen kielen kuuluvaksi.

Neljän käyttäjänimen yksilöivänä osana on adjektiivi: *Best6489*; *Extraordinary*; *Light Green*; *tturquoise*. Nimi *tturquoise* voi viitata värin lisäksi mineraalilajiin. Käyttäjä kuitenkin kertoo nimen viittaavan väriin, minkä vuoksi olen tulkinnut sen adjektiivilähetoiseksi.

Seitsemässä käyttäjänimessä yksilöivänä osana on yksittäinen sana, joka ei ole substantiivi tai adjektiivi. Nämä nimet ovat *Buscado*³⁰; *Heipsis*; *8Hihhii8*; *kaikki*; *Muumuu0*; *nähdään!* ja *Someone44914*.

Lisäksi aineistossani on 16 käyttäjänimeä, joiden yksilöivä osa on kahden tai useamman sanan muodostama sanaliitto, lauseke tai lause. Nämä nimet ovat *CrazyTiger*; *Full-0*; *Gothic Rabbit*; *jeekani*; *lemonlight*; *lesoman*; *LovelierDraggo*; *Nalakuttava akka*; *Salamoiva myrsky*; *Sininen sieni*; *ujokaali*; *whatevanevermind*; *Xtreme Dude*; *Yks pöllöpää*; *You Too* ja *älä naurata*. Kaikki nimet eivät kirjoitusasunsa puolesta välttämättä alkuun hahmotu useamman sanan muodostamiksi kokonaisuuksiksi, sillä monet niistä on kirjoitettu kielinormien vastaisesti yhteen: *CrazyTiger*; *ujokaali*. Syy norminvastaisuuteen lienee se, että monien muiden Internet-yhteisöjen käyttäjänimissä välilyönnit eivät ole sallittuja. Tämän vuoksi monisanaiset käyttäjänimet tavataan kirjoittaa niissä yhteen. Tämä tapa näyttää osittain levinneen myös Aapeliin, vaikka siellä välilyönti onkin kirjain- ja erikoismerkkien lailla mahdollinen osa käyttäjänimeä.

³⁰ Espanjaa, 'etsintäkuulutettu'.

Edellisen 16 nimen joukosta merkityksen selvennystä kaivannee nimi *Full-0*, jossa olisin itse tulkinnut olevan yksilöivänä osana englannin täyttä merkitsevä adjektiivi *full* sekä erikoismerkki ja numero erottavina lisäosina. Käyttäjä itse kuitenkin kertoo nimen merkityksen olevan 'täysi nolla', mikä onkin merkityksensä puolesta mielenkiintoisempi tulkinta kuin omani. Nimen *LovelierDraggo* jälkimmäisen osan *Draggo* merkitys ei ole tiedossani, eikä käyttäjä itsekään kykene sitä muistamaan. Nimen alkuosa, englannin kielen sana *lovelier* 'ihanampi' antaa kuitenkin viitteitä siitä, että nimeä luotaessa myös jälkiosalla on voinut olla jokin merkitys.

Kolmea käyttäjänimeä en ole voinut sijoittaa suoraan mihinkään edellä esitetyistä leksikaalista merkitystä kantavien ilmausten alaluokista. Nimet *-Crane-*, 'kurki, kurkottaa', ja *radiant*, 'säteilevä, säteilylähde', voivat kuulua käyttöyhteydestään riippuen kahden eri sanaluokkaan. Käyttäjien antamat selvitykset nimien taustoista eivät paljasta sitä, kummista merkityksistä nimissä on kyse.

Nimen *Micela* merkitys on jokseenkin hämärän peitossa, kuten käyttäjän kertomuksesta esimerkissä 8 käy ilmi:

8) En muista tarkalleen mistä sen otin, taisi lukea jossain lehdessä/mainoksessa.

Ilmauksen käyttö julkisessa tekstissä antaa viitteitä siitä, että sillä on jokin merkitys. Ei tosin ole selvää, onko se alun perin ollut propri tai appellatiivi. Tässä luokituksessa olen kuitenkin laskenut sen kuuluvaksi leksikaalista merkitystä kantavien ilmausten luokkaan.

3.2.4 Tekosana

58 käyttäjänimessä yksilöivänä osana on tekosana. Tekosanoilla tarkoitan sanoja, joita ei ole muodostettu tavanomaisten kielen sananmuodostusperiaatteiden mukaisesti jo olemassa olevien kielen sanojen pohjalta lainaamalla, johtamalla tai yhdistämällä. Paula Sjöblomin (2006: 181) mukaan tekosanat eivät kuitenkaan ole juuri koskaan täysin mielivaltaisia, vaan niiden luomisen taustalla on esimerkiksi äänteellinen tai semanttinen motivaatio. Nimenantajan näkökulman tarkastelun perusteella tätä väitettä on vaikea allekirjoittaa, sillä monet kyselytutkimukseni vastaajat eivät ole pystyneet selittämään

nimensä taustaa millään muulla kuin satunnaisella mielleyhtymällä. Tämä tosin ei sulje motivaatiota kokonaan pois: se voi olla tiedostamaton tai vastaaja on voinut unohtaa sen.

Useat vastaajat ovat kuitenkin kyenneet selostamaan, miten nämä tekosanoiksi luokiteltavat ilmaukset ovat syntyneet. Tämän vuoksi esittelenkin tekosanojen ryhmän näkökulmanani sanojen alkuperä, niiden luomisen motivaatio.

21 käyttäjänimessä tekosanan taustalla on henkilönnimi. Kyseiset käyttäjänimet ovat *akku-pileksi*; *benzcu*; *danuzecc*; *Eitzpii*; *Gixa*; *Hanjus*; *Kasgel*; *lotnoo*; *maimy*; *majami*; *Marjuskainen*; *marksavv*; *MiiZy3*; *Mikardinho*; *paihan*; *Pandu*; *PHIENIGNUI*; *ponmon*; *Påla*; *samirr* ja *vilvstuli*. Suuressa osassa käyttäjänimiä henkilönnimiaineista tosin on väännelty niin paljon, että tulkintani perustuvat lähinnä kyseisten käyttäjien vastauksista saatuihin selvityksiin. Ainoat käyttäjänimet, joista tausta on nähdäkseni helposti pääteltävissä, ovat *Mikardinho* (< *Mika*) ja *samirr* (< *Sami*). Nämäkin tulkinnat tosin ovat omiani, joten ne eivät ole täysin varmoja. Nimi *akku-pileksi* on helppo tulkita, mikäli siitä havaitsee sananmuunnoksen (*pikku-aleksi*). Tämän sanaleikin käyttäjä itse on maininnut vastauksessaan.

Tämän käyttäjänimiryhmän etymologiointia hankaloittaa se, että useat niistä on muodostettu kahden tai useamman henkilönnimen pohjalta. Käyttäjänimi *majami* muodostuu kolmen eri etunimen alkukirjaimista, *marksavv* taas on yhdistelmä käyttäjän etu- ja sukunimestä.

Yhdeksässä käyttäjänimessä tekosanan lähtökohtana on jokin muu nimi kuin henkilönnimi. Nämä käyttäjänimet ovat *Alamida*; *Apelix*; *Gentom*; *Hepari*; *italiaray*; *Kalpokaapo*; *Nuhaus*; *Stillara* ja *Ximbe*. Tässä luokassa jo koetellaan tekosanan määrittelyn rajoja: Erityisesti nimet *Hepari* ja *Nuhaus* on selkeästikin muodostettu suomen kielen johto-opin mukaisesti. Koska sanoilla ei kuitenkaan ole yleisesti tunnettua merkitystä, olen sijoittanut ne tekosanojen luokkaan.

Edellä mainitusta ryhmästä käy ilmi, että myös Aapeli itsessään voi olla tekosanan muodostamisen ja siten nimeämisen innoituksen lähde. Käyttäjänimi *Apelix* on johdettu nimestä Aapeli, *italiaray* taas Aapelin Playforia-tytär sivustojen aiemmasta nimestä Playray. Nimi *italiaray* onkin luotu juuri italiankieliselle Playray-sivustolle³¹.

³¹ Nykyisin Playforia, ks. luku 2.1.

Kymmenen tekosanan taustalla on leksikaalista merkitystä kantava ilmaus. Tähän ryhmään kuuluvat käyttäjänimet *APoro*; *Finkoda*; *maamma*; *Marmela*; *Mybe*; *perkeliina*; *phena b*; *Quisinart*; *vasilisko* ja *vttun*. Ilmaus on yhdeksässä nimessä yksi sana, nimessä *Mybe* lyhenne lausekkeesta *my bear*. Huomiota herättää se, että kahdessa käyttäjänimessä, nimissä *perkeliina* ja *vttun*, tekosanan alkuperä on alatyylinen. Aapelin säännöissä asiattomat nimimerkit on kielletty³², mutta tapauksissa, joissa voimasanasta on muodostettu tekosana, sopimattomuuden aste laskee huomattavasti.

Osittain edelliseen ryhmään kuuluvaksi voidaan laskea myös käyttäjänimi *melega*. Esimerkkiin 9 olen lainannut käyttäjän kuvauksen nimensä taustasta.

9) Oikea nimeni alkaa m-kirjaimella ja halusin liittää nickiin sanaan elegia, jonka merkityksen sain tietää rekisteröitymisaikoihin.

Tekosanan alkuperä on siis paitsi leksikaalista merkitystä kantavassa elegia-sanassa, osin myös henkilönnimessä.

17 käyttäjänimessä nimenantaja ei ole valottanut tekosanan taustaa, enkä itsekään ole kyennyt sitä tulkitsemaan. Näiden nimien lista on seuraava: *-_AreX_-*; *Antimatsisti*; *Bowbow*; *daysi*; *Freege*; *jobes*; *Kabni*; *Knokkis*; *Kreptox*; *Mirleh*; *rosatsu*; *-Sampeddi-*; *Teo01*; *Tifi*; *tyyze*; *Welqaa*; *Xolder*.

Joitakin nimiä on toki mahdollista yrittää tulkita. Erityisesti semanttisilta sisällöiltään ymmärrettävistä osista *Anti-*, *matsi* ja *-sti* koostuva *Antimatsisti* antaa odottaa, että myös nimen kokonaisuus sisältäisi merkityksen. Käyttäjän vastaus kyselylomakkeella on kuitenkin jokseenkin kryptinen:

10) Pohjana on aikaisempi nimimerkkini *Matsisti*. Ja nykyinen tulee siitä, että vastustan matsismia (älä kysy mikä se on).

Matsismi lienee siis tulkittava jonkinlaiseksi ideologiaksi ja *Matsisti* sitä kannattavaksi henkilöksi. Tätä tulkintaa edesauttaa nimen sanahahmo (vrt. natsismi).

³² www.aapeli.com/help/faq.

3.2.5 Lyhenteet

14:ssä aineistoni käyttäjänimessä yksilöivänä osana on kirjainlyhenne. Enemmistössä, kahdeksassa tapauksessa, lyhenne perustuu henkilön nimeen: *9aj*; *ajuova*; *elto*; *Jpo*; *JU 77*; *ouat00*; *PVTB*; *RMK*. Pidempien lyhenteiden, erityisesti nimen *ajuova* kohdalla on tosin aiheellista pohtia, onko kyse kirjainlyhenteestä vai henkilön nimen pohjalta muodostetusta tekosanasta. Tässä tapauksessa käyttäjän tarkka selostus siitä, millaisista osista nimi on muodostettu, sai minut näkemään sen ensisijaisesti kirjainlyhenteenä.

Kuudessa käyttäjänimessä yksilöivänä osana on lyhenne, joka ei ole lähtöisin henkilön nimestä. Kolmen lähtökohtana on tietokoneen näppäimistö: *qawp*, *qwerking* ja *werty213*. Varsinkin kaksi viimeistä viittaavat melko suorasti nykyisin tietokoneissa yleisimmin käytettyyn näppäinaseteluun, niin sanottuun Qwerty-näppäimistöön³³. Käyttäjänimessä *qwerking* englanninkielisen, kuningasta merkitsevän jälkiosan on helppoa ajatella olevan funktionaalista näkökulmasta yksilöivä nimenosa. Käyttäjä itse kuitenkin kertoo: ”qwer oli varattu nii sit *qwerking*.” Näin nimenantajan näkökulma kääntää asetelman pääläelleen.

Kolme muuta lyhenteiden ympärille rakentuvaa käyttäjänimeä ovat *_comp_*; *EMCi* ja *Tir2*. Nimen *Tir2* yksilöivä osa *Tir* viittaa rahtiliikenteessä yleisesti käytettyyn lyhenteeseen. Nimessä *_comp_* on aineistoni ainoa kirjainlyhenne, joka on oikeastaan katkaisu sana: nimi on lähtöisin saman henkilön toisesta käyttäjänimestä *_compadre_*. Monisyisin tausta lienee käyttäjänimellä *EMCi*, kuten esimerkkiin 11 lainatusta käyttäjän kertomuksesta käy ilmi:

11) Nimimerkki on alunperin keksitty jo vuonna 2001, kun olin kova ”räppimies”. Onhan MC³⁴ lausuttaessa ”emcii”.. MC liittyi nimimerkkiini myös sillä, että oikea nimeni on Eemeli, niin otin nimeni ensimmäisen ja viimeisen kirjaimen ja keskelle tietenkin kirjaimet M ja C. Mutta nimimerkki on silti tässä vuosien saatossa mukautunut vaikka millaiseksi ja jotkut ovat jopa luulleet sen tulevan Einsteinilta (E=mc2)

³³ Nimessä Qwerty esiintyvät kirjaimet ovat kyseisessä asettelussa kuusi ensimmäistä ylimmällä kirjainrivillä vasemmalta katsoen. Näppäimistön nimi on muodostettu tämän perusteella. (www.fi.wikipedia.org/wiki/Qwerty.)

³⁴ *Master of ceremonies* tai *microphone controller*. Rap-muusikosta varsin yleisesti käytetty lyhenne. (www.fi.wikipedia.org/wiki/Master_of_Ceremonies.)

3.3 Erottava lisäosa

Yksi tai useampi erottava lisäosa on aineistoni 279 käyttäjänimestä 129:ssä. Kaikkiaan lisäosia on 145 kappaletta. Taulukossa 2 esitän, miten ne jakautuvat luvussa 3.1 mainittuihin alaluokkiin.

Analyysin selvyuden ja sujuvuuden kannalta olen nähnyt käytännölliseksi lihavoitaa tarkastelun kohteena olevat lisäosat. Mikäli nimi esiintyy analyysissä useamman kerran peräkkäin, olen tehnyt lihavoinnin vain nimen ensimmäiseen esiintymään.

Taulukko 2. Erottavien lisäosien osuudet aineistossa luokittain.

Erottava lisäosa	Määrä (kpl)	% (279 kpl)	% (145 kpl)
Numero	67	24	46
Erikoismerkki	40	14	28
Kirjain(lyhenne)	14	5,0	9,7
Sana tai morfeemi	22	7,9	15
Muu	2	0,72	1,4
Yhteensä	145	52	100

3.3.1 Numero tai numerosarja

Yleisin lisäosa käyttäjänimissä on siis numero tai numerosarja. Niitä esiintyy käyttäjänimissä kaikkiaan 67 kappaletta ja ne sijoittuvat 65 eri käyttäjänimeen. Nimissä *Best6489* ja *Messi10Ronaldo7* numerot nimen sisällä muodostavat kaksi semanttisesti erillistä kokonaisuutta, joten olen tulkinnut ne omiksi nimenosikseen.

Varsin usein lisäosana esiintyvä numero tai numerosarja viittaa johonkin vuosiluokun, useimmiten käyttäjän syntymävuoteen. Näin on 19:ssä aineistoni käyttäjänimessä. En luettele kyseisiä käyttäjänimiä tässä, sillä kyselylomakkeeni alkutekstissä (liite 1) lupasin olla kertomatta tutkielmassani yksittäisten vastaajien ikiä ilman kyseisten käyttäjien lupia. En nähnyt luetteloa niin tärkeäksi, että olisin lupia kysynyt. Tarkkaavainen lukija saattaa pystyä päättelemään osan näistä nimistä. On kuitenkin hyvä muistaa, että

kaikki nämä 19 vuosilukuun viittaavaa lisäosaa eivät suinkaan viittaa käyttäjien syntymävuosiin.

Kymmenessä nimenosassa numeroilla on jokin muu merkityssisältö. Käyttäjänimissä *K0t!k!ssa*; *Mestar1* ja *v11vi* ne korvaavat ulkoasultaan samankaltaisia kirjaimia *o* ja *i*, nimessä *topi6nen* taas oletettavasti sukunimen osaa (ks. luku 3.2.1). Nimessä *Messi10Ronaldo7* lisäosat viittaavat yksilöivissä osissa esiintyvien jalkapalloilijoiden pelinumeroihin. Nimen *PALLOT8* lisäosan olen tulkinut viittaavan biljardipeli kasipalloon sillä perusteella, että käyttäjä on kertonut pitävänsä biljardista niin reaali maailmassa kuin Aapelissa virtuaalisestikin. Nimen *9aj* numero on käyttäjän kertomuksen mukaan hänen onnennumeronsa, nimi *jamesbond008* taas epäilemättä on muunnelma fiktiivisen agenttisankari James Bondin koodinimestä 007. Nimessä *Best6489* ensimmäinen lisäosa, luku *64* viittaa Nintendo 64 -videopelikonsooliin. Nimen jälkimmäiselle luvulle *89* käyttäjä ei ole antanut selitystä. Se ei ole kuitenkaan sama kuin hänen kyselylomakkeelle merkitsemänsä syntymävuosi.

Suurinta osaa lisäosissa esiintyvistä numeroista ja numerosarjoista voidaan pitää satunnaisesti valittuina. Satunnaisuuden mainitsee vastauksissaan kahdeksan käyttäjää: *Jim3*; *maisai1112*; *melkku 12*; *napero7*; *osku18*; *riksa7890*; *Tomi4321* ja *torsti3*. Numerosarjoissa *7890* ja *4321* valinnan motivaatio on hyvin todennäköisesti numeronäppäinten sijainti vierekkäin näppäimistöllä, mutta varsinaista merkityssisältöä niihin tuskin voi nähdä kuuluvan. Itse asiassa kieliyhteisön näkökulmasta tällaiset yhdistelmät lienevät kaikista varmimmin merkityssisällöttömiä.

Mukaan lukien jo edellä käsitelty *Best6489*, peräti 30 vastaajalla aineistossani on lisäosana numerosarja, johon he eivät ole käyttäjänimensä taustaa kertoessaan kiinnittäneet huomiota. Muut 29 tähän ryhmään kuuluvaa nimeä ovat *allunen2*; *Apinakapina98*; *helitzi9*; *Henkka321*; *8Hihhi8*³⁵; *Hummeri5*; *iidu12*; *jesQ6000*; *jonas1122*; *JU 77*; *KIRSI2*; *lehmä10*; *Magic1*; *Maximos22*; *Metallica 2*; *MiiZy3*; *Muumuu0*; *ouat00*; *Sofya112*; *Someone44914*; *Teo01*; *Tir2*; *Tomusokeri 2*; *tonitus8*; *tryffeli999*; *Tume550*; *werty213*; *Winner 5* ja *välipala123*.

³⁵ Olen laskenut käyttäjänimessä *8Hihhi8* esiintyvät numerot yhdeksi lisäosaksi niiden symmetrisyyden ja oletettavan merkityksettömyyden vuoksi. Tarkemmat perustelut valinnalle esitän luvun 3.3.2 alussa.

Edellä esitetyn joukon luvuille on kieliyhteisön näkökulmasta nähdäkseni mahdotonta keksiä todennäköisiä merkityssisältöjä. Nimen *Apinakapina*⁹⁸ kohdalla on hyvä huomata, että vaikka se kieliyhteisön näkökulmasta näyttääkin käyttäjän syntymävuoden pohjautuvalta nimeltä, ei se kyselylomakkeeni syntymävuosikentän perusteella sitä ole.

Yllä olevasta listasta on mielenkiintoista huomata se, että luku 2 esiintyy peräti viidessä nimessä, kun muista luvuista useampaan kuin yhteen esiintymään yltää vain luku 5, kaksi esiintymää. Osaltaan tämä voi olla sattumaa, mutta kenties 2 on luontevin luku erottavaksi lisäosaksi: jos nimenantaja huomaa, että hänen haluamansa nimiaines on jo varattu, eikä hän toisaalta halua vaihtaa sitä, voi hän kokea jääneensä ”kilpajuoksussa” nimiaineksen saamiseksi toiselle sijalle. Näin hän voi kokea olevansa ikään kuin toinen kyseisen nimiaineksen haltija, vaikka ilmauksella olisi todellisuudessa ehditty varioida jo enemmänkin.

3.3.2 Erikoismerkki

Käyttäjänimen lisäosana on erikoismerkki eli yhdysmerkki (-), alaviiva (_) tai huuto-merkki (!) 40 kertaa. Nämä esiintymät sijoittuvat 36 eri käyttäjänimeen. Olen katsonut tässä laskelmassa yhdeksi lisäosaksi sellaiset tapaukset, joissa sama erikoismerkki toistuu identtisenä molemmin puolin nimen yksilöivää nimenosaa (*_comp_*; - *Metis* -). Erikoismerkit kuuluvat tällöin funktioidensa, nimen ainutlaatuisiksi tekemisen sekä symmetrisyyden kautta tietynlaisen esteettisen ihanteen toteuttamisen puolesta niin vahvasti yhteen, että ne muodostavat analyysimallissani yhden kokonaisuuden. Symmetria on erikoismerkkien käytössä jokseenkin yleistä, joten se on hyvä ottaa huomioon erikoismerkkien esiintymien lukumäärien tarkastelussa.

Yhdysmerkki esiintyy lisäosana 21 käyttäjänimessä: - *Alcometer* -; *Apa-96*;³⁶
- *_AreX_*; - *C-O-B-U-S*; - *Crane*-; - *emäntä*-; - *Jimmy*; - *jokimaa*-; - *Kore*; - *Metis* -;
- *MisuKisu*-; - *Nosferatu*-; *pikku-pupu12*; - *Pixel*-; *POKKA-TYTTÖ*; *pääsiäis-pupu*;
- *Sampeddi*-; - *Sasuke Uchiha*-; *_Taateli*-; *_Vampire-Girl_* ja - *VE-SA*-.

³⁶ Nimien ulkoasun säilyttämiseksi olen paikoin nähnyt parhaaksi luopua rivin oikean reunan tasauksesta, kun rivillä esiintyy käyttäjänimiä, jotka sisältävät useampia välilyöntejä. Tekstin asettelusta on syytä huomioida myös se, että olen poistanut rivien vaihteeseen sijoittuvista käyttäjänimistä Microsoft Wordin automaattisen tavutuksen. Tavuviivat olisi mahdollista sekoittaa itse nimeen kuuluviin yhdysmerkkeihin, mikä luonnollisesti vaikeuttaisi analyysin toteuttamista.

Nimissä *-_AreX_-*, *_Vampire-Girl_* ja *-VE-SA-* olen erikoismerkkien symmetrisyydestä huolimatta tulkinnut olevan kaksi erillistä lisäosaa: Kahdessa viimeisessä näen nimen keskellä olevien yhdysmerkkien kuuluvan laidalla olevien merkkien kanssa eri kokonaisuuksiin. Ensimmäisessä taas kaikki merkit ovat laidalla, mutta eri erikoismerkeinä symmetriset yhdysmerkit ja alaviivat muodostavat nähdäkseni itsenäiset kokonaisuutensa. Sen sijaan nimessä *C-O-B-U-S* olen laskenut kaikki neljä yhdysmerkkiä yhdeksi lisäosaksi, sillä niiden yhteinen tehtävä selvästikin on toimia erottavassa funktiossa jaksottamalla yksilöivänä osana esiintyvä sana.

Erikoismerkiksi tässä analyysissä kutsumani merkki ei automaattisesti ole erottava lisäosa. Mikäli yhdysmerkkiä on käytetty norminmukaisesti yhdistämään yhdyssanan eri osia, ei sillä luonnollisestikaan ole erottavaa funktiota, vaan se on osa käyttäjänimen yksilöivää osaa. Näin siis esimerkiksi nimessä *Susi-ihminen* yhdysmerkki ei ole lisäosa. Sama koskee myös huutomerkkiä, joka on norminmukainen fraasissa ”Nähdään!” Tämän vuoksi käyttäjänimessä *nähdään!* en pidä sitä lisäosana.

Nimien *-_AreX_-*, *_Taateli-* ja *_Vampire-Girl_* lisäksi alaviiva on 11 käyttäjänimessä: *angel_power*; *Cheerleader_*; *_comp_*; *El_ias*; *jenni_90*; *Lisko_94*; *Metal_Heart*; *mr_mies*; *möhö_maha*; *Toope_79*; *Wilbur_Mudd*. Ero yhdysmerkkien käyttöön on huomattava: siinä missä peräti 12 nimessä on käytetty yhdysmerkkejä symmetrisesti nimen molemmin puolin, on alaviivoilla näin tehty vain kolmessa nimessä. Sen sijaan alaviivat sijaitsevat usein nimen keskellä, joko nimenosien välissä tai yksilöivän osan, erityisesti yhdyssanan tai sanaliiton keskellä.

Huutomerkkejä lisäosana on yhteensä viisi kappaletta neljässä eri käyttäjänimessä: *karkkikeiju!*; *KOt!k!ssa*; *Rankingkuningas!*; *sienisonni!*. Nimessä *KOt!k!ssa* huutomerkkit vastaavat *i*-kirjaimia. Muissa nimissä niillä tuskin on minkäänlaista semanttista sisältöä tai muuta funktiota yksilöivän osan muista erottamisen lisäksi.

3.3.3 Kirjain tai kirjainlyhenne

Yksittäinen kirjain tai kirjainlyhenne on lisäosana 15 kertaa 14 eri käyttäjänimessä. Nimessä *GinGinH* olen tulkinnut lisäosiksi sekä yksilöivän osan *Gin* toiston että kirjaimen *H*. *Gin* on muodostettu nimestä *Regina*. Vaikka kyse on tarkkaan ottaen katkaistusta

sanasta, olen lukenut sen tähän lisäosien luokkaan samoin kuin laskin käyttäjänimen *_comp_* lyhenteen yksilöivässä osassa sisältävien nimien luokkaan.

Olen jaotellut kirjaimen tai kirjainlyhenteen sisältävät lisäosat edelleen sen perusteella, mikä vaikutus niillä on nimen merkityssisältöön. Kirjaimella tai kirjainlyhenteellä voi olla oma, itsenäinen merkityksensä, se voi korvata yksilöivään osaan oletusarvoisesti kuuluvia kirjaimia tai se voi olla lisätty nimeen satunnaisesti, vailla varsinaista merkitystä.

Oma merkityksensä lisäosilla on nimen *GinGinH* lisäksi myös nimissä *tommi jr* ja *tommivap*. Lisäosa *jr* on yleisesti tunnettu lyhenne sanasta junior, *vap* taas perustuu käyttäjän sukunimeen. Se, että kyseisillä käyttäjänimillä on sama yksilöivä osa, lienee vain sattumaa. Jo tässä vaiheessa tosin lienee käynyt ilmi, että henkilönnimipohjaisissa käyttäjänimissä lisäosat ovat selvästi yleisempiä kuin muissa yksilöivien osien luokissa. Tähän aiheeseen palaan luvussa 3.4.

Yksittäinen kirjain korvaa yksilöivään osaan oletusarvoisesti kuuluvaa kirjainta tai kirjaimia neljässä käyttäjänimessä. Nimen *aiqu* haltija kertoo sen taustaa seuraavasti:

12) Se mukailee hieman omaa nimeäni, tai oikeastaan lempinimeäni..

Todennäköisesti käyttäjän lempinimi on *Aikku*, jolloin *q*-kirjain korvaa käyttäjänimessä kirjainyhdistelmää *kk*. Nimessä *Fresident* kirjain *F* oletettavasti korvaa kirjainta *P*. Käyttäjänimen *illusy* taustalla on fiktiivinen nimi *Illusia*³⁷, käyttäjänimen *Kiroileva hiili* takana taas sarjakuvahahmo *Kiroileva siili*.

Käyttäjänimissä *Eliasx*, *helinä*, *helitzi9*, *phena b*, *Suex*, *turquoise* ja *Weedh* lisäosina esiintyvät kirjaimet ja kirjainyhdistelmä sen sijaan ovat tietääkseni vailla merkityssisältöä. Lisäosa on voitu yrittää mukauttaa nimeen tekemällä siitä samanlainen kuin viereisistä kirjaimista: näin on tehty nimissä *heliinä* ja *turquoise*. Muiden nimien kohdalla käyttäjät eivät ole perustelleet kirjaimen tai kirjainyhdistelmän valintaa, eikä perusteita ole muutoinkaan nähtävissä.

³⁷ Käyttäjän mukaan *Illusia* on päähenkilö hänen lukemassaan kirjassa. Kyseinen kirja lienee Yrjö Kokon satu Pessi ja Illusia.

3.3.4 Sana tai morfeemi

Kokonainen sana taikka morfeemi, esimerkiksi johdin, on lisäosana 22:ssa aineistoni käyttäjänimessä. Tällaisia lisäosia esiintyy aineistossani korkeintaan yksi käyttäjänimeä kohden.

Morfeemeja esiintyy seitsemässä käyttäjänimessä. Feminiinijohdin *-tAr* on näistä kolmessa: *Luovatar*; *Rauniotar*; *reginatar*. Johtimella on nimen semanttiseen sisältöön siinä määrin keskeinen merkitys, että sen voisi tulkita myös kuuluvan osaksi yksilöivää osaa. Käyttäjän *Rauniotar* selostus esimerkissä 13 kuitenkin osoittaa, että näin ei aina ole:

13) Nimimerkki on muunneltu versio tuolloin muualla käyttämästäni *Rauniosta*, joka Aapeliin rekisteröityessäni oli varattu.

Johdinta *-nen* on käytetty nimissä *saukkonen* ja *tollonen*. Nimen *saukkonen* taustalla on käyttäjän etunimi Sauli, joten johdettu sana rinnastuu jossakin määrin muihin *-kkO + -nen* -tyypin johdoksiin (*miekkonen*). Olen kuitenkin tulkinnut nimen yksilöiväksi osaksi ilmauksen *saukko*, sillä käyttäjän mukaan sitä on joskus käytetty hänen lempinimenään. Nimi *tollonen* on peräisin kissan nimestä Tollo, joten tässä tapauksessa johdinta on käytetty deminutiivisesti. (ISK: § 207–208, 210.)

Käyttäjänimessä *tonitus8* on käytetty *-tUs*-johdintyyppiä, joka tavanomaisesti esiintyy verbikantaisissa substantiivijohdoksissa (ISK: § 232, 234). Mikäli nimen kielilaine noudattaisi johto-opin sääntöjä, olisi se siis luultavasti peräisin verbistä *tonittaa*. Nimessä *Loreleichen* taas esiintyy saksan kielen deminutiivijohdin *-chen*, joka on luonnollinen lisäosavalinta ottaen huomioon, että nimen yksilöivän osan merkitys viittaa saksalaiseen kansantarustoon (ks. luku 3.2.2).

15 käyttäjänimessä lisäosana on kokonainen sana. Nimessä *Bowbow* lisäosan erottavuus muodostuu siitä, että yksilöivänä osana oleva kielellinen ilmaus on toistettu. Kahdessa tapauksessa erottavuus taas on saatu aikaan lisäämällä nimen eteen artikkeli-sana: *TheSaunatakki*; *TheSurkimus*. Neljä lisäosana esiintyvää sanaa ovat tekosanoja: *Kippe-tyttä*; leevi *sutira*; *marsaheij*; ossi *junnari*. Sana *junnari* tosin liikkuu tekosanan

määritelmän rajamaastossa, sillä sen voisi kuvitella esimerkiksi *junnata*³⁸-verbistä muodostetuksi tekijännimeksi. En kuitenkaan ole kuullut tällaisen merkityksen vakiintuneen yleiseen käyttöön, joten olen tulkinnut nimen lisäosan tekosanaksi.

Muissa seitsemässä tähän luokkaan kuuluvassa lisäosassa esiintyy ”normaali”, leksikaalista merkitystä kantava kielen sana. Kyseiset käyttäjänimet ovat *AuToCaD FaN*, *jakke jekuttaja*, *janinavaan*, *Joniysikasi*, *JättiMiksu*, *paras miro* ja *qwerking*. Nimen *Joniysikasi* olen sijoittanut tähän luokkaan huolimatta siitä, että sen lisäosana on numeraali. On kuitenkin hyvä huomata, että Aapelissa on myös käyttäjä *Joni98*, jonka nimi kuuluisi numero lisäosana -luokkaan.

3.3.5 Muu lisäosa

Edellä esitettyjen erottavien lisäosien pääluokkien lisäksi aineistossani on kaksi käyttäjänimeä, joiden lisäosa ei sovi suoraan mihinkään kyseisistä luokista. Nimessä *EvaOnNobo* nimen ainutlaatuisuus on saatu aikaan sillä, että yksilöivän osan, toisesta virtuaalipeliyhteisöstä tunnetun käyttäjänimen *Eva* pohjalta on muodostettu kokonainen lause³⁹.

Nimessä *J a c k e* erottavuuden muodostavat välilyönnit kirjainmerkkien välissä, samoin kuin yhdysmerkit nimessä *C-O-B-U-S* (ks. luku 3.3.2). *J a c k e*:n tapauksessa tosin välilyöntien erottavan funktion voi asettaa kyseenalaiseksi, sillä kyseinen käyttäjä on ollut Aapelissa aivan yhteisön alkuajoista lähtien. Ei ole siis erityisen todennäköistä, että nimeä luotaessa olisi jo ollut olemassa käyttäjänimi *Jacke*, josta *J a c k e* olisi täytynt välilyönnein erottaa. Kyse voi olla ennemminkin nimen ”koristelusta” taikka *harvennuksesta*⁴⁰, vanhanaikaisesta tekstin korostamisen keinosta.

³⁸ Hidasta, vaivalloista tekemistä (KS).

³⁹ *Nobo* on muunnelma Internet-kielessä yleisesti käytetystä sanasta *noob* < *newbie* ’noviisi, vasta-alkaja, tyhmä’. Kyseisessä nimessä nimenantaja siis viestii olevansa kokematon tai taitamaton, joko peleissä tai verkkoyhteisössä yleisesti ottaen. (www.en.wikipedia.org/wiki/Newbie.)

⁴⁰ Termiä *harvennus* käytetään ylimääräisten välilyöntien käytöstä tekstin korostuksen keinona. Sitä on käytetty pääasiassa kirjoituskoneiden ajalla, sillä tuolloin korostuksen keinot ovat olleet hyvin rajalliset. Tietokoneiden tulon ja korostuskeinojen monipuolistumisen myötä harvennus on poistunut yleisestä käytöstä. (Itkonen 2007: 108; ks. myös saman teoksen 1. painos 92.)

3.3.6 Erottavien lisäosien jakautuminen yksilöivien osien mukaan

Olen kokenut kiinnostavaksi kysymykseksi sen, kuinka paljon erottavia lisäosia esiintyy kussakin yksilöivien osien luokassa. Asiaa selventää taulukko 3. Sen huomionarvoisin osa lienee oikeanpuoleisin sarake, joka kertoo, kuinka suuressa osassa kunkin yksilöivien osien luokan nimistä on myös lisäosa.

Erot yksilöivien osien luokkien välillä tulevat oikeanpuoleisimmassa sarakkeessa esille hämmästyttävän selvästi. Niistä käyttäjänimistä, joiden yksilöivänä osana on henkilönimi, peräti 73 % sisältää myös lisäosan. Vastaavasti niistä käyttäjänimistä, joiden yksilöivänä osana on tekosana, vain 10 %:ssa on lisäosa.

Taulukko 3. Lisäosat aineistossa luokiteltuina yksilöivien osien mukaan.

Yksilöivä osa	Lisäosia ks. luokassa (kpl)	% (kaikista luokan nimistä)
Henkilönimi	52	73
Muu nimi	20	53
Leksikaalista merkitystä kantava ilmaus	43	44
Tekosana	6	10
Lyhenne	8	57
Yhteensä	129	46

Vertailun tulosta tuskin voi kuitenkaan pitää yllättävänä. Erottavan lisäosan tarkoitus on erottaa nimi muiden varsinaiselta kielenainekseltaan samanlaisten nimien joukosta eli käytännössä muokata nimen ulkoasua silloin, kun joku on jo keksinyt varata halutun nimiaineksen.

Halutuimmat ja varioidut nimiainekset ovat henkilönimiä syystäkin. Kuten luvussa 1.1.3 totesin, henkilönimet ja käyttäjänimet ovat viittausten kohteina olevien tarkoitteidensa puolesta hyvin lähellä toisiaan. Moni verkkoyhteisön käyttäjä saattaa mieltää käyttäjänimen olevan hänen lempinimensä verkossa. Tämä selittäisi lempinimen huomattavan yleisyyden aineistoni yksilöivissä osissa. Yleisestikin ottaen oma nimi lienee monelle käyttäjälle ensimmäinen kielenaines, joka tulee mieleen, kun käyttäjätiliä

luotaessa pyydetään valitsemaan käyttäjänimi. Nimiaineksen yleinen käyttö taas johtaa siihen, että se tarvitsee seurakseen lisäosan tekemään käyttäjänimestä ainutlaatuisen.

Vastaavasti lienee selvää, että tekosanojen yhteydessä lisäosat eivät ole usein tarpeen. On toki mahdollista, että nimenantaja ei ole ainoa kyseisen tekosanan keksinyt, mutta erityisen todennäköistä se ei ole. Onkin mahdollista, että lisäosiksi tulkitsemillani merkeillä voi olla erottavuuden lisäksi myös muita tehtäviä. Esimerkiksi käyttäjänimi *-_AreX_* olisi epäilemättä ollut ainutlaatuinen vähemmilläkin erikoismerkeillä. Käyttäjä on kuitenkin voinut luulla, että nimiaines ilman lisäosia olisi varattu. On myös mahdollista, että erikoismerkkien käytöllä on pyritty kohentamaan nimen visuaalista asua. Käyttäjä ei ole erikoismerkkien taustaa selvittänyt, ja kieliyhteisön näkökulmasta sen analysointi on hyvin vaikeaa.

Yleisemmin taulukko nähdäkseni vahvistaa käsitystä siitä, että useimmat käyttäjät eivät halua nimiinsä lisäosia tai sellaisilta kieliyhteisön näkökulmasta vaikuttavia merkkejä. Niissä tapauksissa, kun niiden käytön välttäminen on mahdollista, niitä myös on vältetty. Tämä toki saattaa tuntua itsestään selvältä sen perusteella, millaisiksi olen lisäosan ominaisuuksiltaan määritellyt.

On kuitenkin huomattava, että läheskään kaikkien käyttäjänimien kohdalla, joissa tulkintani mukaan on erottava lisäosa, en ole saanut asialle vahvistusta käyttäjän omasta kertomuksesta. Harva käyttäjä, jonka nimessä on merkityksettömältä vaikuttavia numeroita tai erikoismerkkejä, on huomannut mainita niistä mitään kertoessaan nimen alkupeirästä. Tämä on harmillinen ongelma, joka minun olisi kenties tullut huomata kysymyksenasettelua laatiessani. Mikäli numeroon tai erikoismerkkiin ei ole kiinnitetty selostuksessa huomiota, vaikuttaa kuitenkin todennäköiseltä, että sillä ei ole nimessä erityistä tehtävää tai merkitystä erottavan funktion lisäksi.

3.4 Nimenosien järjestys

Seuraavassa paneudun lyhyesti siihen, millaiseen järjestykseen edellä esittelemäni yksilöivät osat ja erottavat lisäosat ovat käyttäjänimissä yleisimmin sijoittuneet. Käsiteltävinäni ovat kaikki ne 129 käyttäjänimeä, jotka sisältävät yhden tai useamman lisäosan.

Taulukossa 4 on esitelty käyttäjänimien yleisimmät rakennetyypit nimenosien järjestyksen näkökulmasta. Rakennetyyppejä kuvaavissa kirjainlyhenteissä Y merkitsee

yksilöivää osaa, L lisäosaa. Lyhenne YL tarkoittaa siis rakennetyyppiä, jossa yksilöivä osa edeltää lisäosaa. Tyypeissä YLY ja LYL lyhenteen keskellä olevan kirjaimen kuvaama nimenosa esiintyy toisen nimenosan keskellä. Esimerkiksi käyttäjänimi *El_ias*, jossa lisäosana toimiva alaviiva on keskellä yksilöivää osaa, edustaa siis tyyppiä YLY. Tyyppiin LYL puolestaan kuuluvat ne käyttäjänimet, joissa yksilöivää osaa ympäröivät yhdeksi lisäosaksi laskemani identtiset erikoismerkit (*-Pixel-*).

Taulukko 4. Käyttäjänimien rakennetyypit ja niiden yleisyys.

Rakennetyyppi	Lukumäärä (kpl)	% (129 nimestä)
YL	78	60
YLL	8	6,2
YLY	13	10
LY	9	7,0
LYL	13	10
Muut	8	6,2
Yhteensä	129	100

Taulukosta käy ilmi, että lisäosa sijoitetaan käyttäjänimissä useimmin nimen loppuun. Yhteensä 86 käyttäjänimessä eli tasan kahdessa kolmasosassa tapauksista nimi alkaa yksilöivällä osalla ja sen perässä on yksi tai kaksi lisäosaa (rakennetyypit YL ja YLL). Vastaavasti tapauksia, joissa käyttäjänimen aloittaa lisäosa, pois lukien symmetriset erikoismerkit tai numerot, on vain kymmenen. Rakennetyyppiä LY edustaa yhdeksän nimeä, lisäksi tyyppiin LYL kuuluu nimi *_Taateli-*.

Olen luonut kategorian ”Muut” niille aineistoni käyttäjänimille, jotka eivät kuulu suoraan mihinkään edellä mainituista rakennetyypeistä. Tähän ryhmään kuuluvat nimet ovat nimenosien järjestyksen kannalta monimutkaisempia: *_-AreX_-*; *C-O-B-U-S*; *J a c k e*; *K0t!k!ssa*; *Messi10Ronaldo7*; *pikku-pupu12*; *_Vampire-Girl_*; *-VE-SA-*. Tämä kategoria on kuitenkin pieni johtuen siitä, että useimmissa käyttäjänimissä nimenosia on vain yksi tai kaksi. Itse asiassa aineistossani on vain kaksi nimeä, joissa nimenosia on neljä (*K0t!k!ssa* ja *Messi10Ronaldo7*), sekä 12 nimeä, joissa on kolme nimenosaa.

Lienee syytä pohtia syitä sille, miksi niin suuri enemmistö aineistoni lisäosista sijaitsee käyttäjänimien lopussa. Vaikka otos on melko pieni, ei näin selvän prosentuaalisen enemmistön kohdalla kyse voi olla vain tilastoharhasta. Lisäksi Aapelissa liikkumisen myötä kertyneen empirian perusteella tekemäni hypoteesit olivat samansuuntaiset. Lienee siis selvää, että tällainen nimenosien asettelu todella on vallitseva tapa. Mikä siihen johtaa?

Erottava lisäosa on jo määritelmänsä puolesta lisäosa, jota käyttäjänimessä ei edes kuuluisi olla, mikäli sitä ei tarvittaisi nimen ainutlaatuisuuden vaatimuksen asettamasta välttämättömyydestä johtuen. Mitä vähemmän merkitystä lisäosalla ja sen mahdollisella merkitysisällöllä käyttäjälleen on, sitä vähäisemmälle huomiolle käyttäjä oletettavasti haluaa sen jättää. Intuition perusteella uskoisin, että mikäli nimessä on useampi funktio-naalis-semanttinen kokonaisuus, suurimman huomion kieliyhteisön silmissä saa niistä ensimmäinen. Tällöin voi pitää viisaana sitä, että ensimmäisenä nimenosana esiintyy se, jonka merkitys on käyttäjälleen keskeisin ja jonka hän haluaa tuoda näkyvimmin esille.

Yhtä lailla on mahdollista, että tällaisen järjestyksen muodostumiseen ovat vaikuttaneet jo olemassa olevat käyttäjänimet, siis eräänlaiset nimimallit. Kun Internet-yhteisöjen varhaishistoriassa joku on keksinyt asettaa käyttäjänimekseen esimerkiksi oman nimensä ja syntymävuotensa, ovat muut yhteisön jäsenet saattaneet nähdä tämän hyväksi tavaksi luoda käyttäjänimi ja alkaneet toteuttaa sitä myös omalla kohdallaan. Mitä yleisemmäksi malli nimikategorian sisällä muodostuu, sitä useammat löytävät mallin ja hyödyntävät sitä omassa nimenantoprosessissaan. Luotaessa käyttäjänimiä, joiden annossa ”pelisääntöjä” ja aiempia malleja on hyvin vähän, uskoakseni monet nimenantajat haluavat turvautua niihin vähiin olemassa oleviin malleihin integroitukseen osaksi nimi- ja koko verkkoyhteisöä.

Edellä esitetyt teoriat ovat kuitenkin sikäli hataralla pohjalla, että haastatteluaineistoa aiheesta minulla ei juuri ole. Tavallisen nimenantajan näkökulmasta nimenosien järjestys saattaa olla siinä määrin yhdentekevä asia, että sitä ohjaavat tekijät ovat tiedostamattomia tai jopa täysin satunnaisia. Mahdollisten myöhempien tutkimusten kannalta mielenkiintoinen kysymys onkin, kykenevätkö informantit mainitsemaan nimenosien järjestyksen valintaan vaikuttavia tekijöitä.

3.5 Prototyypinen käyttäjänimi

Kun taulukon 4 luvut yhdistetään aiemmin esitettyihin tietoihin käyttäjänimien nimenosien semanttisista rakenteista, voidaan arvioida sitä, millainen on funktionaalis-semanttisesti prototyypinen käyttäjänimi. Esitän seuraavassa rakenneanalyysin loppuyhteenvedona hyvin lyhyesti muutaman keskeisen käyttäjänimityypin.

Yksilöivältä osaltaan henkilönnimipohjaisiin käyttäjänimiin liittyy useimmissa tapauksissa lisäosa, joka yleisimmin on numero tai numerosarja ja joka esiintyy yksilöivän osan jäljessä. Tässä luokassa tyypillisiä nimiä ovat siis esimerkiksi *viljami03* ja *Henkka321*. Yllättävää kyllä erikoismerkit yhdistyvät henkilönnimiin vain muutamissa tapauksissa, ja tällöinkään ne eivät esiinny nimenosien järjestyksen suhteen toistuvasti samassa asemassa.

Aineistoni yleisin yksilöivien osien luokka on leksikaalista merkitystä kantavat ilmaukset. Niistä lisäosa oli 44 prosentissa, joten sekä lisäosan sisältäviä että sisältämättömiä nimiä voidaan pitää varsin tavanomaisina. Prototyypisinä voitaneen pitää esimerkiksi nimiä *Ventus89*, *Metal_Heart* ja *granaattiomena*.

Kolmas suuri yksilöivien osien luokka on tekosanat. Ne ovat sanahahmoiltaan ja taustoiltaan niin monenkirjavia ilmauksia, että niiden joukosta ei liene mahdollista löytää prototyypisiä nimiä. Leimallista tälle luokalle on kuitenkin se, että lisäosia niissä esiintyy vain harvoin.

4 Käyttäjänimien ortografiaa

Tässä luvussa jatkan edellä tekemääni käyttäjänimien rakenteen analysointia, kuitenkin vaihtaen näkökulmakseni käyttäjänimien ortografian eli oikeinkirjoituksen. Monet luvussa 3 käsitellyt nimenosat, erityisesti numerot ja erikoismerkit erottavina lisäosina, liittyvät vahvasti myös käyttäjänimien oikeinkirjoitukseen. En kuitenkaan palaakaan niihin enää tässä, vaan siirryn käsittelemään niitä oikeinkirjoituksen piirteitä, joilla ei ole nimessä suoranaista erottavaa funktiota.

Erityisesti keskityn isojen ja pienten kirjainten käyttöön. Niillä varioiminen ei Aapelin rekisteröitymisjärjestelmässä riitä tekemään kahdesta käyttäjänimestä erilaisia keskenään: jos käyttäjänimi *Matti* on jo ehditty rekisteröidä palveluun, ei sinne ole mahdollista luoda käyttäjänimeä *MATTI*. Isoja ja pieniä kirjaimia niin käyttäjänimen alussa kuin muissakin asemissa käsittelem luvussa 4.1.

Luvussa 4.2 käyn läpi välilyönnin käyttöä aineistoni nimissä. Kuten jo luvussa 3.3.5 olen todennut, nimen yksilöiminen välilyöntiä käyttämällä tai se pois jättämällä on mahdollista: jos esimerkiksi käyttäjänimi *Matti 75* on jo varattu, on silti mahdollista luoda käyttäjänimi *Matti75*. Luvussa 3.3 en kuitenkaan ole tulkinnut välilyöntiä varsinaisesti erottavaksi lisäosaksi, sillä käytännössä on jokseenkin mahdotonta analysoida, missä tapauksissa sitä on käytetty nimessä juuri erottavassa tehtävässä. On varsin luonnollista, että kertoessaan nimensä taustaa ja nimenvalintaperusteita vastaajat eivät ole kiinnittäneet huomiota välilyönnin käyttöön tai käyttämättömyyteen.

Käyttäjänimien ortografiaan on kiinnitetty huomiota jo aiemmissa Internetin henkilönnimien tutkimuksissa. Sekä Saara Tikkala (2004: 13–15) että Jaana Matsi (2009: 14–18; 2012: 44–50) ovat käsitelleet tutkielmissaan nimen alkukirjainta ja erikoismerkkien käyttöä, joihin olen itsekin kandidaatintutkielmassani tarttunut (2011: 17–20)⁴¹. Tämän tutkielman esitys poikkeaa aiemmasta tutkimusperinteestä siten, että erikoismerkit ovat siirtyneet rakenneanalyysin puolelle ja tilalle on tullut välilyöntien käyttö.

Lisäksi luvussa 4.1.3 otan käyttäjänimien ortografiaan pohdiskelevamman kannan: Millainen merkitys kielenormien puuttumisella on kielenhuollon kannalta? Miten käyttä-

⁴¹ Kandidaatintutkielmassani olen sisällyttänyt erikoismerkkien joukkoon myös numerot (2011: 19–20).

jänimien ortografiaan tulisi suhtautua? Millainen merkitys ylipäänsä on sillä, että nimet kirjoitetaan kielessämme isolla alkukirjaimella?

4.1 Isot ja pienet kirjaimet

Tässä luvussa käyn läpi isojen ja pienten kirjainten asemaa ja merkitystä käyttäjänimissä. Luvussa 4.1.1 käsittelen käyttäjänimien alkukirjaimia, luvussa 4.1.2 isoja kirjaimia muussa kuin nimenalkuisessa asemassa. Luvussa 4.1.3 otan esille jo edellä mainitun pohdiskelevamman, kielenhuollollisen näkökulman.

4.1.1 Alkukirjain

Suomen kielen keskeisimpiin oikeinkirjoitusnormeihin kuuluu se, että nimi alkaa isolla alkukirjaimella. Itse asiassa suurimmalle osalle kielenkäyttäjistä alkukirjain lienee nimen ensisijainen tunnusmerkki. Koska käyttäjänimet ovat, kuten luvussa 1.1.2 olen todennut, nimiä, olisi niiden luontevaa alkaa isolla alkukirjaimella. Aapelissa tai muissa Internet-yhteisöissä ei kuitenkaan ole velvoitetta noudattaa kyseistä normia, vaan on jokaisen nimenantajan oman harkinnan varassa, aloittaako hän käyttäjänimensä isolla vai pienellä alkukirjaimella. Onkin mielenkiintoista tarkastella, kuinka laajalti kielinormi toteutuu, mikäli sen noudattaminen on vapaaehtoista.

Iso alkukirjain on aineistossani 171 käyttäjänimessä eli 61 prosentissa kaikista käyttäjänimistä. Vastaavasti pieni alkukirjain on 108 käyttäjänimessä eli 39 prosentissa aineiston nimistä. Laskelmasta huomioitakoon se, että aineistossani on myös käyttäjänimiä, joiden ensimmäinen merkki on numero tai erikoismerkki (*8Hihhi8*; *-jokimaa-*). Näissä tapauksissa olen määrittänyt nimen alkukirjaimen ensimmäisen kirjainmerkin mukaan. Näin siis *8Hihhi8* alkaa isolla alkukirjaimella, *-jokimaa-* pienellä.

Laskelman tulos sijoittuu aiempien tutkimusten välimaastoon. Kandidaatintutkimuksessani peräti 76 prosenttia käyttäjänimistä alkaa isolla alkukirjaimella (2011: 18). Sen sijaan Tikkanen (2004: 13–14) ja Matsin (2009: 15; 2012: 45) tutkimuksissa pienellä alkukirjaimella alkavat käyttäjänimet muodostavat enemmistön 57, 64 ja 51 prosentin

osuuksillaan⁴². Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena olevien Aapelin käyttäjänimien osalta voidaan kuitenkin vahvistaa käsitystä siitä, että enemmistössä nimistä on iso alkukirjain. Isojen alkukirjainten osuus on tämän tutkielman aineistossa selvästi pienempi kuin kandidaatintutkielmassani, mutta eron voinee selittää otoskokojen pienuudesta johdettavalla satunnaisuudella sekä mahdollisella kandidaatintutkielmani tutkimusympäristön, Aapelin minigolfyhteisön, sisäisellä nimimallilla tai (tiedostamattomalla) arvomaailmalla.

Kyselytutkimuksen osiossa Hyvä nimimerkki III olen tiedustellut sitä, kumpi on vastaajien mielestä käyttäjänimissä parempi ominaisuus, iso vai pieni alkukirjain. 220 vastaajaa eli 80 prosenttia vastanneista pitää isoa alkukirjainta parempana, pientä alkukirjainta 55 vastaajaa eli 20 prosenttia. Neljä vastaajaa on jättänyt kyseisen kohdan tyhjäksi. Niistä vastaajista, joiden oma käyttäjänimi alkaa isolla alkukirjaimella, isoa alkukirjainta parempana pitää peräti 95 prosenttia. Vastaavasti niistä, joiden oma käyttäjänimi alkaa pienellä alkukirjaimella, isoa alkukirjainta pitää parempana 43 prosenttia.

Vaikka 43 prosentin osuus jälkimmäisessä joukossa voi näyttää 95 prosentin osuuteen nähden mitättömältä, on se aiheen kannalta kenties jopa huomattavampi luku. Lienehän odotuksenmukaista, että informantti vastaa tässä kysymyksessä sen perusteella, kumpaa kategoriata hänen oma käyttäjänimensä edustaa. Tai kääntäen: lienee odotuksenmukaista, että informantti on valinnut käyttäjänimensä alkukirjaimen sen mukaan, kummasta hän pitää enemmän. Onkin erittäin mielenkiintoista, miksi 43 prosenttia pienen alkukirjaimen omaan nimeensä valinneista käyttäjistä on tehnyt niin huolimatta siitä, että he ilmoittavat pitävänsä käyttäjänimissä enemmän isosta alkukirjaimesta.

Yksinkertaisin selitys tälle kummallisen tuntukselle ilmiölle lienee nimenantajien välinpitämättömyys. Niillä vastaajilla, jotka ovat valinneet oman käyttäjänimensä alkuun pienen alkukirjaimen mutta ilmoittavat pitävänsä isoa silti parempana, tuskin on aiheeseen kovinkaan vahvaa mielipidettä. Kenties he teoreettisella tasolla, kieliyhteisön normit omaksuneina pitävät isoa alkukirjainta ”oikeampana” tai ”esteettisempänä”, mutta käytännön tasolla näkevät pienen alkukirjaimen helppokäyttöisempänä ja siten parem-

⁴² Tikkanen ja Matsin tutkimuksissa käsitellään käyttäjänimien virallisten, rekisteröityjen asujen lisäksi niistä johdettuja lempinimen kaltaisia kutsumanimiä. Vertailllessani aineistoni käyttäjänimien ortografisia erityispiirteitä kyseisten tutkimusten aineistoihin teen kuitenkin vertailua ainoastaan nimien ”virallisiin”, rekisteröityihin muotoihin.

pana. Pieni kirjain on tietokoneen näppäimistöllä kirjoitettaessa oletusarvoinen, joten ison kirjainmerkin tuottamiseen pitää nähdä ylimääräistä vaivaa, joskin hyvin minimaalisesti.

Jonkinlaisena vahvistuksena välinpitämättömyydelle voinee pitää sitä, miten vastaajat kirjoittavat oman käyttäjänimensä. Saatuani kyselytutkimuksen vastaukset 279 käyttäjältä tarkistin, että lomakkeelle ilmoitetut käyttäjänimet ovat todellisia Aapelin käyttäjänimiä. Pohjana tälle tarkistuskierrökselle olivat siis vastaukset lomakkeen kysymykseen ”Mikä on nimimerkkisi Aapelissa?”

Nimiä tarkistaessani havaitsin, että varsin moni niistä on kirjoitettu lomakkeelle eri asussa kuin ne on rekisteröity Aapeliin. Kaikkiaan tällaisia nimiä on 32 eli 11 prosenttia aineistostani. Useimmiten erona on juuri nimen alkukirjain, joten kyselyyni vastanneiden käyttäjien löytäminen tämä ei ole haitannut⁴³. Ylempänä esitetyn pohdinnan valossa vaikuttaa kuitenkin siltä, että useille käyttäjille nimen alkukirjain ei liene erityisen tärkeä asia.

4.1.2 Iso kirjain muussa kuin nimenalkuisessa asemassa

Siinä missä nimi perinteisesti alkaa isolla alkukirjaimella, ovat nimen muut kirjaimet useimmiten pieniä. Käyttäjänimissä kuitenkin esiintyy poikkeamia myös tästä kielinormista, sillä kuten alkukirjaimen, myöskään muiden kirjainten aakkoslaajia ei säätele Aapelissa mikään taho.

Iso kirjain muualla kuin nimen alussa on 44 käyttäjänimessä eli 16 prosentissa aineistostani. Aiemmissä tutkielmissa tähän näkökulmaan ei ole kiinnitetty erityistä huomiota, mutta olen nyt tehnyt niiden aineistoista vastaavat laskelmat. Kandidaatintutkielmani aineistossa (2011: 34) on iso kirjain muualla kuin nimen alussa 30 prosentissa käyttäjänimistä. Suuri ero tässä tutkielmassa esitettyyn lukemaan vahvistaa luvussa 4.1.1 esittämäni oletusta mahdollisesta minigolfyhteisön sisäisestä nimeämiskulttuurista tai arvomaailmasta. Matsin tutkielmissa vastaavat lukemat ovat 11 prosenttia (2009: 30–31) ja 14 prosenttia (2012: 92–95), Tikkalalla 12 prosenttia (2004: 19–20). Kandidaatintutkielmaani lukuun ottamatta luvut näyttäisivät siis olevan varsin lähellä toisiaan.

⁴³ Olen käyttänyt tarkistuksessa Aapelin käyttäjähakutoimintoa (www.aapeli.com/community/users). Haun onnistuminen ei edellytä nimen kirjoittamista oikein isojen ja pienten kirjainten osalta.

On kuitenkin huomattava, että läheskään kaikissa tapauksissa iso kirjain nimen keskellä ei ole oikeinkirjoitusnormien vastainen. Esimerkiksi käyttäjänimet *Messi10Ronaldo7*, *Al Capone96* ja *RMK*⁴⁴ ovat kielinormien mukaisia. Myös nimissä *CocaCola* ja *JättiMiksu* isoja ja pieniä kirjaimia on käytetty oikeaoppisesti, joskin nimissä esiintyvien sanojen väleihin tulisi normien mukaan asettaa yhdysmerkit.

33 käyttäjänimessä isojen kirjainten käyttö nimen keskellä kuitenkin poikkeaa kielinormeista. 11 nimeä on kirjoitettu kokonaan isolla: *C-O-B-U-S*; *CONST*; *HYMYMIELI*; *JEDI MESTARI*; *PALLOT8*; *PHIENIGNUI*; *POKKA-TYTTÖ*; *PVTB*; *SHADOWALK*; *VELHOXI*; *-VE-SA-*. Syitä tällaiseen kirjoitustapaan on vaikea analysoida. On toki ilmeistä, että kyseessä on tehokas huomiokeino. Yleisesti Internetissä sen perusteetonta käyttöä kuitenkin pidetään epäsopivana, ja Aapelin säännöissä kielletäänkin ”turha HUUTAMINEN eli kirjoittaminen Caps Lock päällä”⁴⁵.

15 käyttäjänimessä isoa kirjainta on käytetty sanaliiton, lausekkeen tai lauseen jälkiosassa sellaisen sanan alussa, johon se ei oikeinkirjoitusnormien mukaisesti kuuluisi. Nämä käyttäjänimet ovat *AuToCaD FaN*; *CapeStar*; *CrazyTiger*; *Electra Complex*; *EvaOnNobo*; *Gothic Rabbit*; *Light Green*; *Metal_Heart*; *-MisuKisu-*; *SilmälasiSankari*; *TheFreeWay*; *TheSaunatakki*; *TheSurkimus*; *_Vampire-Girl_* ja *You Too*.

Useissa näistä tapauksista sanaliiton osat on kirjoitettu yhteen, jolloin sanojen välisen rajan korostaminen ison kirjaimen avulla voi selventää ilmauksen merkitystä. Joukossa on kuitenkin myös nimiä, joissa sanaraja on tehty selväksi välilyönnin, yhdysmerkin tai alaviivan avulla. Näissä tapauksissa ison kirjaimen kielinormeista poikkeavassa käytössä voi olla kyse muista nimikategorioista, esimerkiksi kaupallisista nimistä, opitusta mallista kirjoittaa nimen jokainen sana isolla alkukirjaimella. Ilmiön taustalla voi olla myös englannin kielen malli taikka pyrkimys käyttää isoa kirjainta tehokeinona silkasta korostavassa tai esteettisessä tehtävässä.

Nimi *AuToCaD FaN* edustaa oikeinkirjoitukseltaan myös toista normista poikkeamisen tyyppiä. Aapelissa esiintyy jonkin verran käyttäjänimiä, joissa joka toinen kirjainmerkki on iso ja joka toinen pieni. Tämän tyyppin tunnetuin edustaja lienee nimi *AuToCaD*, johon *AuToCaD FaN* perustuu. Aineistossani tyyppiä edustaa vain tämä yksi

⁴⁴ Käyttäjänimi *RMK* pohjautuu käyttäjän henkilönimen alkukirjaimiin, joten lyhenteessä esiintyvien kirjainten kirjoittaminen isolla voitaneen tulkita norminmukaiseksi.

⁴⁵ www.aapeli.com/help/faq.

nimi. Kirjoitustapa on kuitenkin siinä määrin marginaalinen, että olisi tuskin odotuksenmukaista, että sitä ilmentäviä käyttäjänimiä olisi aineistossa kovin monta.

Aineistossa on lisäksi 7 käyttäjänimeä, joissa isojen kirjainten käytölle sanan keskellä on vaikea antaa tyhjentäviä selityksiä. Nämä nimet ovat *APoro*; *-_AreX_-*; *EMCi*; *GinGinH*; *jesQ6000*; *LovelierDraggo* ja *MiiZy3*. Nimessä *APoro* tämä luultavasti johtuu siitä, että nimi on lyhennetty muoto aiemmasta käyttäjänimestä *Ameebaporo*. Nimessä *jesQ6000* huomion kiinnittää se, että *Q* on kirjoitettu isolla, vaikka nimen alkukirjain on pieni. Käyttäjä kertoo nimen pohjautuvan hänen lempinimeensä, minkä voisi tulkita olevan esimerkiksi *Jesku*. Kirjaimen *Q* korostamisella oletettavasti pyritään tuomaan esille nimen merkitysisältöä.

Nimen *LovelierDraggo* norminmukaisuutta on vaikea arvioida. Alkuosan perusteella nimi voisi olla sanaliitto, mutta ilmauksen *Draggo* merkitys on mysteeri. Googlehaun perusteella se viittaa todennäköisimmin brasilialaisen nyrkkeilijän lempinimeen, mutta pidän tätä tulkintaa kaikkea muuta kuin varmana. Yhtä lailla on mahdollista, että nimenantaja on luonut sanan itse edellä esitettyä merkitystä tietämättään. Käyttäjä itse ei nimenantoperustetta muista.

4.1.3 Tuleeko nimen alkaa isolla alkukirjaimella?

Enemmistö aineistoni käyttäjänimistä noudattaa isojen ja pienten kirjainten käytön suhteen suomen kielen oikeinkirjoitusnormeja. Ottaen huomioon aiemmat alaa koskevat tutkimukset on kuitenkin selvää, että erityisesti alkukirjaimen käyttö käyttäjänimissä poikkeaa normista huomattavan usein.

Ilmiö tarjoaa kiinnostavan näkökulman epämuodollisen nykykielen tarkasteluun. Kielenhuollon kannalta voidaan pohtia, onko tällaisella kirjoitustavalla mahdollisesti vaikutusta tulevaisuuden yleiskieleen. Pienten alkukirjainten yleisen käytön voi nähdä kyseenalaistavan oikeinkirjoitusnormin olemassaolon. Tuleeko nimet kirjoittaa isolla alkukirjaimella? Jos tulee, miksi?

Ottaen huomioon, kuinka vakiintunut ja keskeinen kielinormi nimien kirjoittaminen isolla alkukirjaimella suomen kielessä on, sen historiallinen tausta on yllättävänkin hämärä. Tiedossani ei ole tutkimuksia, joissa yksiselitteisesti pystyttäisiin osoittamaan nykyisenlaisen isolla alkukirjaimella kirjoittamisen alkuajankohta suomen kielessä tai

useissa muissakaan keskeisissä eurooppalaisissa kielissä. Varsinkin typografian varhais-historiasta esitetyt tiedot ovat paikoitellen jopa ristiriidassa keskenään. Seuraavassa esi-tän kuitenkin lyhyen historiallisen katsauksen pohjaten siihen, mitä olen kyennyt itse vanhoista kirjoitetuista teksteistä päättelemään, ja mitä nähdäkseni luotettavimmissa lähteissä aiheesta on todettu.

Jo antiikin Roomassa tunnettiin sekä isot että pienet kirjaimet, mutta ne eivät vielä tuolloin esiintyneet samassa tekstissä. Ensimmäinen kirjoitustyyli, jossa niitä käytettiin yhdessä, oli Ranskassa noin vuonna 800 syntynyt karolinginen minuskeli. Kuten jo tyy-lin nimitys antaa olettaa, minuskelit eli pienet kirjaimet olivat sen oletusarvoisia kir-jainmerkkejä. Isoja kirjaimia käytettiin esimerkiksi virkkeiden alussa sekä sellaisten sanojen yhteydessä, joita haluttiin erityisesti korostaa⁴⁶. (Itkonen 2007: 21, 24.)

Karolingisen minuskelin historian alkuvaiheessa isojen kirjainten käyttötavat oli-vat jokseenkin epäsäännöllisiä, mutta vuosisatojen kuluessa ne alkoivat hiljalleen vakiin-tua. Useissa kielissä oli pitkään vallalla oikeinkirjoitusmalli, jossa isolla kirjoitettiin kaikki substantiivit. Saksan kielessä kyseinen oikeinkirjoitus on voimassa edelleen. Sen elinkaari tosin ajoittuu eri kielissä eri aikoihin, sillä siinä missä tapa vakiintui saksan kieleen 1600-luvulla⁴⁷, poistui se englannin kielestä jo 1700-luvulla⁴⁸.

Suomen kielessä näyttäisi vallinneen sen kirjoitetun muodon alkuaikoina tapa käyttää isoa kirjainta jokseenkin epäsäännöllisesti korostuksen keinona. Esimerkiksi Agricolan Uudessa Testamentissa 1548 substantiivit on kirjoitettu isolla alkukirjaimella suurimmassa osassa tapauksista, muttei täysin poikkeuksetta⁴⁹. Tämä toki saattaa johtua siitä, että substantiivin käsite on määritelty tuolloin eri tavoin kuin nykyisin.

Vuoden 1642 raamatunkäännöksessä alkukirjainten käyttö vaikuttaa jopa epäjoh-donmukaisemmalta kuin sata vuotta aiemmin. Enää ei selvästikään ole pyritty kirjoitta-maan isolla kaikkia substantiiveja, vaan alkukirjainta on käytetty tekstin sisällön kannal-ta tärkeiden substantiivien korostamiseen. Esimerkiksi jouluevankeliumissa (Luuk. 2: 1–20) isolla on kirjoitettu sellaiset sanat kuin *Keisarilda*, *Nazarethin Caupungist* ja *Engeli*,

⁴⁶ www.cs.tut.fi/~jkorpela/sanat/aakkoslaji.html.

⁴⁷ www.de.wikipedia.org/wiki/Gro%C3%9Fschreibung.

⁴⁸ www.en.wikipedia.org/wiki/Capitalization.

⁴⁹ Lähteenä Agricolan käännökseen sekä hieman myöhemmin historiakatsauksessa esiintyviin vuoden 1642 raamatunkäännökseen ja Anders Björkqvistin tekstiin olen käyttänyt Kotimaisten kielten keskuksen vanhan kirjasuomen verkkokorpusta (http://kaino.kotus.fi/korpus/vks/meta/vks_coll_rdf.xml).

pienellä taas *mailma*, *sotawäen* ja *sydämesäns*. Sana *paimen* käy rajalla: jakeessa 18 *Paimenilda* on kirjoitettu isolla, jakeessa 20 *paimenet* taas pienellä. Mielenkiintoista on myös huomata Jumalaan viittaava sana *HERra*, jossa erityisen korostamisen vuoksi isolla on kirjoitettu peräti kolme ensimmäistä kirjainta. Luvun aloittavassa sanassa *Niinä* isolla on kirjoitettu kaksi ensimmäistä kirjainta.

Tämä käytäntö näyttää jatkuneen ainakin 1600-luvun lopulle asti. Esimerkiksi lakiteksteissä vuosina 1698 ja 1699⁵⁰ isolla on kirjoitettu varsin suuri osa substantiiveista sekä joitakin muita, oletettavasti merkityksellisinä koettuja sanoja, kuten pronomineja. Ainoa johdonmukainen piirre alkukirjaimen valinnassa näyttää olevan se, että isolla kirjoitettujen sanojen symboloimat asiat ovat ainakin aikalaisten silmissä olleet muita asioita suurempiarvoisia.

Sen sijaan siirryttäessä tarkastelemaan 1700- ja 1800-lukujen vaihteen tekstejä voidaan havaita ortografian kehittyneen huomattavasti kohti nykyistä mallia. Esimerkiksi Anders Björkqvistin saarnakirjassa *Uskon Harjoitus Autuuteen* vuodelta 1801 substantiivit kirjoitetaan pääsääntöisesti pienellä alkukirjaimella. Poikkeuksena tästä ovat hengellisesti merkittävät käsitteet ja toimijat kuten *Pyhä Henki* ja *Apostoli*. Merkillepantavaa on nimen *JEsus* aloittaminen kahdella isolla kirjaimella, etenkin kun *Herra* ja *Jumala* kirjoitetaan vain yhdellä isolla kirjaimella.

Nykyisenlainen oikeinkirjoituskäytäntö näyttää näin ollen syntyneen 1700-luvulla, siis jo ennen 1800-luvulla alkanutta kirjoitetun kielen standardointia. Tämän perusteella voi olettaa, että tällaisen jossain määrin spontaanisti syntyneen tavan takana on todellinen tarve nimien isolla kirjoittamiseen. Tämä huomio taas herättää kysymyksiä, jotka ovat edelleen ajankohtaisia ja koskettavat myös omaa aiheitani: Mikä on tämä tarve, joka on luonut nykyisen oikeinkirjoitusmallin? Minkä vuoksi nimet pitää kirjoittaa isolla alkukirjaimella?

Ison alkukirjaimen keskeisin tehtävä lienee se, että se erottaa propriit muista kielen sanoista. Joissakin tapauksissa tämä tarkoittaa sitä, että vasta alkukirjain määrittää sanan viittauskohteen ja tekee merkityseron: esimerkkinä mainittakoon appellatiivi *lahti* ja propri *Lahti*. Alkukirjain toimii samalla tavoin myös monissa aineistoni nimissä, esimerkiksi käyttäjänimessä *Purnukka*. Useimmiten kielenkäytössä tällainen merkityseron

⁵⁰ www.vvks.info/tekstit/1600_2_lakikieli/index.html.

tekeminen ei ole tarpeen. Niissäkin tapauksissa, joissa nimellä on appellatiivinen vastine, konteksti riittää yleensä paljastamaan, kummassa merkityksessä sanaa käytetään. Merkitseron tekeminen siis tuskin on selitys siihen, miksi nimiä on alkujaan alettu kirjoittaa isolla alkukirjaimella.

Ison alkukirjaimen käytön historian perusteella ainakin osa sen alkuperäistä tarkoitusta on ollut korostaa sanan merkitystä. Tarvittaessa näin on voitu tehdä useammankin kirjaimen voimin. Tähän huomioon voidaan kuitenkin esittää jatkokysymys: mikä tekee juuri nimistä niin merkityksellisiä ilmauksia, että ne ansaitsevat tulla nostetuksi esiin kaikkien kielen sanojen joukosta?

Nimet ovat kielellisiä ilmauksia, joilla ihminen yksilöi erilaisia tarkoitteita. On kuitenkin selvää, ettei jokainen yksittäinen olio voi saada nimeä. Ihminen antaa nimen sellaisille yksittäisille eläville olennoille, paikoille tai abstraktioille, jotka hän kokee itselleen merkityksellisiksi (Ainiala ym. 2008: 15–16). Ison alkukirjaimen käyttö voidaan nähdä pyrkimyksenä tuoda tämä merkityksellisyys esille myös kirjoitetussa kielessä.

Nykyisten kielenhuolto-oppaiden mukaan isoa alkukirjainta voidaan edelleen käyttää tässä korostavassa merkityksessä myös tilanteissa, joissa korostetut sanat eivät ole nimiä (Iisa – Oittinen – Piehl 2006: 105; Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas: 50). Tällaisia ovat esimerkeissä 14 ja 15 esitetyt tilanteet:

14) Herra Tasavallan Presidentti

15) Se oli yksi elämäni Suurista Hetkistä.

Esimerkissä 14 korostuksen syynä on kunnioituksen osoitus henkilöä kohtaan. Esimerkissä 15 isoja alkukirjaimia käytetään yleisluontoisempana tehokeinona.

Kielenhuollon näkökulmasta nimien alkukirjainten valinnassa on kiinnostavaa paitsi sen menneisyys, erityisesti sen tulevaisuus. Käyttäjänimiaineistojen perusteella pieni alkukirjain on Internetissä varsin yleinen ilmiö. Epävirallisissa, yksityisissä kielenkäyttötilanteissa oikeinkirjoituksen säätelyminen ei toki kuulu kielenhuoltajille, vaan on kielenkäyttäjän oikeus aloittaa käyttäjänimensä haluamallaan tavalla, ulkopuolisten tahojen sitä arvottamatta. Eri asia kuitenkin on, voiko ilmiö levitä myös muihin nimikate-

gorioihin ja jopa Internetin ulkopuolelle. Onko mahdollista, että tulevat sukupolvet käyttävät vain yhtä aakkoslajia ja kirjoittavat niin nimet kuin muutkin sanat joko kokonaan isoin tai pienin kirjaimin?

Tällainen skenaario ei ole lainkaan mahdoton. Kuten todettua, vielä ajanlaskumme alkupuolella tultiin toimeen vain yhdellä aakkoslajilla. Nykyisinkin on monia kieliä, joiden kirjaimistossa ei ole erillisiä isoja ja pieniä kirjaimia. Merkittävimpiä näistä ovat arabia, heprea ja georgia⁵¹.

Ilmiö on koko kielenkäytön mittakaavassa vielä varsin pieni. Internetissä voi kuitenkin havaita, että myös henkilönnimiä ja paikannimiä kirjoitetaan epämuodollisessa viestinnässä usein pienellä alkukirjaimella. Erityisesti tällaista voi havaita nopeatempossa, reaaliaikaisessa viestinnässä, mutta myöskään rauhallisemmalla tahdilla etenevässä foorumikirjoittelussa se ei ole poikkeuksellista.

Kieli elää jatkuvassa muutoksessa, ja muutoksen suuntia sanelevat pitkälti kielenkäyttäjien tarpeet puhua ja kirjoittaa asioista. Jos iso kirjain tulee joskus laajemmassa mittakaavassa häviämään nimen alusta, lienee se merkki siitä, että tällaiselle kirjoitustavalle ei ole tarvetta. Iso alkukirjain nimessä on kuitenkin niin syvään juurtunut kielinorma, että kestää epäilemättä hyvin kauan ennen kuin enemmistö kielenkäyttäjistä voi kokea myös pienen alkukirjaimen hyväksyttävänä yleiskielisissä nimissä. Uskoakseni iso alkukirjain on myös niin tehokas ja käytännöllinen ilmaisukeino, ettei sen käytöstä ole syytä luopua.

Lopuksi haluan esitellä käyttäjänimien käyttöön liittyvän arkisemman ja yksinkertaisemman ongelman, joka on askarruttanut itseäni Internetissä liikkeessani: jos käyttäjä on valinnut nimeensä pienen alkukirjaimen, tulisiko häneen viitata verkon puhetilanteissa, esimerkiksi keskustelufoorumeilla, isolla vai pienellä alkukirjaimella?

Mikäli ison alkukirjaimen funktioihin ajatellaan kuuluvan nimen tarkoitteen merkityksen ja arvon osoittaminen, tuntuu eriarvoistavalta kirjoittaa toisten käyttäjien nimet isolla ja toisten pienellä. Toisaalta alkukirjaimen valinta on käyttäjän itsensä tekemä, joten henkilökohtaisesti näen parhaaksi tavaksi osoittaa kunnioitustani käyttäjää kohtaan noudattamalla sitä kirjoitusasua, jonka hän itse on valinnut.

⁵¹ www.en.wikipedia.org/wiki/Letter_case.

Esittämäni ajattelutapa ei luonnollisestikaan ole ainoa mahdollinen. On mahdotonta saada jokaisen käyttäjän kohdalla erikseen selville hänen motiivinsa pienen alkukirjaimen valintaan. Kuten luvussa 4.1.1 totesin, 43 prosenttia pienellä kirjaimella nimensä aloittaneista käyttäjistä pitää valinnastaan huolimatta isoa alkukirjainta parempana käyttäjänimissä. He saattavat kokea käyttäjänimensä kirjoittamisen isolla alkukirjaimella esimerkiksi foorumeilla mieluisaksi. Toisaalta, kuten esimerkiksi Jaana Matsin (2009: 15–16) kandidaatintutkielmassa on käynyt ilmi, on pieni alkukirjain monille käyttäjille hyvinkin tietoinen ja jopa tärkeä valinta. Tällöin sen käyttäminen saattaa olla suurempi arvostuksen osoitus.

4.2 Välilyönti

Aapelin käyttäjänimien merkkivalikoimaan kuuluvaa välilyöntiä voi pitää jonkinlaisena erikoisuutena merkkien joukossa. Sen esiintyminen merkkivalikoimassa vaihtelee Internet-yhteisöittäin, minkä vuoksi kaikki nimenantajat eivät välttämättä osaa odottaa sen olevan mahdollinen Aapelin käyttäjänimissä. Syy välilyönnin puuttumiseen useissa muissa yhteisöissä ja palveluissa saattaa olla se, että merkkimäärässä esiintyvien rajoitusten vuoksi nimet harvoin ovat monisanaisia, jolloin välilyönnille ei ole välttämätöntä tarvetta.

Yksi tai useampi välilyönti on 36 kappaleessa eli 13 prosentissa aineistoni käyttäjänimistä. Kandidaatintutkielmassani välilyönnin sisältää 19 prosenttia käyttäjänimistä (2011: 34). Sen sijaan Tikkanen aineistossa (2004: 19–20) välilyönnin sisältäviä nimiä on vain yksi. Tämä johtuu siitä, että valtaosa kyseisestä aineistosta on peräisin IRC:ssä käytettävistä nimissä, joissa välilyönnit eivät ole sallittuja (Tikkala 2004: 2). Keskusteluohjelma Messengerissä esiintyviä käyttäjänimiä, joissa välilyönti on sallittu, on Tikkanen aineistossa vain kaksi kappaletta. Tulkintojen tekeminen prosentuaalisesta osuudesta (50 %) on siis epämielikästä.

Matsin kandidaatintutkielman (2009) aineiston 47 käyttäjänimestä ainoassakaan ei ole välilyöntiä. Tämän voinee tulkita tarkoittavan sitä, että Demi-lehden keskustelupalstalla välilyönnit eivät ole sallittuja, vaikka Matsi itse ei asiaa tutkielmassaan mainitsekaan. Hänen pro gradu -tutkielmansa aineiston 120 nimestä välilyönti on yhdessä (2012:

92–95). Enemmistö tutkielman aineistosta tosin koostuu edelleen Demi-lehden keskustelupalstan käyttäjien nimistä, joten tulos ei varsinaisesti kerro välilyöntien käytön epätavallisuudesta.

Aineistoni välilyönnin sisältävistä nimistä kolmessa on yhdyssana, joka on totutusta oikeinkirjoitustavasta poiketen kirjoitettu erikseen. Nämä nimet ovat *JEDI MESTARI*, *juusto varas* ja *super kissa*. Nimien odotuksenvastainen ortografia antaa olettaa, että vastaavat nimiainekset ilman välilyöntiä on varattu jo ennen kyseisten nimien luontia, jolloin välilyöntejä voisi funktioidensa puolesta pitää erottavina lisäosina. Aapelin käyttäjähaun perusteella välilyönnittömistä vastineista kuitenkin vain käyttäjänimi *superkissa* on todellisuudessa olemassa, joten ainakin kahdessa muussa nimessä takana on jokin muu motivaatio. Selittäviä tekijöitä voivat olla kielenormien heikko tunteminen, niiden huomiotta jättäminen tai se, että käyttäjät ovat luulleet nimiaineksen ilman välilyöntiä olleen varattu.

Useimmiten yksilöivät osat ja lisäosat ovat aineistossani kiinni toisissaan, ilman välilyöntiä kirjoitettuina. Tämän vuoksi välilyönnillä voi arvella olevan erottava funktio nimissä, joissa nimenosat on erotettu toisistaan välilyönnillä. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi - *Alcometer* -, *Metallica 2* ja *phena b*. Toisaalta tähän joukkoon kuuluu myös nimiä, jotka muodostavat siinä määrin todellista henkilönnimeä kokonaisuuden, että välilyönti vaikuttaa niissä luontevalta: *jakke jekuttaja*; *leevi sutira*; *ossi junnari*.

Useissa välilyönnin sisältävissä käyttäjänimissä sitä on käytetty oikeinkirjoitusnormien mukaisesti. Tätä tyyppiä edustavat esimerkiksi nimet *Light Green*, *-Sasuke Uchiha-* ja *älä naurata*. Lisäksi aineistooni kuuluu jo luvussa 3.3.5 käsitelty käyttäjänimi *J a c k e*, jossa välilyöntien käyttö ainakin näyttäisi toteuttavan erottavaa funktiota. Mutta kuten todettua, todellinen motivaatio ei ole tiedossani tai varmuudella arvattavissani.

5 Hyvä käyttäjänimi

Erityisesti nimistöntutkimuksen pisimmälle edenneillä tutkimusaloilla, paikan- ja henkilönnimien tutkimuksessa on päästy siihen pisteeseen, jossa jo tunnetaan tutkimuskohteiden keskeisimmät tunnuspiirteet. Näin voidaan hiljalleen edetä kohti spesifimpiä tutkimusnäkökulmia. Nähdäkseni eräs tämän hetken oleellisimmista näkökulmista on kysymys siitä, millainen on hyvä nimi.

Käsitykseni näkökulman tärkeydestä perustuu kahteen seikkaan. Ensinnäkin, tällainen tutkimus on erinomaisesti sovellettavissa muiden tieteenalojen ja tarvittaessa myös yliopiston ulkopuolisten instituutioiden, kuten yrity maailman tarpeisiin. Toiseksi, kokemukseni mukaan tämä on nimien etymologian ohella aihe, joka nimistöntutkimuksessa kiinnostaa eniten akateemisen maailman ulkopuolista yleisöä. Tehdessäni kyselytutkimusta Aapelissa sain useita viestejä, joissa lähettäjät mainitsivat kiinnostuksensa paitsi tuloksia kohtaan yleisesti, erityisesti Hyvä nimimerkki -osioiden tuloksiin. Henkilökohtainen haluni ja kiinnostukseni on tehdä tutkimusta, joka herättää mielenkiintoa monissa erilaisissa sosiaalisissa ryhmissä.

Ensi silmäyksellä voi näyttää siltä, että käyttäjänimiä tutkittaessa nimen hyvyyden näkökulma ei ole yhtä tärkeä kuin esimerkiksi yritysnimien tutkimuksessa. Aapelissa käyttäjänimillä ei ole suoranaista kaupallista funktiota. On kuitenkin ilmeistä, että monet Aapelin käyttäjät haluavat antaa virtuaali-identiteetilleen mahdollisimman hyvän nimen. Käyttäjänimi on tärkeä etiketti ja persoonallisuuden ilmentäjä. Sen avulla on mahdollista kontrolloida sitä, millainen identiteetti käyttäjälle verkkoon rakentuu (Carlquist 2005: 90). Näin käyttäjänimi vaikuttaa suuresti verkkoyhteisössä tapahtuvaan sosiaaliseen kanssakäymiseen, jonka onnistumisen monet käyttäjät epäilemättä kokevat tärkeänä.

Hyvän nimen tutkimus, kuten kansanonomastinen tutkimus⁵² muutoinkin, on varsin työlästä toteuttaa. Tämän vuoksi tästä näkökulmasta aiemmin tehdyt tutkimukset ovat olleet otoskokojensa puolesta varsin maltillisia. Menetelmien työläys ei toki poistu täysin verkossakaan, mutta suuren vastaajajoukon kerääminen voi olla helpompaa. Tä-

⁵² Suhteellisen uudella nimistöntutkimuksen käsitteellä *kansanonomastiikka* viitataan maallikoiden nimiä ja nimistönkäyttöä koskevien käsitysten ja havaintojen tutkimiseen, johon myös hyvän nimen tutkiminen kuuluu. Termistä tarkemmin ks. Ainiala – Halonen 2011: 193–194.

män vuoksi olen halunnut käyttää hyväksi tilaisuuden soveltaa tätä tutkimusnäkökulmaa aiempaa suuremmalla informanttien määrällä.

Tutkimuksen käytännön toteutukseen sekä sen teoreettiseen taustaan palaan tarkemmin luvussa 5.1. Luvussa 5.2 tarkastelen niitä käyttäjänimien yleisiä ominaisuuksia, jotka vastaajat ovat arvioineet hyviin nimiin kuuluviksi. Luvussa 5.3 siirryn tutkimaan sitä, toteutuvatko nämä ominaisuudet käytännössä: kun asetetaan vierekkäin satunnaisia joukkoja todellisia Aapelin käyttäjänimiä ja pyydetään arvioimaan niiden hyvyyttä, ovatko arviointiperusteina toimivat ominaisuudet samat kuin ne, jotka luvussa 5.2 on mainittu? Luvussa 5.4 vedän tuloksia yhteen osin juuri tästä näkökulmasta, eri menetelmin saatuja tuloksia vertaillen. Luvussa 5.5 teen lyhyen katsauksen tulosten luotettavuuteen sekä siihen, miten käyttämäni, osin kokeellisetkin menetelmät ovat tutkimuksessa toimineet.

5.1 Hyvän nimen tutkimusmenetelmistä

Olen siis suonut hyvän käyttäjänimen tutkimusmenetelmille oman alalukunsa. Syy tähän on se, että jotkin näistä menetelmistä saattavat olla nimistöntutkimuksen näkökulmasta jossain määrin vieraita. Ne pohjautuvat pitkälti tilastotieteen oppeihin luotettavista tiedonkeruun menetelmistä, joten tämän poikkitieteellisenkin näkökulman vuoksi niiden seikkaperäinen selostaminen lienee paikallaan.

Nimistöntutkimuksessa on jo aiemmin tehty tutkimusta, joka on pyrkinyt ottamaan selville tavallisten ihmisten käsityksiä hyvästä nimestä. Tietooni saamat tämän aihepiirin tutkimukset ovat käsitelleet kaavanimiä, joiden antajina toimivat erilaiset viranomaistahot. Käsityksiä hyvästä kadunnimestä ovat tutkineet esimerkiksi Maria Yli-Kojola (2005) ja Johanna Valkama (2008), hyvästä bussipysäkin nimestä Ulla Koistinen (2005).

Yli-Kojola ja Valkama ovat käyttäneet tutkimuksissaan jokseenkin samoja menetelmiä. He ovat kyselylomakkeillaan pyytäneet vastaajia mainitsemaan varsin suuresta kadunnimiluettelosta kolme parasta ja kolme huonointa kadunnimeä. He myös pyytävät vastaajia vapaamuotoisesti mainitsemaan hyvän kadunnimen yleisiä ominaisuuksia. Lisäksi he esittävät joitakin täsmentäviä kysymyksiä liittyen esimerkiksi ryhmänimiin ja

mahdollisiin kadunnimien kanssa ilmenneisiin ongelmiin. (Yli-Kojola 2005: 179; Valkama 2008: 74–78.)

Ajatus hyvän nimen tutkimisesta käytännön esimerkkien kautta on sikäli toimiva, että tällaisen menetelmän voi uskoa olevan vastaajia kiinnostava ja motivoiva. Tavalliselle kaduntallaajalle, joka ei välttämättä pohdi nimiin liittyviä asioita päivittäin, voi vastaaminen puhtaasti käsitteellisellä tasolla, adjektiivien avulla, olla ongelmallista. Konkreettiset esimerkit ja niillä työskenteleminen epäilemättä selventävät vastaajien ajatuksia myös yleisen tason ominaisuuksien suhteen.

Menetelmä, jossa suuresta aineistosta valitaan kolme parasta ja kolme huonointa nimeä, sisältää kuitenkin keskeisen ongelman: Sen avulla saatavan tiedon määrä on hyvin rajallinen. Voidaan esimerkiksi ajatella hypoteettista tilannetta, jossa jokin kadunnimi olisi tällaisessa kyselyaineistossa kaikkien vastaajien mielestä neljänneksi paras. Kokonaisuutena arvioidenhan tuntuisi ilmeiseltä, että nimi olisi aineiston paras, mutta kyseisellä menetelmällä tämä ei tulisi näkyviin mitenkään. Siinä parhaiksi tulkitaan ne nimet, jotka keräävät eniten mainintoja kolmen parhaan joukossa.

Tästä ongelmasta ovat lähtöisin omat menetelmäni, jolla pyrin kartoittamaan myös muiden kuin suosion ääripäissä olevien nimien hyvyttä. Kyselylomakkeen osioihin Hyvä nimimerkki I ja Hyvä nimimerkki II (liite 1) olen ottanut kumpaankin kymmenen esimerkkiä todellisista Aapelin käyttäjänimistä. Nämä käyttäjänimet olen poiminut lomakkeelle valikoivalla satunnaisotannalla: olen kerännyt viimeisimpänä Aapeli-hahmoaan päivittäneiden listasta⁵³ useina eri ajankohtina yhteensä satoja käyttäjänimiä, joista puolestaan olen valinnut kaksikymmentä nimeä siten, että ne edustavat jokseenkin tasapainoisesti ominaisuuksiltaan erilaisia käyttäjänimiryhmiä. Näiden käyttäjänimien keskinäisen paremmuusjärjestyksen vastaajien silmissä selvitän kahdella varsin erilaisella tavalla.

Osiossa Hyvä nimimerkki I käytän menetelmää, jota kutsun tässä tutkielmassa *järjestämismenetelmäksi*. Siinä pyydän vastaajia asettamaan valitsemani kymmenen käyttäjänimeä heidän oman mielipiteensä mukaiseen paremmuusjärjestykseen. Luvussa 5.3.1.2 olen laskenut jokaiselle käyttäjänimelle keskiarvon ja keskihajonnan niistä sijoituksista,

⁵³ www.aapeli.com/community/users.

jotka vastaajat ovat niille antaneet. Sijoituskeskiarvo kertoo nimen yleisestä suosiosta, kun taas keskihajonta siitä, kuinka voimakkaasti nimi on jakanut vastaajien mielipiteitä.

Järjestämismenetelmä siis pureutuu ennen kaikkea niiden käyttäjänimien suosioon, jotka eivät herätä vastaajissa voimakkaita tunteita puolesta tai vastaan. Tarkastelemalla frekvenssitaulukkoa yksittäisten sijoitusten lukumääristä (taulukko 11) voidaan tehdä yksityiskohtaisiakin johtopäätöksiä siitä, millä tavoin vastaajat asennoituvat mihinkin käyttäjänimeen.

Järjestysasteikkojen, joihin käyttämäni järjestämismenetelmä kuuluu, ongelma on se, että niissä paremmuuserot määritellään tasavälisiksi. Toisin sanoen, jos käyttäjänimet x , y ja z ovat paremmuusjärjestyksessä sijoilla 1, 2 ja 3, lasketaan x :n ja y :n paremmuusero aina täsmälleen yhtä suureksi kuin y :n ja z :n. Käytännössähän on kuitenkin yhtä lailla mahdollista, että x on ylivoimaisesti suosituin nimi, kun taas y ja z ovat kaukana siitä lähes yhtä suosittuja keskenään. Järjestämismenetelmässä erojen suuruudet eivät tule ilmi.

Tämän vuoksi kyselytutkimuksen osiossa Hyvä nimimerkki II olen käyttänyt menetelmää, jota kutsun *Likert-menetelmäksi*. Siinä pyydän vastaajia antamaan kymmenelle todelliselle Aapelin käyttäjänimelle arvosanan asteikolla 1-5 (arvosana 1 on huonoin, 5 paras). Menetelmästä käyttämäni termi on peräisin eri tieteenalojen kyselytutkimuksissa usein käytetystä Likertin asteikosta⁵⁴, jossa hieman samalla tavoin arvotetaan jokin asia tai kysymys tasavälisen, usein viisiportaisen asteikon avulla⁵⁵. Olisinkin voinut käyttää menetelmää esittämällä väitteen ” x on hyvä käyttäjänimi” ja antamalla numeroille 1-5 sanalliset vastineet (täysin samaa mieltä... täysin eri mieltä). En kuitenkaan nähnyt tarvetta tällaisen kaikille vastaajille yhteisen asteikon luomiseen, sillä tarkoitukseni ei ole arvioida lomakkeella esiintyvien käyttäjänimien hyvyttä absoluuttisesti vaan toi-

⁵⁴ Tyypillisimmin Likertin asteikkoa sovelletaan esittämällä erilaisia asenneväittämiä, joita vastaajat arvioivat symmetrisen, sanallisesti koodatun numeroasteikon avulla. Esimerkiksi: ”Ulkonäkö on liian arvostetussa asemassa.” 1: Täysin samaa mieltä, 2: Osin samaa mieltä, 3: Ei samaa eikä eri mieltä, 4: Osin eri mieltä, 5: Täysin eri mieltä.

Tämänkin menetelmän kohdalla voidaan asettaa kyseenalaiseksi se, onko esimerkiksi ”täysin samaa mieltä” yhtä kaukana vaihtoehdosta ”osin samaa mieltä” kuin ”osin samaa mieltä” vaihtoehdosta ”ei samaa eikä eri mieltä”. Käytännössä Likertin asteikko kuitenkin mielletään väliasteikoksi, jotta tilastollisia menetelmiä voidaan soveltaa siihen paremmin. Poikkeamat yhtä suurista väleistä lasketaan mittausvirheiksi. (Vehkalahti 2008: 35, 37.)

⁵⁵ Tämäntapaista menetelmää on käytetty jo aiemmin myös kansanonomastisessa tutkimuksessa, ks. Ainala ym. 2008: 154.

siinsa nähden. Luotan siihen, että vaikka vastaajien luomat arviointiasteikot eivät varmastiakaan vastaa täysin toisiaan, arvioi yksittäinen vastaaja kaikkia käyttäjänimiä jokseenkin samoin kriteerein. Luottamustani tällaiseen vertailevaan arviointiin vahvistaa se, että nimet esiintyvät kyselylomakkeella samalla sivulla allekkain, ikään kuin samalla viivalla toisiinsa nähden.

On selvää, että yksittäisten vastaajien kohdalla viisiportainen asteikko ei riitä tekemään eroa kaikkien kymmenen arvosteltavan käyttäjänimen välille. Esimerkiksi 15-portainen asteikko saattaisi jo riittää tähän, mutta toisaalta se tekisi vastausprosessista huomattavasti vaikeamman ja monimutkaisemman. Tämän vuoksi olen nähnyt parhaaksi pysytellä klassisessa, yksinkertaisessa asteikossa. Tässäkin menetelmässä keskeiseksi nousevat arvosanojen keskiarvo ja keskihajonta, joissa erot käyttäjänimien välillä tulevat ilmi jo viisiportaisella asteikolla.

Aiemmissa tutkimuksissa on pyritty kartoittamaan hyviä nimiä paitsi käytännön esimerkkien, myös nimiin liitettävien yleisten ominaisuuksien kautta. Johanna Valkama (2008: 74) on antanut vastaajille vapaat kädet esittämällä yksinkertaisen kysymyksen: ”Millainen on hyvä kadunnimi?” Ulla Koistinen (2005: 27, 40, 42) taas on käyttänyt tarkemmin strukturoitua menetelmää poimien lomakkeelle kuusi bussipysäkkien nimien ominaisuutta ja pyytäen vastaajat valitsemaan niistä mielestään kaksi hyvän bussipysäkin nimen näkökulmasta tärkeintä.

Sekä täysin vapaissa että vastauksia ohjaavissa, vastausvaihtoehtoja antavissa menetelmissä on puolensa. Mikäli vastaajalla on paljon ajatuksia kysyttävään asiaan liittyen, on niitä paras olla kahlehtimatta tiukkaan kyselyrunkoon. Toisaalta valmiit vaihtoehdot tekevät vastaajan työstä helpompaa. Niiden avulla omat mielipiteensä voi esittää sellainenkin vastaaja, joka ei välttämättä ole aiheesta erityisen kiinnostunut.

Internet on tutkimusympäristönä varsin nopeatempoinen ja lyhytjännitteinen. Olenkin nähnyt parhaaksi sovittaa kyselytutkimukseni siihen sopivaksi. Osio Hyvä nimimerkki III koostuu pääosin yksinkertaisista valintatehtävistä, joissa selvitän vastaajien mielipiteitä eräistä käyttäjänimien keskeisistä ominaisuuksista. Nämä ominaisuudet ovat nimen alkukirjain, pituus, kieli, kauneus, hauskuus, erikoismerkkien käyttö sekä nimen ja sen kantajan välinen viittaussuhde. Olen käyttänyt kysymyksissä dikotomista eli kaksiportaista vastausasteikkoa. Tällaista tutkimusmallia voi epäilemättä pitää liiaksikin

asioita yksinkertaistavana, mutta itse olen nähnyt sen parhaaksi tavaksi toteuttaa kysely. Uskoakseni se tekee vastaajien tehtävän miellyttävän helpoksi ja toisaalta tarjoaa kaiken sen tiedon, mitä tässä tutkielmassa tarvitsen.

Varmistaakseni sen, ettei potentiaalisesti kerättävissä olevaa tietoa menisi hukkaan, olen kuitenkin lisännyt kyselyn kaikkien Hyvä nimimerkki -osioiden loppuun avoimen vastauskentän. Esimerkiksi osio III päättyy avoimeen kysymykseen: ”Mitä muita yleisiä ominaisuuksia hyvään nimimerkkiin kuuluu?” Pitkiin vastauksiin intoutuneet informanit ovat myös täsmentäneet tähän kohtaan joitakin vaihtoehtokysymysten vastauksiaan.

Tarkemmin osion kysymyksiin palaan vastausten käsittelyn yhteydessä, luvussa 5.2. Ne ovat myös nähtävissä tutkielman lopussa, liitteessä 1.

Lopuksi otan esille tutkimusmenetelmien eettisen puolen. Koska tutkimuksen kohteena ovat käyttäjänimet, on tutkimusta tehtäessä noudatettava tutkimusetiikkaa erityisen tarkkaan. Käyttäjänimet ovat ainutlaatuisia, nimenkantajan itsensä luomia ilmauksia ja siksi mahdollisesti hyvinkin henkilökohtaisia. Niitä arvottavan tutkimuksen tekeminen kenenkään tunteita loukkaamatta on suuri haaste. Ongelman muodostavat järjestämismenetelmän ja Likert-menetelmän toteuttamiseen tarvittavat todelliset Aapelin käyttäjänimet, jotka olen asettanut vastaajien arvostelun kohteiksi ja joiden saamia arvioita käsittelem luvussa 5.3 varsin yksityiskohtaisestikin.

Monesti akateemisissa tutkimuksissa mahdolliseen loukkaavuuteen, tietosuojaan ja tutkimuksen kohteina olevien henkilöiden identifioitavuuteen liittyvät ongelmat ratkaistaan muuttamalla tutkimuksissa esiintyvät nimet. Internetin kielentutkimuksen saralla näin on tehnyt esimerkiksi suomalaista jalkapallofoorumia keskusteluntutkimuksen näkökulmasta tarkastellut Samu Kytölä (2008: 242–243).

Ratkaisu on hyvä niissä tapauksissa, joissa nimien sisällöllä ei ole suoranaista vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. On kuitenkin selvää, että nimistöntutkimuksessa käyttäjänimien korvaaminen toisilla menettämättä osaa tutkimustulosten luotettavuudesta ja yleistettävyydestä on vaikeaa ellei jopa mahdotonta. Ei ole yhdentekevää, onko tutkimuksen kohteena esimerkiksi käyttäjänimi *-Matti-* vai sille keksitty vastine *-Seppo-*. Yksilöiviin osiin liittyvät mielikuvat sekä subjektiiviset mieltymykset yksittäisiin kirjaimiin tai kirjainyhdistelmiin ovat erilaisia, joten nimen vaihtaminen vastineeseen luonnollisesti vaikuttaisi tutkimuksen tuloksiin. Lisäksi Aapelin kokoisessa verkkoyhteisössä

joillekin käyttäjänimille, esimerkiksi kandidaatintutkielmani aineistossa esiintyvälle käyttäjänimelle *Joonas*, voisi olla vaikeaa löytää sisällöltään vastaavaa nimeä, joka ei olisi Aapelissa käytössä.

Tutkimusprosessin alusta lähtien minulle siis on ollut selvää, että tulen käyttämään hyvän nimen tutkimuksessa arvioinnin kohteina aiempien tutkimusten tavoin tutkimusympäristöstä poimittuja todellisia nimiä. Työni kanssa tekemisissä olleet henkilöt ovat kuitenkin neuvoneet minua käyttämään vain sellaisia nimiä, joiden kantajat antavat tähän luvan⁵⁶. Ohje on osoittautunut tärkeäksi, sillä kaikki käyttäjät eivät ole olleet halukkaita sallimaan nimensä käyttöä tässä tarkoituksessa: Helmikuussa 2012 lähetin lupapyyynnön yksityisviestillä Aapelissa kaikkiaan 43 käyttäjälle. Heistä 24 antoi luvan nimensä käyttämiseen kyselytutkimuksessa, 8 käyttäjää kieltäytyi ja 11 käyttäjää en tavoittanut lainkaan. Viestit, joissa lopulta kyselyyn valitsemini 20 käyttäjänimen haltijat ovat antaneet lupansa, olen tallentanut Aapeliin.

Vaikka olenkin saanut luvat käyttäjänimien käyttöön tutkimuksessa, pyrin silti olemaan arvottomatta kyseisiä nimiä liiaksi. Tämä johtuu paitsi siitä, että toivon välttäväni käyttäjänimien haltijoiden loukkaamisen, myös siitä, että nimen hyvyys on abstraktiutensa ja subjektiivisuutensa vuoksi erittäin haastava tutkimuskohde. Tavallaan olisikin täsmällisempää puhua tietyn ihmisjoukon keskimääräisistä mieltymyksistä kuin nimen absoluuttisesta hyvydestä. Onkin tärkeää huomata, että tässä tutkielmassa käyttäjänimiä vertaillaan vain toisiinsa. Parhaan sijoituskeskiarvon tai keskimääräisen arvosanan saanut nimi ei väistämättä ole fantastinen eikä toisaalta arvostelussa viimeiseksi jäänyt ole välttämättä huono. Esimerkkinimien avulla pyrin lähinnä selvittämään, pitävätkö käyttäjänimien yleisiä ominaisuuksia koskevat tulokseni paikkaansa. Yleisiä ominaisuuksia tarkastelemallakaan en pyri arvostelemaan nimensä jo valinneita käyttäjiä vaan auttamaan tulevaisuudessa käyttäjänimeä luovaa henkilöä valitsemaan itselleen sellaisen nimen, joka toteuttaisi niitä funktioita, joita henkilö siltä toivoo. Toivoakseni pystyn samalla sanomaan hyvistä nimistä jotakin sellaista, joka ulottuu käyttäjänimien kategorian ylitse.

⁵⁶ Esitän kiitokseni tästä huomiosta ohjaajalleni, yliopistonlehtori Terhi Ainialalle, seminaariryhmäni jäsenille sekä Hanniina Lappalaiselle, yhteyshenkilölleni Aapelia ylläpitävässä Playforia Oy:ssä.

5.2 Hyvän käyttäjänimen yleiset ominaisuudet

Kyselytutkimukseni osiossa Hyvä nimimerkki III on kuusi vaihtoehtotehtävää, joilla kaikilla on yhteinen johdantokysymys: ”Kumpi ominaisuus on mielestäsi nimimerkeissä parempi?” Esimerkiksi nimen alkukirjainta koskevassa kysymyksessä, jonka tuloksia olen esitellyt jo luvussa 4.1.1, vaihtoehdot ovat ”nimimerkki alkaa isolla alkukirjaimella” ja ”nimimerkki alkaa pienellä alkukirjaimella”.

Olen koonnut tulokset taulukoihin 5–10. Esitän vastausten jakautumisen paitsi yleisesti kaikkien vastaajien kesken, myös vastaajaryhmittäin. Olen jakanut vastaajajoukon kahteen osaan sekä sukupuolen että iän perusteella. Taulukossa nimitystä ”Nuoret” kantava joukko sisältää vuonna 1994 ja sen jälkeen syntyneet eli tämän tutkielman julkaisuvuonna 18 vuotta täyttävät ja nuoremmat vastaajat. Vastaavasti ryhmään ”Vanhat” kuuluvat vuonna 1993 ja sitä ennen syntyneet vastaajat. Ryhmien nimitykset eivät välttämättä ole kuvaavia: reaali maailmassa tuskin on paljoakaan tilanteita, joissa 18- tai 19-vuotiaita henkilöitä voi kutsua vanhoiksi. Nimitykset eivät kuitenkaan liene tulosten kannalta merkityksellisiä.

Jakolinjan kulku vuosien 1993 ja 1994 välillä johtuu paitsi täysi-ikäisyyden rajasta, myös vastaajien yleisestä ikäjakaumasta (ks. luku 2.2). Eniten vastaajia on syntynyt vuosina 1994–1996, joten mikäli vuonna 1994 syntyneet vastaajat laskettaisiin vanhojen puolelle, olisi heidän painoarvonsa tuloksissa erittäin suuri. Toisaalta rajaa ei voi siirtää määrättömästi toiseenkaan suuntaan, sillä tulosten vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi ryhmien on hyvä olla määrällisesti jokseenkin tasapainoiset. Näin jaettuna nuorten ryhmään kuuluu 168 vastaajaa ja vanhojen ryhmään 100 vastaajaa. 11 vastaajan syntymävuosi ei ole tiedossa, joten heitä en ole laskenut kumpaakaan ryhmään.

Nuorten, vanhojen, miesten ja naisten lisäksi tarkastelen paikoin myös vastaajien omien käyttäjänimien ominaisuuksien perusteella muodostettuja vastaajaryhmiä ja heidän mielipiteitään kyselyssä tutkituista ominaisuuksista. Kuten luvusta 4.1.1 käy ilmi, vastaajan oman käyttäjänimen alkukirjaimella on selvä yhteys siihen, kumpaa alkukirjainta hän pitää yleisesti ottaen parempana. Tällaisia yhteyksiä ja toisaalta poikkeamia niistä yritän löytää myös käyttäjänimien muiden ominaisuuksien kohdalla.

Jokaisen vaihtoehtokysymyksen kohdalla 3–8 vastaajaa on jättänyt vastauskohdan tyhjäksi. Tämä voi johtua niin huolimattomuusvirheestä kuin siitäkin, ettei vastausvaihtoehtoisissa ole neutraalia vaihtoehtoa. Luvut ovat kuitenkin vastausten kokonaismäärissä sen verran pieniä, että niiden syitä tai vaikutuksia ei tarvitse analysoida tarkemmin. Taulukoissa 5–10 esitetyissä suhteellisten osuuksien laskennoissa ne on jätetty kokonaan huomioimatta.

Taulukko 5. Ison ja pienen alkukirjaimen suosio käyttäjänimissä vastaajaryhmittäin.

	Iso alkukirjain (%)	Pieni alkukirjain (%)
Nuoret	82	18
Vanhat	77	23
Miehet	83	17
Naiset	75	25
Kaikki	80	20

Aiemmin esitetyn lisäksi taulukon 5 tiedoista voidaan todeta, että ison alkukirjaimen valta-asema vastaajien mielipiteissä on selvempi kuin minkään muun osiossa Hyvä nimimerkki III tiedustelemani ominaisuuden. Tämä pätee varsin tasaisesti riippumatta siitä, mitä ihmisryhmää vastaaja edustaa. Taulukon perusteella olisi mahdollista päätellä, että nuoret miespuoliset vastaajat arvostavat isoa alkukirjainta kenties hieman muita enemmän, mutta tämän kokoisessa aineistossa näin pienet erot voi selittää myös pelkällä satutumalla.

Osion toisessa vaihtoehtokysymyksessä kysyin, onko vastaajien mielestä lyhyt vai pitkä nimi parempi. Vastaajien mielipiteet on esitetty taulukossa 6. Selvä enemmistö (78 %) on sitä mieltä, että käyttäjänimissä lyhyys on parempi ominaisuus. Perusteluja vastauksille en ole kysynyt, mutta arvatenkin vastaajien enemmistöä on ohjannut lyhyen nimen käytännöllisyys, kirjoittamisen ja muistamisen helppous.

Taulukko 6. Lyhyiden ja pitkien käyttäjänimien suosio vastaajaryhmittäin.

	Lyhyt (%)	Pitkä (%)
Nuoret	75	25
Vanhat	81	19
Miehet	78	22
Naiset	79	21
Kaikki	78	22

Tässä kysymyksessä erot vastaajaryhmien välillä ovat hämmästyttävän pieniä. Niiden perusteella ei siis voi tehdä käytännössä minkäänlaisia johtopäätöksiä. Sen sijaan olen muodostanut omat joukkonsa erityisen lyhyen ja pitkän nimen omistajista. Kuten luvussa 2.2 olen todennut, aineistoni käyttäjänimien keskiarvo on 8,4 merkkiä. Tämän perusteella olen tulkinnut lyhyiksi nimet, joiden pituus on 3–6 merkkiä, ja pitkiksi nimet, joiden pituus on 11–16 merkkiä⁵⁷. Näiden määritelmien mukaan lyhyitä nimiä on aineistossani 88, pitkiä 65.

Lyhyiden nimien haltijoista 85 prosenttia on sitä mieltä, että lyhyt käyttäjänimi on pitkää parempi. Pitkien nimien haltijoista tätä mieltä on vain 65 prosenttia. Kuten alkukirjaimien kohdalla, myös käyttäjänimien pituudessa oman nimen pituus selvästikin korreloi mieltymyksen kanssa. Yhteys ei ole läheskään yhtä selvä kuin alkukirjaimissa, mikä on täysin luonnollistakin. Alkukirjaimen valinta lienee useimmille käyttäjille ainakin jokseenkin tietoinen valinta, sillä ison ja pienen alkukirjaimen ero on selvä ja yksiselitteinen. Käyttäjänimen lyhyys ja pituus sen sijaan ovat ominaisuuksia, joista tavallisella yhteisön jäsenellä on vain intuitiivinen, mahdollisesti hyvinkin epäselvä käsitys. Epäi-

⁵⁷ Nimen pituutta on useissa nimikategorioissa mahdollista ja järkeväkin arvioida paitsi nimen kirjainten määrän, myös tavumäärien ja tavarakenteiden raskauden perusteella. Esimerkiksi etunimien kohdalla nimien pituuteen ja leksikaaliseen raskauteen perustuvassa viskurilaissa ensisijainen määrittävä tekijä on tavumäärä (Kiviniemi 2006: 109–110).

Käyttäjänimissä ongelman kuitenkin muodostavat numerot, erikoismerkit ja välilyönnit sekä teko sanat, joiden tavarakenne ja ääntämys eivät kaikissa tapauksissa ole selviä. Tässä luokituksessa olen laskenut niin kirjainmerkit, numerot, erikoismerkit kuin välilyönnitkin nimen pituuden kannalta samanarvoisiksi.

lemättä 16-merkkisen nimen luova käyttäjä tiedostaa nimensä olevan pitkä, mutta 11-merkkisen nimen kohdalla tilanne tuskin on lainkaan yhtä selvä.

On toki hyvä muistaa, että nimen pituus on määriteltävissä monin tavoin. 8,4 merkkiä ei ole absoluuttisen varma keskiarvo, vaikkakin tällä aineistolla pidän luotettava arviota siitä, että perusjoukon keskiarvo on 8 ja 9 merkin välillä. Yleisin merkkimäärä aineistossani on kuitenkin 6 kaikkiaan 46 esiintymällä. Voikin kenties tuntua kyseenalaiselta ottaa aineistosta esille lyhyenä sellainen nimi, joka edustaa pituudeltaan tavallisinta tyyppiä. Käyttäjänimien pituusjakauma on kuitenkin hyvin epätasainen ja noudattaa normaalijakaumaa vain hyvin suurpiirteisesti. Mitä tämä sitten kertoo, jää kuitenkin myöhempien tutkimusten analysoitavaksi.

Taulukko 7. Suomenkielisten ja vieraskielisten käyttäjänimien suosio vastaajaryhmittäin.

	Suomenkielinen (%)	Vieraskielinen (%)
Nuoret	41	59
Vanhat	65	35
Miehet	46	54
Naiset	57	43
Kaikki	50	50

Hyvä nimimerkki III -osion kolmannessa kysymyksessä tiedustelen vastaajilta, kumpi seuraavista ominaisuuksista on parempi: ”nimimerkki on suomenkielinen” vai ”nimimerkki on englannin- tai jonkun muun kielinen”. Jälkimmäisen vaihtoehdon sanamuoto saattaa vaikuttaa hieman erikoiselta, mutta olen halunnut tuoda vastaajillekin selväksi käyttäjänimien kielessä jo aineistossa näkyvän vastakkainasettelun suomen ja englannin välillä.

Vastakkainasettelu tulee vastauksissa esille hämmästyttävänä tasaisena mielipiteiden jakautumisena. Suomenkielisiä nimiä piti parempina 135 vastaajaa, vieraskielisiä 136. Kahdeksan vastaajaa jätti vastaamatta. Mikäli vastausvaihtoehtoina olisivat olleet

pelkästään suomi ja englanti, olisi tilanne epäilemättä kääntynyt suomen hyväksi. Muiden kielten täydellinen huomiotta jättäminen olisi kuitenkin yksinkertaistanut asetelmaa liiaksikin ja mahdollisesti aiheuttanut lisää katoa vastauksiin.

Lienee odotuksenmukaista, että taulukossa 7 on havaittavissa vaihtelua vastaajien iän perusteella. Vaikka tämän tutkimuksen ”vanhoissa” vastaajissakaan tuskin on juuri sellaisia henkilöitä, jotka eivät jollakin tasolla taitaisi englantia tai muita vieraita kieliä, on vastaajien nuori puoli kuitenkin kasvanut huomattavasti monikielisemmässä ympäristössä. Tämä taas lienee omiaan kasvattamaan ymmärrystä ja mieltymystä vieraita kieliä kohtaan.

Yllättävänä sen sijaan voinee pitää sitä, että myös naisten ja miesten vastauksissa näyttäisi olevan eroa. 11 prosenttiyksikön ero tosin saattaa vielä mahtua tutkimuksen ”virhemarginaalin” puitteisiin. Osittain sitä, kuten eroja muissakin kysymyksissä, saattaa selittää myös iällisesti epätasapainoinen sukupuolijakauma eli se, että kyselyn naisvastaajat ovat keskimäärin selvästi miesvastaajia vanhempia (ks. luku 2.2). Neurobiologinen tutkimus saattaisi selittää sukupuolittain vaihtelevaa mieltymystä eri kieliin niiden osaamisen kautta, mutta prosenttiosuudet aineistossa eivät tarjoa tällaisten analyysien tekemiselle riittävän vakaata pohjaa.

Taulukko 8. Kauniiden ja hauskojen käyttäjänimien suosio vastaajaryhmittäin.

	Kaunis (%)	Hauska (%)
Nuoret	43	57
Vanhat	53	47
Miehet	39	61
Naiset	61	39
Kaikki	47	53

Neljäntenä esittämäni kysymys siitä, onko parempi, että ”nimimerkki on kaunis” kuin että ”nimimerkki on hauska”, lienee osion ongelmallisin. Kauneus ja hauskuus ovat hyvin subjektiivisia abstraktioita, joten niiden käsittäminen on voimakkaasti vastaaja-

kohtaista. Toisaalta pelkistettäessä arviointi vain näihin kahteen adjektiiviin voitaneen joitakin käyttäjänimiä arvioida myös melko objektiivisesti. Esimerkiksi luvussa 5.3 esiteltävistä nimistä informatiivinen *mies 44* ei nähdäkseni varsinaisesti edusta kumpaakaan luokkaa, kun taas *tunturin tuuli* lienee useimpien mielestä enemmän kaunis kuin hauska nimi.

Kuten taulukosta 8 havaitaan, lievä enemmistö pitää hauskoja nimiä parempina kuin kauniita nimiä. Ero on kuitenkin pieni, joten selkeitä johtopäätöksiä tuloksesta on vaikea tehdä. Sukupuolittain vaihtelevat esteettiset mieltymykset ja esteettisyyden tärkeys tulevat esille varsin odotetulla tavalla: naisille nimen kauneus näyttäisi olevan selvästi tärkeämpää kuin miehille.

Taulukko 9. Erikoismerkkien suosio käyttäjänimissä vastaajaryhmittäin.

	On erikoism. (%)	Ei ole erikoism. (%)
Nuoret	29	71
Vanhat	10	90
Miehet	25	75
Naiset	16	84
Kaikki	21	79

Viidennen kysymyksen vaihtoehtopari on seuraavanlainen: ”Nimimerkissä on erikoismerkkejä (esim. -Matti-)” ja ”Nimimerkissä ei ole erikoismerkkejä (esim. Matti)”. Vaihtoehtoisissa on syytä huomioida kuvitteellisten esimerkinimien merkitys. Kuten luvussa 3.3.2 esitän, erikoismerkkejä voi käyttää nimissä monin tavoin. Käyttäjänimi, jossa ne on asetettu symmetrisesti varsinaisen nimiaineksen molemmin puolin, edustaa paitsi varsin yleistä, monille myös mieluisinta erikoismerkkien käyttötapaa. Näin on mahdollista, että esimerkinimi on johdatellut joitakin vastaajia ajattelemaan erikoismerkkejä myönteisemmin kuin jos niitä olisi käytetty esimerkinimessä sekavasti ja epäharmonisesti. Toisaalta pidän esimerkinimiä tarpeellisina havainnollistamaan erikoismerkkikäsitteen merkitystä, sillä se ei välttämättä ole kaikille vastaajille selvä.

Selvä enemmistö vastaajista on sitä mieltä, että käyttäjänimi on parempi ilman erikoismerkkejä kuin niiden kanssa. Nuorten ja vanhojen vastaajien mielipiteissä on nähtävissä selvä ero, jota ei voi selittää yksin sattumalla. Siihen, että nuoret vastaajat suhtautuvat erikoismerkkeihin vanhoja vastaajia myönteisemmin, lienee vaikuttanut yleinen kielenhuollon kehitys. Niin kielenhuollon ammattilaisten kuin tavallisten kielenkäyttäjienkin asenteet ovat ajan saatossa muuttuneet perinteisistä kielinormeista poikkeamisen suhteen sallivampaan suuntaan. Toki erikoismerkit ovat normipoikkeamina varsin epätavallisia, mutta uskoakseni ihmisten asennoituminen niihin lienee melko lähellä suhtautumista kieliopillisiin normipoikkeamiin.

Olen muodostanut oman vastaajaryhmänsä niistä 36 käyttäjästä, joiden nimessä erikoismerkki toimii erottavana lisäosana (ks. luku 3.3.2). Heistä 35 on vastannut tähän kysymykseen. 24 vastaajan eli 69 prosentin mielestä käyttäjänimi on parempi ilman erikoismerkkejä, 31 prosenttia taas pitää erikoismerkein varustettua käyttäjänimeä parempana. Olen tehnyt saman laskelman myös niiden käyttäjien kohdalla, joiden nimessä lisäosana on numero tai numerosarja. Vaikka kysymys käsittelee erikoismerkkejä, ovat numerot funktioiltaan ja käytöltään siinä määrin lähellä niitä, että tämänkin laskelman tulos on huomionarvoinen. Numeron tai numerosarjan sisältävien käyttäjänimien haltijoista 65 prosenttia pitää erikoismerkitöntä nimeä parempana. Tulos on siis varsin samansuuntainen kuin erikoismerkin sisältävien nimien haltijoiden kohdalla.

Tuloksia tuskin voi pitää yllättävinä, vaikka erikoismerkkejä ja numeroita sisältävien käyttäjänimien haltijoiden mielipiteet eivät vastaakaan heidän omia nimiään. Erikoismerkit eivät useinkaan ole haluttu vaan väistämätön valinta, eikä erikoismerkkejä käytävillä nimenantajilla ole niihin välttämättä juurikaan lämpimämpi suhde kuin muilla käyttäjillä. Tulokset viittaavat siihen, että he suhtautuvat erikoismerkkeihin keskimäärin vain hieman myönteisemmin kuin muut vastaajat. Edellä esitetyt vastaajaryhmät ovat kuitenkin selvästi pienempiä kuin nuorten, vanhojen, miesten ja naisten ryhmät. Lukuihin on siis hyvä suhtautua varauksella.

Osion Hyvä nimimerkki III viimeisen kysymyksen vaihtoehdot ovat seuraavat: ”nimimerkki kertoo jonkin ominaisuuden käyttäjästä” ja ”nimimerkki on salaperäinen, ei kerro käyttäjästä mitään suoraan”. Selvitän siis sitä, miten vastaajat suhtautuvat nimiin, joissa nimellä ja sen kantajalla on jonkinlainen viittaussuhde.

Taulukko 10. Semanttisesti läpinäkyvien ja läpinäkymättömien käyttäjänimien suosio vastaajaryhmittäin.

	Kertoo jotain käyttäjästään (%)	Ei kerro käyttäjästään mitään suoraan (%)
Nuoret	20	80
Vanhat	40	60
Miehet	21	79
Naiset	39	61
Kaikki	28	72

Jo kandidaatintutkielmassani kiinnitin huomiota siihen, että nimeen tai muihin reaalia maailman henkilön ominaisuuksiin viittaavia käyttäjänimiä oli aineistossani suhteellisen vähän, vaikka hyvää käyttäjänimeä tutkiessani havaitsin tällaisen kuvaavuuden olevan vastaajien mielestä hyvä ominaisuus nimessä (Hämäläinen 2011: 29). Taulukon 10 tiedot tuonevat selvyyttä näihin ristiriitaisiin havaintoihin.

Vastaajista 72 prosenttia on sitä mieltä, että on parempi, mikäli nimi ei kerro käyttäjästään mitään suoraan. Ennalta oletin kysymyksen jakavan mielipiteitä runsaasti, joten tulos vaikuttaa yllättävänkin selvältä. Yllätyksenä pidän myös sitä, että erot vastaajaryhmittäin ovat suuret. Käyttäjään kuvaavista nimistä pitävät eniten naispuoliset ja vanhat vastaajat. Erot miespuolisiin ja nuoriin vastaajiin ovat siinä määrin suuret, että niitä ei voi laittaa vain satunnaisuuden tiliin.

Sitä, miksi tällaisiin tuloksiin on päädytty, on vaikea tulkita. Todellisten käyttäjänimien kautta muodostuneet mielikuvat käyttäjänsä kuvaavasta tai salaperäisestä nimestä voivat olla monenlaisia, samoin syyt jompaankumpaan luokkaan mieltymisestä. Nimen viittaavuus käyttäjänsä voi olla selkeytensä puolesta monenasteista. Näyttäisi kuitenkin siltä, että pääsääntöisesti vastaajille enemmän mieleen on ollut salaperäisyys.

Valintatehtävien lisäksi osioon Hyvä nimimerkki III kuuluu avoin vastauskenttä, johon vastaajien on ollut mahdollista lisätä niitä hyvään käyttäjänimeen kuuluvia yleisiä ominaisuuksia, joita aiemmat kysymykset eivät ole käsitelleet. Yhden tai useamman

ominaisuuden mainitsi kaikkiaan 145 vastaajaa, joten luonnollisestikaan kaikkien mainittujen ominaisuuksien läpikäyminen ei ole mahdollista. Olen kuitenkin kerännyt alle muutamien vastauksissa yleisimmin toistuvan ominaisuuden.

48 vastaajaa tuo tavalla tai toisella esille nimen käytännöllisen funktion muutoinkin kuin nimen pituuden osalta. Useimmiten tällä tarkoitetaan nimen käytön helppoutta: helppo muistaa, kirjoittaa, lukea, jopa lausua. Syy tällaisten vastausten yleisyyteen lieenee kokemus siitä, että Aapelin kokoisessa yhteisössä tietyn käyttäjän löytäminen muutoin kuin käyttäjänimen perusteella on erittäin vaikeaa. Mikäli käyttäjiin haluaa tutustua Aapelissa syvemmin kuin vain kertaluontoisesti, on erityisesti nimen muistamisen ja kirjoittamisen helppous tärkeää.

Käytännöllisyyteen linkittyy usein nimen omaperäisyys, joka tekee sen muistamisesta helpompaa. 47 vastaajaa onkin eri sanamuodoin maininnut hyvän käyttäjänimen ominaisuudeksi sen omaperäisyyden tai persoonallisuuden. Kyse on tosin paitsi omaperäisten nimien käytännöllisyydestä, myös silkasta silmänilosta: monet vastaajat ilmaisevat olevansa kyllästyneitä samanlaisiin, toisistaan vain numeroiden tai vastaavanlaisten lisäosien perusteella eroaviin käyttäjänimiin. Eräät vastaajat näyttävät kokevan matkimisen eli jo käytössä olevien nimiainesten varioimisen lisäosilla huonona jo itsessään, ikään kuin jonkinlaisesta tekijänoikeusnäkökulmasta:

16) Mielikuvituksellinen ja omaperäinen, ei toisen nimimerkin kloonin. Esim. jos nimi *pöllö* on käytössä, en laittaisi nimeksi *pöllö2*. Muiden käyttäjien matkiminen ja/tai fanitus nimessä on tyhmää mm. erilaisia versioita nimimerkistä *AuToCaD* löytyy aapelista kymmeniä.

Vaikka eräs vaihtoehtokysymyksistä käsitteleekin suhtautumista erikoismerkkeihin, ovat monet vastaajat tuoneet mielipiteensä niistä ja numeroista käyttäjänimissä esille myös avoimessa vastauskentässä. Kaikkiaan aihetta koskevia vastauksia on 27, joista seitsemässä suhtaudutaan numeroihin ja erikoismerkkeihin myönteisesti, lopuissa kielteisesti. Myönteistä suhtautumista on perusteltu eräässä vastauksessa sillä, että numerot kertovat monesti käyttäjän iän. Kielteinen suhtautuminen johtuu paitsi vaikeasta muistettavuudesta ja siten epäkäytännöllisyydestä, myös mielikuvituksettomuudesta, jonka koetaan liittyvän tällaisiin nimiin. Eräät vastaajat myös näkevät käyttäjän iän ilmaisemisen syytä tai toisesta kielteisenä asiana.

17 vastauksessa hyvän käyttäjänimen ominaisuutena mainitaan asiallisuus. Asiallisella tarkoitan sellaista nimeä, joka ei loukkaa ketään tai ole muutoin hyvän maun tai tapojen vastainen. ”Asiattomat nimimerkit” on Aapelin säännöissä kielletty, mutta käytännössä sääntö on tulkinnanvarainen ja sen tarkka valvominen suuressa peliyhteisössä vaikeaa. Esimerkkinä tulkinnan vaikeudesta käy erään vastaajan kielteisenä mainitsema, käyttäjänimissä ajoittain esiintyvä luku 69: Epäilemättä sitä käytetään usein sen sisältämän seksuaalisen viittauksen vuoksi. Toisaalta sillä voidaan monien muiden lukujen tavoin viitata käyttäjän ikään tai syntymävuoteen, ja kirjaimin kirjoitettuna se on myös jalkapalloseuran nimi⁵⁸. Tämän vuoksi kaikkien kyseisen luvun sisältävien käyttäjänimien kieltäminen ja poistaminen olisi käytännössä mahdotonta.

Edellä mainittujen ominaisuuksien ohella vastauksissa esiintyy kirjava joukko muita, harvemmin mainittuja ominaisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi humoristisuus ja sanaleikit, se, että nimi tarkoittaa jotakin sekä *AuToCaD*-tyypin isoilla ja pienillä kirjaimilla leikittelevä kirjoitusasu. En kuitenkaan ryhdy käymään kyseisiä ominaisuuksia tässä tarkemmin läpi.

Olen tarkastellut hyvän käyttäjänimen yleisiä ominaisuuksia lyhyesti jo kandidaattitutkielmassani (2011: 21–22). Tuolloin vastaavanlaisessa avoimessa vastauskentässä eniten mainintoja saaneet ominaisuudet olivat omaperäisyys, persoonallisuus, muistettavuus, selkeys, yksinkertaisuus ja se, että nimi sisältää sanaleikin tai muun vastaavan ”koukun”. Tämän tutkimuksen avoimen vastauskentän tulokset ovat siis hyvin samansuuntaisia kandidaattitutkielmaani nähden. Aiemmin esitettyjä vaihtoehtokysymysten tuloksia en ole lähtenyt edellisen tutkimuksen tuloksiin vertailemaan, sillä aiemmin käyttämäni, tarkemmin strukturoitu menetelmä (mts. 33) on nähdäkseni tämän tutkimuksen menetelmiin nähden hyvin kehittymätön ja epämääräinen, eikä sen avulla saatuja tuloksia voi tämän vuoksi pitää erityisen luotettavina.

⁵⁸ FC Kuusysi on lahtelainen jalkapalloseura, joka pelaa miesten 2. divisioonassa ja naisten 1. divisioonassa (www.fckuusysi.fi/?sivu=seura).

5.3 Teoriasta käytäntöön: mistä käyttäjänimistä todellisuudessa pidetään?

Kuten jo luvussa 5.1 esitin, puhtaan käsitteellisellä tasolla tehdyn tutkimuksen tuloksia hyvästä käyttäjänimestä ei tule ottaa lopullisena totuutena. Omia mielipiteitään voi olla vaikea tunnistaa, mikäli niitä ei voi tutkiskella todellisten nimiesimerkkien kautta. Tässä luvussa siirryinkin tarkastelemaan käytännön nimimielityksiä.

Teoreettisen ja käytännöllisen näkökulman käsittelyjärjestys on tässä tutkielmassa päinvastainen kuin kyselylomakkeella. Tutkielmassa tällainen esitys on nähdäkseni toimivien. Lukija voi jo tämän alaluvun aikana halutessaan tarkkailla sitä, miten luvussa 5.2 esitetyt hyvän käyttäjänimen yleiset ominaisuudet toteutuvat todellisten nimien kohdalla. Tähän näkökulmaan, eri menetelmin saatujen tulosten vertailuun palaan tosin tarkemmin luvussa 5.4.

Lomakkeella olen kuitenkin halunnut vastaajien arvioivan ensimmäisenä esimerkinimet. Uskoakseni valinnat ovat tällöin intuitiivisempia, eikä niihin vaikuta yhtä selvästi se, miten vastaajien ”pitäisi” vastata heidän yleisen tason mieltymystensä perusteella. Kun kyseessä on niinkin subjektiivinen tutkimuskohde kuin mieltymys johonkin asiaan, lienee lähempänä totuutta hetken intuition perusteella tehty kuin tarkoin pohdittu vastaus. Kyselylomakkeessa tosin on ollut mahdollista palata takaisin muuttamaan aiempia vastauksiaan vielä seuraavaan osioon siirtymisen jälkeen. En kuitenkaan usko, että tämä on ollut erityisen yleistä.

On toki mahdollista, että käytännön esimerkinimien arvioiminen on vaikuttanut yleisiä ominaisuuksia käsitteleviin vastauksiin. Tämä tuskin on tutkimuksen luotettavuuden kannalta yhtä suuri ongelma, jos sitä ylipäänsä voi pitää ongelmana lainkaan.

5.3.1 Järjestämismenetelmä

Ensimmäisenä käsittelen tulokset kyselylomakkeen osiosta Hyvä nimimerkki I, jota siis kutsun tässä tutkielmassa järjestämismenetelmäksi.

Luvussa 5.3.1.1 analysoin ne kymmenen käyttäjänimeä, jotka olen asettanut kyselylomakkeelle vastaajien arvioitaviksi. Nämä käyttäjänimet ovat *Calopteryx*; *Clöön*;

! ixi !; J e s s; Midania; mies 44; pikkulutti; Riina220; -Sevendown- ja tunturin tuuli. Keskityn analyysissäni ensisijaisesti niihin piirteisiin, joiden oletan vaikuttavan eniten siihen, mistä käyttäjänimistä vastaajat pitävät ja mistä eivät.

Teen analyysini pääasiassa kieliyhteisön näkökulmasta. Olen katsonut tämän parhaaksi, sillä vastauksiin ei luonnollisestikaan vaikuta nimen todellinen vaan sen oletettu merkitys tai alkuperä. Tiedän kuitenkin tässä esiintyvistä kymmenestä käyttäjänimestä neljän (*Calopteryx*, *Clöön*, *Midania*, *-Sevendown-*) todellisen taustan, sillä nimien haltijat toimivat kyselylomakkeeni kokeiluversion testivastaajina. Esitän nämä taustat analyysin yhteydessä. Ne toimikoot esimerkkeinä nimien todellisen alkuperän tulkinnan vaikeudesta sekä mahdollisuudesta nimien väärintulkintaan.

Luvussa 5.3.1.2 esittelen kyselytutkimuksen tuloksia. Pohjana ovat vastauksista saadut numeeriset tiedot ja erityisesti niiden tilastolliset tunnusluvut, keskiarvo ja keskijajonta. Tarkastelen kuitenkin myös mahdollisia syitä nimien menestykseen tai menestymättömyyteen apunani osion Hyvä nimimerkki I lopun avoimessa vastauskentässä vastaajien esittämät perustelut valinnoilleen.

5.3.1.1 Lomakkeella esiintyvien käyttäjänimien analyysi

Calopteryx

Käyttäjänimen merkitys tuskin on monenkaan vastaajan tiedossa. Itse miellän sen sanahahmon, etenkin *-x*-loppuisuuden, viittaavan etäisesti johonkin latinankieliseen termiin, esimerkiksi kasvin tai eläimen tieteelliseen nimeen. Kaikille vastaajille ei tosin voi olettaa tulevan tällaistaakaan miellelyhtymää. Suurimmalle osalle kieliyhteisöstä nimi lienee siis semanttisesti läpinäkymätön eli luvun 5.2 sanamuotoa mukaillen salaperäinen, käyttäjästäan mitään kertomaton.

Kirjoitusasultaan nimi on yleiskielen normien mukainen. Se kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja ilman erikoismerkkejä. Sen sijaan käytännöllisen funktion näkökulmasta se ei kenties ole onnistunein mahdollinen. Pitkähkö, vieraskielinen ja suomen kielelle vieraita kirjaimia sisältävä nimi on oletettavasti varsin vaikea kirjoittaa ja muistaa. Toisaalta ei ole selvää, onko vastaajien ensisijainen arviointiperuste käytännöllisyys vai esimerkiksi mielikuvien positiivisuus tai negatiivisuus. Vastatessaan heidän ei tarvitse

kirjoittaa tai muistaa nimiä, joten he voivat keskittyä arvioimaan ennemmin niiden esteettisiä, viihteellisiä tai mielikuvallisia ansioita.

On vaikea arvioida, hyödyntävätkö vastaajat nimiä arvioidessaan esimerkiksi Google-hakupalvelua. Sen avulla on mahdollista saada nopeastikin selville useiden nimien merkitykset. Tämän ja muiden semanttisesti läpinäkymättömien nimien menestys valaisee tätä kysymystä.

Itse luonnollisesti olen tutkinut nimien mahdolliset merkitykset eri lähdeaineistojen avulla. Tämän nimen kohdalla tutkimukset paljastavat, että *calopteryx* on erään sudenkorentosuvun tieteellinen nimi⁵⁹. Käyttäjänimen haltijan kanssa käymäni yksityisviestikeskustelun perusteella olen saanut tietooni, että hän on biologian yliopistop opiskelija, ja että sudenkorennot liittyvät hänen opinnäytetyönsä aiheeseen. Näin siis nimi lopulta osoittautuu käyttäjäänsä kuvaavaksi. Etäisyys käyttäjän ja nimen merkityksen välillä on kuitenkin niin suuri, että käytännössä sen havaitseminen on lähes mahdotonta. Kieliyhteisön näkökulmasta nimi pysyy siis salaperäisenä.

Clöön

Tämän käyttäjänimen alkuperän olen saanut tietää jo ennen tämän analyysin tekemistä. Käyttäjä ilmoitti taustan yhdellä ainoalla sanalla: ”Klooni.” Tällä hän lienee tarkoittanut sitä, että nimi on äänteellinen mukaelma sanasta *klooni*, joka on internationalismi eli jokseenkin samanlainen useimmilla länsimaalaisilla kielillä.

Olen siis jossain määrin jäävi arvioimaan nimen semanttista läpinäkyvyyttä. Uskoakseni merkityssuhde on arvattavissa muttei itsestään selvä. Joillekin vastaajille nimi voi näyttäytyä opaakkina.

Nimessä huomiota herättävä ja siten arvosteluun vaikuttava piirre lienee sen erikoiset kirjainvalinnat. Kirjaimet *c* ja *ö* hyvin lähellä toisiaan luovat mielenkiintoisen vastakkainasettelun suomen kielelle ominaisten ja vieraskielisten ainesten välillä. Nimen menestys voi vastata kysymykseen siitä, vierastavatko suomalaiset etuvokaalien *ä* ja *ö* käyttöä käyttäjänimissä. Aapeli on lähtökohtaisesti suomalainen verkkoyhteisö, mutta

⁵⁹ Suvulla ei ilmeisesti ole suomenkielistä nimeä. Siihen kuuluu kaksi lajia, Suomessakin tavattavat imenkorento ja neidonkorento.

Tieteellinen nimi on onomastisessa tutkimuksessa kenties hieman harhaanjohtava termi ottaen huomioon, että sillä tarkoitetaan eläinlajeihin viittaavaa, luokittelevaa ilmausta. Ilmaus on kuitenkin vakiintunut tieteelliseen diskurssiin, joten selvyyden vuoksi olen nähnyt parhaaksi pitäytyä sen käytössä.

useissa sen peleissä eri kielillä toimivien tytärsivustojen peliaulat on yhdistetty. Kyseisissä peleissä on mahdollista pelata niin omanmaalaisia kuin ulkomaalaisiakin vastaan, joten kansainväliset kontaktit ovat Aapelissa hyvin tavallisia.

Aineistoni käyttäjänimien perusteella näyttäisi siltä, että nimenantajat välttävät ”ääkkösten” käyttöä. Kun numerot ja erikoismerkit karsitaan pois, on nimissä yhteensä 2112 kirjainmerkkiä. Näistä kirjaimia *å*, *ä* ja *ö* on yhteensä vain 28 eli 1,3 % kaikista kirjainmerkeistä. Tämä on hämmästyttävän vähän ottaen huomioon, että yksin foneemin *ä* osuus on yleiskielessä 4,6 %, murteissa 5,7 % ja perussanakirjassa 3,2 % kaikista foneemeista (ISK: § 10). Ääkkösten vähäisyyden on huomannut myös Paula Sjöblom yritysnimien kohdalla (2006: 106). Hän mainitsee ilmiön erääksi selitykseksi useiden nimien vieraskielisen alkuperän. Arvio pätee osittain myös omassa aineistossani, mutta täysin se ei pysty ilmiötä selittämään.

! ixi !

Tämä käyttäjänimi testaa parhaiten sen, kuinka paljon pelkkä nimen sanahahmo ja visuaalisuus vaikuttaa vastaajien mieltymyksiin. Näin siksi, että nimen merkitystä tai kielellistä alkuperää on jokseenkin mahdotonta tunnistaa, jos sellaista ylipäänsä on. On hankalaa analysoida, onko yksilöivä osa *ixi* tekosana, lyhenne vai kuvitteellinen roomalainen numero. Toki kirjain *x* voidaan lukea auki *ks*:nä, mutta itselleni tämäkään ei avaa nimen merkitystä millään tavalla.

Nimen ulkoasussa huomionarvoisinta on pystyakselin suuntainen täydellinen symmetria, mikä epäilemättä tekee nimestä monen silmissä esteettisen. Voikin olla, että käyttäjän tarkoituksena on ollut ainoastaan muodostaa graafisesti symmetrinen nimi. Tästä näkökulmasta nimi ei varsinaisesti mittaa pienen alkukirjaimen suosiota, sillä pieni alkukirjain on välttämätön symmetrian toteutumisen kannalta. Erikoismerkkien suosiota nimen voi ajatella kertovan jotain, etenkin siksi, että huutomerkki eivät olisi nimessä erottavuuden kannalta tarpeelliset: Aapelin käyttäjähaun perusteella nimeä *ixi* ei ole rekisteröity palveluun.

J e s s

Tässäkin nimessä huomiota herättävin ja siten vastaajien arvioihin luultavasti eniten vaikuttava tekijä on sen kirjoitusasu. Harvennuksen käyttö ei ole Aapelin käyttäjänimissä aivan poikkeuksellista: eräät tunnetummat käyttäjät, kuten tutkielmassa jo aiemmin esiintynyt, Aapelissa sen alkuajoista asti mukana ollut ja siellä varsin tunnettu käyttäjä *J a c k e* (ks. luvut 3.3.5 ja 4.2), ovat tehneet siitä jopa jonkinlaisen nimeämismallin.

Nimen alkuperästä voi esittää useitakin eri teorioita. Se voi viitata etunimeen (*Jesse*, *Jessica*). Esimerkiksi Yhdysvalloissa ilmaus esiintyy sellaisenaankin etunimenä ja joskus myös sukunimenä⁶⁰. Se voi myös olla voittamisen tai muun menestymisen seurauksena käytettävä interjektio. Tässä merkityksessä nimi sopisi varsin hyvin peliyhteisöön, jossa menestys ja sen tuottamat positiiviset tuntemukset ovat keskeisessä asemassa. Nimen merkitys on kuitenkin siinä määrin epäselvä, että se tuskin vaikuttaa oleellisesti kyselyn vastaajien valintoihin.

Välilyöntejä lukuun ottamatta nimi lienee helppo muistaa ja kirjoittaa, joten sitä voi pitää varsin käytännöllisenä. Voi olla, että arkikäytössä etenkin tuttujen kesken välilyönnit saatetaan jättää kirjoittamatta, ainakin, mikäli ei ole vaaraa nimen sekoittamisesta muihin käyttäjänimiin.

M i d a n i a

Nimelle on vaikea nähdä mitään selkeää taustaa, mutta äänneasultaan se muistuttaa todellisen tai kuvitteellisen valtion nimeä, erityisesti *-ia*-loppuisuutensa vuoksi. On myös mahdollista ajatella se etäisenä muunnelmana monesta etunimestä, etenkin naisennimestä. Joillekin nimen loppu saattaa tuoda mielikuvia myös modernista, pseudolatinalaisesta yritysnimistöstä. Kieliyhteisön näkökulmasta nimi lienee kuitenkin tulkittava semanttisesti läpinäkymättömäksi tekosanaksi, jota ei voi yhdistää suoraan mihinkään todelliseen kieleen.

Ulkoisilta ominaisuuksiltaan nimi on suhteellisen neutraali. Se on oikeinkirjoitusnormien mukainen, erikoismerkitön ja suhteellisen lyhyt. Kirjoitettavuudeltaan tai muistettavuudeltaan se ei ole erityisen helppo muttei erityisen vaikeakaan. Onkin melko vaikeaa analysoida, millä perusteilla vastaajat sitä arvioivat. Saattaa olla, että oikeinkirjoi-

⁶⁰ www.en.wikipedia.org/wiki/Jess.

tusnormien mukaisuus tai pelkät kirjainten ja niiden yhdistelmien tuottamat subjektiiviset mielikuvat voivat olla monia muita nimiä suuremmassa roolissa, kun nimessä on semanttista tarttumapintaa suhteellisen vähän.

Käyttäjä itse kuvaa nimensä taustaa seuraavasti:

17) Nimimerkkini keksin Cradle of Filthin ”Midian” albumista⁶¹. Hieman muunte-
lin Midiania, kunnes siitä tuli *Midania*. Myöhemmin huomasin sen myös olevan
anagrammi: ”I am Dani” (Cradle of Filthin laulaja Dani Filth).

Nimeä voitaneen siis pitää esimerkkinä siitä, miten äänteellisestä läheisyydestä huoli-
matta nimen alkuperäinen tausta voi olla käytännössä mahdoton tavoittaa.

mies 44

Nimellä on selkeä informatiivinen funktio, sukupuolen ilmaiseminen. Luvun 44 merki-
tys sen sijaan jää arvailujen varaan. Se voi viitata käyttäjän ikään tunnuksen luomishet-
kellä, hänen syntymävuoteensa⁶², johonkin muuhun tai olla täysin sattumanvarainen.

Varsin tavanomaisen merkitysrakenteensa vuoksi nimen arvioinnissa voivat koros-
tua sen ulkoiset perusominaisuudet: suomenkielisyys, lyhyys, pieni alkukirjain, erikois-
merkittämyys (välilyönti nimessä tosin on) sekä jossain määrin myös käytännöllisyys.
Ensisijainen arvostelukriteeri lienee kuitenkin nimen tavanomaisuus, minkä monet vas-
taajat voivat kokea tylsäksi.

pikkulutti

Tässä käyttäjänimessä kiinnostavinta lienee sen kielellinen alkuperä. Ymmärtääkseni se
on tekosana, mutta kuitenkin tunnistettavissa selvästi suomen kielestä lähtöisin olevaksi.
Sanan jälkiosan *lutti* merkitys tosin on jokseenkin epäselvä. Ensimmäisenä yhdistän sen
sukunimeen *Luttinen*, mikä lienee myös monen vastaajan ensireaktio. Luttinen voi viita-
ta esimerkiksi taikuri Luttiseen, jääkiekkoilija Arttu Luttiseen tai sketsihahmo Usko Ee-
vertti Luttiseen, joka esiintyi tv-ohjelma Putouksessa juuri kyselyn toteuttamisen aikaan.

⁶¹ Cradle of Filth on britannialainen, sinfonista black metalia soittava yhtye. Midian on yhtyeen vuonna
2000 julkaistu neljäs täyspitkä albumi. Albumin nimi on lähtöisin Raamatusta. Siinä Midian on paikka,
jonne Mooses päätyy lähdettyään nuorena miehenä maanpakoon Egyptistä (2. Moos. 2: 15–16). Midianin
asukkaat mainitaan myös Koraanissa.

⁶² Aapelin käyttäjien ikäjakaumaa tarkasteltaessa tosin käy ilmi, että tämä ei ole erityisen todennäköistä.

Luonnollinen selitys olisi myös se, että käyttäjän oma sukunimi olisi *Luttinen*, jolloin nimi mutkan kautta kertoisi käyttäjästä.

Appellatiivia *lutti* käytetään Google-haun perusteella joissakin osissa Suomea kuvaamaan tietynlaista aittarakennusta⁶³. Lisäksi *Lutti* esiintyy osana siilinjärveläistä järvennimeä *Iso-Lutti*⁶⁴. Näistä merkityksistä satunnaisen kielenkäyttäjän on kuitenkin jokseenkin mahdotonta tietää ilman lähteiden käyttöä.

Ilmaus *pikkulutti* esiintyy kokonaisuudessaan yritysnimessä *Tmi Pikkulutti*. Olisi-kin mielenkiintoista tietää, onko tällä yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tekemistä Aapelin käyttäjän kanssa.

Nimen kirjoitusasussa ei ole pienen alkukirjaimen lisäksi muuta huomionarvoista, joten alkukirjaimen valinta saattaa vaikuttaa vastaajiin. Oletettavasti ensisijainen arviointikriteeri on kuitenkin ilmauksen merkitys, toisaalta sen osoittama kielellinen luovuus ja toisaalta sen jokseenkin hämärä viittaussuhde käyttäjänsä.

Riina220

Nimi edustaa varsin prototyypistä tapaa luoda käyttäjänimi Aapeliin ja yleensäkin Internetiin. Sen pohjana on oletettavasti käyttäjän oma etunimi ja lisäosana sen perässä numerosarja. Numerosarjalla voi olla merkitys käyttäjälleen, mutta ulkopuolisen havait-sijan silmissä se vaikuttaa täysin satunnaiselta.

Tavanomaisen merkitysrakenteensa vuoksi siinä, kuten nimessä *mies 44*, korostu-nevat käyttäjien mieltymykset kirjoitusasun, tässä tapauksessa siis ison alkukirjaimen ja numeroiden käytön suhteen. *Riina220* on myös aineiston ainoa nimi, joka ilmaisee käyt-täjänsä oletetun etunimen suoraan, ja on siten selvän tämän kenties prototyypisimmän nimeämismallin edustaja. Nimen suosio siis kertonee nimeämismallin yleisestä suosiosta. Myös vastaajien aiemmat kokemukset *Riina*-nimestä saattavat vaikuttaa käyttäjänimen menestykseen arvioinnissa.

-Sevendown-

Tässä käyttäjänimessä ensimmäisenä huomion kiinnittänee yhdysmerkkien käyttö, joka on symmetristä samoin kuin käyttäjänimessä *! ixi !*. Symmetrian tavoittelua ei toki ole

⁶³ www.seinajoki.fi/museo/toimipaikat/tietoja_kohteista/aitta-_puori-_lutti.html.

⁶⁴ <http://kansalaisen.karttapaikka.fi>.

viety yhtä pitkälle siten, että nimen kirjainmerkkien kokonaisuus olisi visuaalisesti symmetrinen. Tässäkin nimessä on silti havaittavissa jonkinlaista harmoniaa, joka kenties syntyy *n*-kirjaimista yhdyssanan kummankin osan lopussa.

Tällaisten esteettisten seikkojen arvioinnissa kieliyhteisön näkökulman tavoittaminen on toki vaikeaa. Pyrkimys siihen on kuitenkin tärkeä, sillä nimi ei välttämättä luo semantiikaltaan erityisen voimakkaita mielikuvia. Yhdyssanan osien merkitykset lienevät selviä myös niille, joiden englannin taito ei ole erinomainen, mutta kokonaisuutena sana ei näyttäisi muodostavan mielekästä semanttista kokonaisuutta.

Käyttäjät kertoo nimensä taustan seuraavasti: ”Kuvaa Sevenup -limpparia, josta en tykkää.” Käyttäjänimi on siis suora vastine tuotenimessä esiintyvälle ilmaukselle. Aidon etymologian kuuleminen saa aikaan miellyttävän oivaltamisen kokemuksen: itse en tällaista merkitystä tullut ajatelleeksi, mutta jälkepäin se tuntuu varsin ilmeiseltä. Onkin mahdollista, että moni vastaaja oivaltaa nimen sisältämän sanaleikin. Tämän kielellisen luovuuden havaitseminen luultavasti vaikuttaa nimen arvosteluun positiivisesti, vaikka ilmaus itsessään onkin lähtökohtaisesti negatiivinen.

tunturin tuuli

Tämän käyttäjänimen arvelen menestyvän semanttisen sisältönsä perusteella. Sanat herättävät kauniita ja positiivisia mielikuvia, jotka liittyvät luontoon ja suomalaisuuteen. Vaikka mielikuvat ovatkin aina subjektiivisia, sivuaa tämä ilmaus perinteisen kansallismaiseman kuvaa, joka uskoakseni on suomalaisille jossain määrin yhteinen. Vaikka mielikuvat eivät henkilökohtaisesti sydäntä sykähdyttäisi, aiheuttavat ne tuskin monessa voimakasta negatiivistakaan reaktiota.

Toinen arvosteluun mahdollisesti vaikuttava seikka on pieni alkukirjain, joka erikoismerkittömässä nimessä kiinnittää huomion tavallista selvemmin. Tässä nimessä kirjoitusasu vaikuttaa myös nimen merkitykseen, sillä *tuuli* voi viitata luonnonilmiön lisäksi myös etunimeen *Tuuli*. Pieni alkukirjain kuitenkin saa tämän vaihtoehdon tuntuun epätodennäköisemmältä.

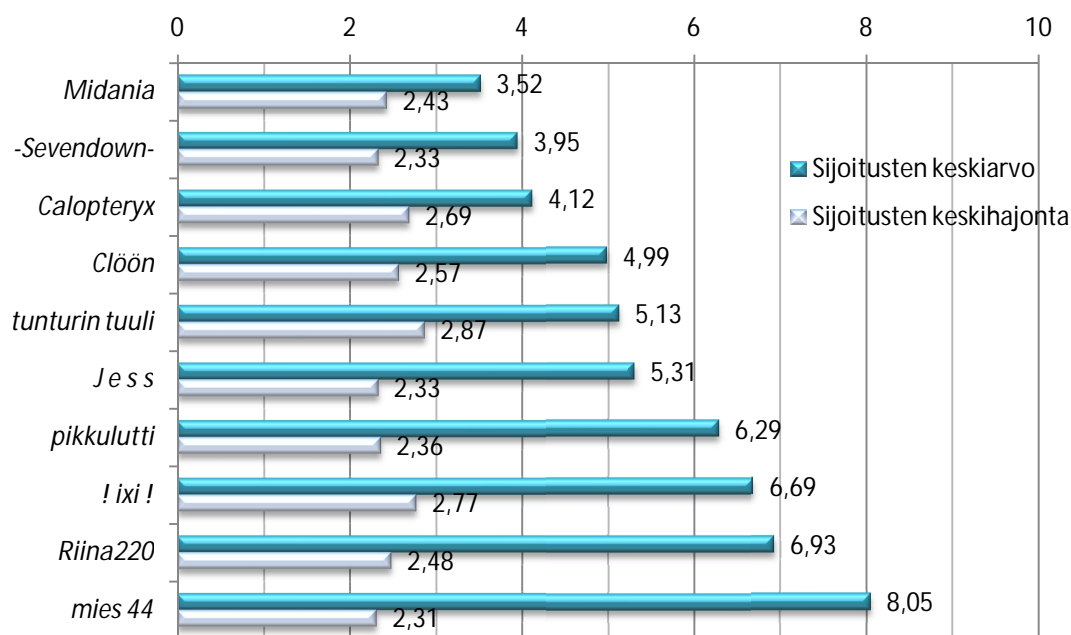
Suomalaisuuteen liittyvissä sanoissa suomenkielisyys lienee vahvempi arvostelu- peruste kuin useissa muissa nimissä. Semanttisesti läpinäkyvä nimi lienee myös helppo kirjoittaa ja muistaa, mikä tekee siitä pituudestaan huolimatta käytännöllisen.

5.3.1.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kaaviossa 3 ja taulukossa 11 esittämäni kyselytutkimuksen osion Hyvä nimimerkki I tulokset pohjautuvat 261 vastaukseen. 18 vastausta olen joutunut jättämään pois laskelmista erilaisista syistä johtuen. Tiedostin jo ennalta kymmenen käyttäjänimen järjestämisen paremmuusjärjestykseen vaativan melko tarkkaa keskittymistä, ja joillekin vastaajille on selvästikin tapahtunut huolimattomuusvirhe: jokin luvuista 1–10 esiintyy vastauksissa kahteen kertaan, kun taas toinen luku on jäänyt välistä. Näiden vastausten informaatioarvo ei toki sinänsä kärsi paljoakaan, mutta koska aineistoni on varsin laaja, olen katsonut mahdolliseksi karsia joukosta pieniäkin epäselvyyksiä sisältävät vastaukset.

Muutamit vastaajat ovat ilmeisesti ymmärtäneet tehtävänannon väärin ja käyttäneet lukuja arvosanojen tavoin, siten, että sama luku saattaa esiintyä useammankin nimien kohdalla. Kaksi vastausta olen jättänyt pois vastaajien ilmeisen kiinnostuksen puutteen vuoksi: toisessa nimet oli järjestetty ylhäältä alaspäin katsoen 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10, toisessa 1-2-3-4-5-7-6-8-9-10. Toki on mahdollista, että nämä olisivat vastaajien todelliset mieltymysjärjestykset, mutta laskennallinen todennäköisyys sille on hyvin pieni.

Kaavio 3. Käyttäjänimien sijoitusten keskiarvo ja keskihajonta kyselytutkimuksen osiossa Hyvä nimimerkki I.

Taulukko 11. Käyttäjänimien sijoitusten lukumäärät kyselytutkimuksen osiossa Hyvä nimimerkki I.

Sijoituksia, kpl	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Midania</i>	72	43	34	34	17	24	17	10	4	6
<i>-Sevendown-</i>	46	40	41	33	35	23	22	8	11	2
<i>Calopteryx</i>	38	55	40	36	30	8	11	15	11	17
<i>Clöön</i>	23	20	42	40	40	22	18	20	24	12
<i>tunturin tuuli</i>	33	33	22	27	27	30	25	22	19	23
<i>J e s s</i>	19	22	23	23	45	37	43	29	17	3
<i>pikkulutti</i>	5	18	19	21	23	39	43	43	34	16
<i>! i x i !</i>	15	11	20	14	19	35	27	36	29	55
<i>Riina220</i>	4	14	12	22	19	35	23	38	57	37
<i>mies 44</i>	6	5	8	11	6	8	32	40	55	90

Osion kymmenestä käyttäjänimestä eniten vastaajien mieleen on *Midania*. Mikäli nimet laitetaan vastausten perusteella jonkinlaiseen ”paremmuusjärjestykseen”, on paremmuutta parhaiten määrittävä tekijä käyttäjänimen sijoituskeskiarvo (ks. kaavio 3). *Midanian* keskiarvo on selvästi pienin, ja kuten taulukosta 11 käy ilmi, se on myös sijoitettu useimmin kymmenikön parhaaksi käyttäjänimeksi.

Vastaajilla on ollut halutessaan mahdollisuus perustella tekemiään valintoja. Monet ovatkin perustelleet erityisesti sitä, minkä vuoksi ovat mieltyneet parhaaksi valitsemaansa nimeen. Esimerkkeihin 18–22 olen poiminut eräitä näistä perusteluista:

18) *Midanian* valitsin ykköseksi, koska se selkeästi on nimi.

19) *Midania* on kaunis nimi :)

20) *Midania* on helposti kirjoitettavissa / helposti muistettavissa / selvä nimimerkki, josta ei paista käyttäjän oma nimi tai muu mielikuvituksettomuus läpi.

21) 1 *Midania*: Aidon nimen kaltainen, ei hankalia kirjaimia, suomenkielisen oloinen, iso alkukirjain, sukupuolenkin ehkä tunnistaa

22) *Midania* oli mielestäni paras, jotenkin mystinen, lyhyehkö ja helppo, joka voi taipua myös *Mida* muotoon puheessa.

Valintoja on siis perusteltu monilla erilaisilla, positiivisiksi katsottavilla ominaisuuksilla. Esimerkkien 20–22 tavoin monet vastaajat ovat kokeneet nimen käytännölliseksi sen muistettavuuden, kirjoitusasun helppouden ja lyhyiden vuoksi. Siinä on myös tulkittu olevan jotakin kaunista ja mystistä, mikä viitannee nimen semanttiseen läpinäkymättömyyteen. Kenties arvoituksellisin perustelu on esimerkeissä 18 ja 21 esiintyvä maininta siitä, että *Midania* on helppo mieltää nimeksi. Kenties tällä viitataan tekemääni huomiioon siitä, että se muistuttaa äänneasunsa puolesta muita nimikategorioita, kuten valtioiden tai alueiden nimiä taikka moderneja, pseudolatinistisia yritysnimiä(ks. luku 5.3.1.1).

Keskiarvon perusteella toiseksi ja kolmanneksi parhaat nimet ovat *-Sevendown-* ja *Calopteryx*, joiden sijoituskeskiarvot ovat varsin lähellä toisiaan. Arvosanojen keskiarvon perusteella vastaajien mielipiteet ovat vaihdelleet *Calopteryxin* kohdalla selvästi enemmän. Esimerkkeihin 23–25 olen koonnut aineistosta joitakin useasti esiintyviä perusteluja näiden nimien valinnalle listan kärkipäähän.

23) *Sevendown* on näyttävä nimimerkki ja erottuu heti selvästi edukseen joukosta. Englanti on nimimerkissä aina plussaa.

24) Erikoiset nimimerkit on kivoja. Parhaimmaksi [*Calopteryx*] valitsin "oikein kirjoitetun" (iso alkukirjain ja loput pieniä), sanana erikoisen nickin.

25) Pidän vieraskielisistä sekä sellaisista jotka eivät tarkoita mitään. Iso alkukirjain plussaa, erikoismerkit ja välilyönnit miinusta.

Esimerkissä 25 vastaaja on valinnut sijalle 1 *Calopteryxin*, sijalle 2 *Midanian* ja sijalle 3 nimen *-Sevendown-*.

Mieltymyksiä käyttäjänimeen *-Sevendown-* on perusteltu melko harvakseltaan. Näistäkin perusteluista osaa voi pitää enemmän tunnepohjaisina kuin loogisesti selitettävissä olevina: nimeä esimerkiksi pidetään yksinkertaisesti ”coolina”. Tällaiset mielipiteet saattavat johtua esimerkiksi nimen semantiikkaan liittyvistä konnotaatioista. *Calopteryx* taas miellyttää omaperäisyytensä ja erikoisuutensa vuoksi. Monessa vastauksessa mainitaan kärkikolmikron nimien eduksi myös niiden alkaminen isolla alkukirjain-

mella. Samoin erikoismerkittömyyttä pidetään hyvänä asiana. Identtiset yhdysmerkit nimessä *-Sevendown-* eivät ole keränneet juuri mainintoja, joten luultavasti suhtautuminen niihin on ollut varsin neutraalia.

Myös käyttäjänimet *Clöön*, *tunturin tuuli* ja *J e s s* kymmenikön sijoilla 4–6 ovat keskiarvonsa puolesta hyvin lähellä toisiaan. Niiden kohdalla erityisen huomionarvoista on keskihajontojen vertailu. Käyttäjänimi *tunturin tuuli* on kymmenikön eniten mielipiteitä jakava käyttäjänimi: se esiintyy vastauksissa kaikilla sijoilla hämmästyttävän tasaisesti 19–33 kertaa. Vastaavasti *J e s s* sijoittuu hyvin monien vastaajien mielestä paremmuusjärjestyksen keskivaiheille. Nimen suosio osoittaaakin mainiosti, minkä vuoksi pelkkä paremmuuden ääripäiden vertailu ei riitä (vrt. luku 5.1): Mikäli nimien paremmuus määriteltäisiin sen mukaan, mikä nimi on kerännyt vähiten kymmenensiiä sijoja eli on herättänyt vähiten negatiivisia mielipiteitä, *J e s s* sijoittuisi toiseksi. Keskiarvon perusteella sen sijoitus on kuitenkin vasta kuudes.

Clöön selkeästikin jatkaa isolla kirjoitettujen, erikoismerkittömien nimien suosiota. Nimessä *tunturin tuuli* miellyttävänä on pidetty ilmauksen kauneutta, minkä puolesta puhuu vastaajien perustelujen lisäksi se, että siitä pitäneet ovat valinneet usein *Midanian* kärkipäähän. Myös *J e s s* taas näyttää luovan positiivisia mielikuvia, minkä lisäksi sen hyvinä ominaisuuksina on pidetty lyhyyttä sekä huomiota herättävää tapaa kirjoittaa se välilyönnein.

26) Paras oli *Clöön*, koska se on helppo muistaa ja ensimmäinen kirjain on isolla. Jos nimimerkissä on liikaa välejä, kirjaimia, numeroita niin sitä on vaikea muistaa.

27) [Nimestä *tunturin tuuli*] Parhaimmaksi taas valitsin nimimerkin joka kuvasi jostain asiaa ja josta tuli positiivisia mielikuvia.

28) [Nimestä *J e s s*] Pelkistetty nimimerkki, jossa on kuitenkin jokin hieno yksityiskohta - hieno nimimerkki.

Jo hieman kauempana edellisistä, keskiarvovälillä 6–7 ovat käyttäjänimet *pikkulutti*, *! ixi !* ja *Riina220*. Myös näissä tapauksissa mielipiteet ovat jakautuneet hyvin erilaisin tavoin. Sijalla 8 oleva *! ixi !* on kerännyt ykkössijoja enemmän kuin sijoilla 7, 9 ja 10 olevat käyttäjänimet yhteensä, mutta vastaavasti sillä on myös toiseksi eniten kymme-

nensia sijoja. Nimi *pikkulutti* taas on varsin vakaasti hieman listan puolenvälin alapuolella, sillä enemmistö vastaajista on asettanut sen sijoille 6–9.

Näiden käyttäjänimien sijoituksia ei ole vastauksissa perusteltu kovinkaan laajalti. Eniten on kommentoitu nimeä *! ixi !*, joka siis herättää voimakkaimmin mielipiteitä puolesta ja vastaan. Vastauksista käy ilmi, että useat vastaajat kokevat siinä käytetyt erikoismerkit ärsyttävänä. Toisaalta joitakin ne myös miellyttävät, erityisesti symmetrisyytensä vuoksi.

Ne muutammat vastaajat, jotka ovat perustelleet jokaisen valintansa erikseen, ovat pääosin pitäneet merkitykseltään arvoituksellista mutta kirjoitusasultaan suomalaiselta kuulostavaa *pikkuluttia* sinänsä mielenkiintoisena nimenä, mutta heitä on häirinnyt pienen alkukirjaimen käyttö. Käyttäjänimen *Riina220* mielipiteitään perustelleet vastaajat ovat varsin yksimielisesti mieltäneet hyvin yleistä rakennetyyppiä edustavaksi nimeksi. Tämä on koettu pääosin mielikuvituksettomuutena ja siten negatiivisena asiana.

29) [Nimestä *pikkulutti*] Hauska, tulee mieleen taikuri Luttinen.

30) Parhaaksi nimimerkiksi valitsin "*! ixi !*" koska itse pidän symmetrisistä ja yksinkertaisista nimimerkeistä.

31) *10 ! ixi !* kaikki huonot puolet koottuna yhteen: pieni alkukirjain, sisältää välilyöntejä ja erikoismerkkejä (vain outo numerosarja puuttuu...), kovin lyhyt ja silti mitäänsanomaton joten ei jää mieleen, sisältää hankalan x-kirjaimen

32) *! ixi !* ei ole hyvä nimi. Ei tarkoita mitään ja siinä on kaksi huutomerkkiäkin.

33) "*Riina220*" ei säväytä, nimi ja jokin numero perässä, liian tavallista.

Heikoiten arvostelussa on menestynyt käyttäjänimi *mies 44*. Vastaajat ovat olleet suhteellisen yksimielisiä sijoittaessaan nimen listan jälkipuoliskolle. Sen sijoituskeskiarvo on selvästi suurin ja toisaalta sijoitusten keskihajonta alhaisin. On kuitenkin hyvä huomata sen keränneen myös kuusi ykkössijaa eli enemmän kuin nimet *pikkulutti* ja *Riina220*.

Syyt heikkoon menestykseen ovat samanlaiset kuin nimen *Riina220* kohdalla. Käyttäjänimen *mies 44* listan viimeiseksi jättäneistä 90 vastaajasta peräti 41 onkin lis-

tannut *Riina220*:n yhdeksännelle sijalle. Nimi *mies 44* on koettu pääosin tavanomaiseksi ja sen myötä tylsäksi ja mielikuvituksettomaksi käyttäjänimeksi. Numerot nimen lopussa herättävät ilmeisesti yleiselläkin tasolla vastustusta, joskin monissa vastauksissa on arvuuteltu *44*:n taustaa. Vastajaat tuntuvat esimerkiksi 35 esiintyvän käyttäjän tavoin tiedostavan hyvin sen ongelman, että mikäli luku perustuu käyttäjän ikään tunnuksen luomishetkellä, vanhenee sen sisältämä informaatio ennen pitkää.

34) 9 *mies 44*: tylsä, tavallinen, pieni alkukirjain, sisältää välilyönnin ja numeroita - toisaalta jos käyttäjä oikeasti on 44-vuotias (tai 1944 syntynyt) mies, joillekin nimimerkki on varmasti juuri sopivan informatiivinen

35) Myös ikä lukuna on huono, mikäli "*mies 44*" on laittanut rekisteröityessään nimen perään ikänsä. Aapelissa törmää paljon ihmisiin joilla on esim. nimimerkki "*jani 14*". Nämä henkilöt sitten kovasti selittelevät ettei ole enää 14, vaan 16-vuotiaita.

36) *mies 44*, on taas sellainen joka ei jää mieleen yleisyytensä takia.

Luvussa 5.2 esittelin mielipiteitä käyttäjänimien yleisistä ominaisuuksista paitsi koko vastaajajoukosta, myös sen erilaisista alaryhmistä. Vertailun vuoksi esitän taulukossa 12 kyselylomakkeen osion Hyvä nimimerkki I tulokset samoihin vastaajaryhmiin pohjaten. Tulosten perusteella on mahdollista pyrkiä analysoimaan, johtuuko vastauksissa ilmenevä hajonta yksittäisten käyttäjien mielipiteistä, vai korreloiko se vastaajien iän ja sukupuolen kanssa.

Kuten taulukosta 12 havaitaan, lähes kaikkien käyttäjänimien kohdalla on havaittavissa jonkinlaista vaihtelua vastaajien iän, sukupuolen tai molempien perusteella. Vain nimen *mies 44* sijoituskeskiarvo, hieman yli 8, on käytännössä sama vastaajaryhmästä riippumatta. Kuten jo keskihajontojen perusteella saattoi olettaa, eniten vaihtelua esiintyy nimen *tunturin tuuli* suosiossa. Sen sijoituskeskiarvo eroaa nuorten ja vanhojen vastaajien välillä lähes kahdella yksiköllä. Siinä missä nimi on vanhojen vastaajien listalla toiseksi pidetyin, on se nuorten listalla vasta kuudes. Sijoitukset suhteessa muiden nimien keskiarvoihin ovat samat myös mies- ja naisvastaajien listoilla, mutta näiden vastaajaryhmien välillä sijoituskeskiarvojen ero on hieman pienempi.

Taulukko 12. Käyttäjänimien sijoitusten keskiarvo vastaajaryhmittäin kyselylomakkeen osiossa Hyvä nimimerkki I.

Käyttäjänimi	Nuoret	Vanhat	Kaikki	Miehet	Naiset
<i>Midania</i>	3,96	2,94	3,52	3,72	3,20
<i>-Sevendown-</i>	3,57	4,34	3,95	3,77	4,25
<i>Calopteryx</i>	3,80	4,61	4,12	3,90	4,51
<i>Clöön</i>	4,59	5,64	4,99	4,77	5,37
<i>tunturin tuuli</i>	5,92	3,94	5,13	5,68	4,22
<i>J e s s</i>	4,85	6,00	5,31	5,05	5,76
<i>pikkulutti</i>	6,70	5,69	6,29	6,56	5,84
<i>! i x i !</i>	6,18	7,44	6,69	6,51	6,99
<i>Riina220</i>	7,31	6,35	6,93	7,04	6,74
<i>mies 44</i>	8,04	8,05	8,05	8,00	8,13

Huomionarvoinen on myös nimen *Midania* asema listojen kärkipäässä. Vaikka sen keskihajonta ei olekaan erityisen korkea, ovat mielipide-erot erityisesti nuorten ja vanhojen vastaajien välillä varsin suuret. *Midania* onkin nuorten vastaajien suosikkilistalla vasta kolmannella sijalla, kun *-Sevendown-* on nuorten suosikki. Nimen *-Sevendown-* suosio vahvistaa osaltaan luvussa 5.2 saatua käsitystä siitä, että nuoret pitävät englantinkielisistä käyttäjänimistä ja suhtautuvat erikoismerkkejä sisältäviin nimiin vanhoja vastaajia myönteisemmin.

Sitä, miten taulukon 12 tietoja voi tulkita luvun 5.2 tulosten valossa, käsittelemme tarkemmin luvussa 5.4.

5.3.2 Likert-menetelmä

Luvussa 5.3.2.1 esitän analyysin niistä kymmenestä käyttäjänimestä, jotka olen asettanut kyselytutkimukseni vastaajien arvioitavaksi osiossa Hyvä nimimerkki II. Nämä käyttäjänimet ovat *AAQQ*; *Angel 98*; *EVERTON99*; *_-Green-_*; *hupsutar*; *keksitty*; *Leatherhead*; *maxiii*; *P4nd4* ja *änglamaria*.

Kuten luvussa 5.3.1.1, analyysi on tehty pääosin kieliyhteisön näkökulmasta. Kymmenestä käyttäjänimen haltijasta kolme (*hupsutar, keksitty, änglamaria*) on kuitenkin toiminut kyselylomakkeeni kokeiluversion testivastaaajina, minkä vuoksi tunnen nimien todelliset taustat. Esitän ne muun analyysin ohessa.

Myös tulosten käsittely luvussa 5.3.2.2 tapahtuu samoin kuin järjestämismenettelyssä. Likert-menetelmän yhteydessä perusteluja vastauksille on annettu järjestämismenetelmää vähemmän, mutta pyrin silti mahdollisuuksien mukaan selvittämään syitä siihen, miksi toisista nimistä on pidetty enemmän kuin toisista.

5.3.2.1 Lomakkeella esiintyvien käyttäjänimien analyysi

AAQQ

Tämän käyttäjänimen voi olettaa jakavan kyselyn vastaajien mielipiteitä. Internet-pokeria joskus harrastaneena olen suhteellisen varma siitä, että nimi viittaa alaa tuntevien keskuudessa, esimerkiksi aihetta koskevista Internet-keskusteluissa, universaalisti käytettyihin pelikorttien lyhenteisiin A (ace, 'ässä') ja Q (queen, 'kuningatar, rouva')(Hakala 2005: 4). Kirjainyhdistelmä viittaa siis kahteen pariin, ässä- ja rouvapariin, esimerkiksi pokerikätenä nostopokerissa tai taskukortteina Omaha hold'emissa. Molemmat korttipelit kuuluvat Aapelin pelivalikoimaan, mikä saattaa olla nimenvaihtoa selittävä tekijä.

Luottamukseni edellä mainittuun semanttiseen tulkintaan perustuu siihen, että nimelle ei liene nähtävissä muuta selvää merkitystä. Pokeridiskurssia tuntemattomille vastaajille nimi siis näyttäytynee opaakkina, minkä lisäksi pelkkien isojen kirjainten käyttö saattaa ärsyttää. Korttien tunnuksina kirjaimet kuitenkin merkitään yleensä isoina, joten kyse ei ole tarkoituksettomasta Caps lock -näppäin pohjassa kirjoittamisesta, joka Aapelissa ja Internetissä ylipäänsä koetaan epäsuotavana (ks. luku 4.1.2).

Oletukseni vastausten suuresta hajonnasta perustuu siis siihen, että mikäli nimen merkitystä ei ymmärrä, ei siinä ole paljoakaan arvioitavaa. Monelle vastaajalle tarjolla on vain neljä isoa kirjainta, jotka eivät näyttäisi muodostavan mielekästä sanakokonaisuutta. Nähtäväksi tosin jää myös se, millä perusteilla ilmauksen ymmärtävät henkilöt

arvionsa tekevät. Itselleni nimi näyttäytyy jokseenkin neutraalina, ymmärrettävänä muttei kielellisesti erityisen luovana tai oivaltavanakaan.

Angel 98

Käyttäjänimi on englanninkielinen mutta merkitykseltään sikäli yksinkertainen, että oletettavasti lähes kaikki kyselytutkimuksen vastaajat ymmärtävät sen. Numerot nimen lopussa viittaavat mitä todennäköisimmin käyttäjän syntymävuoteen. Nimi on siis semanttisesti läpinäkyvä.

Angelin merkitys näyttäytynee useimmille vastaajille positiivisena. Kristittyjen näkökulmasta se luonnollisesti viittaa Jumalan sanansaattajiin, mutta sanalla on arkikielessä myös adjektiivinomainen, kuvaileva merkitys⁶⁵. Positiivisesta merkityksestä huolimatta nimen menestys ei kuitenkaan ole selviö. Se edustaa Aapelissa varsin tavanomaista nimimallia (appellatiivi + syntymävuosi), joten vastaajat voivat kokea sen tylsänä.

EVERTON99

Käyttäjänimen epäilemättä hallitsevin ominaisuus on sen kirjoitusasu, pelkkien isojen kirjainten käyttö. Kuten luvussa 4 on todettu, ei ilmiö ole Aapelin käyttäjänimissä muutoinkaan täysin vieras, ja ajoittain Internetissä sitä esiintyy myös kokonaisissa teksteissä. Monet verkossa liikkujat kokevat sen häiritsevänä, joten oletettavasti useammat mielipiteet ovat kirjoitusasua vastaan kuin sen puolesta.

Nimi lienee semanttisesti läpinäkyvä osalle vastaajista. *EVERTON* viittaa todennäköisesti perinteikkääseen englantilaiseen jalkapalloseura Everton FC:hen, joka on tuttu suurelle osalle jalkapalloa seuraavista. Jalkapalloseuran nimi on peräisin sen kotipaikasta, eräästä pienehköstä Liverpoolin kaupunginosasta⁶⁶. *99* viittaa todennäköisesti käyttäjän syntymävuoteen. On kuitenkin mahdollista, että urheiluaiheisessa nimessä luku olisi kunnianosoitus kaikkien aikojen parhaana jääkiekkoilijana pidetylle kanadalaiselle Wayne Gretzkylle, jonka pelinumero *99* on jäänyt urheiluhistoriaan.

⁶⁵ Enkeli 1. Jumalan sanansaattajana toimiva ja uskovia suojeleva (siivekkääksi kuvattu) henkiolento. *Herran enkeli. Suojelusenkeli. Arkkienkeli. Kuv. Kaunis, hyvä kuin enkeli. Saapui pelastavana enkelinä paikalle. Tanssi kuin enkeli erinomaisesti. Enkeli kulkee huoneen läpi* [huoneessa syntyy kesken seurustelun hiljaisuus] SP. 2. *Pimeyden enkeli* paholaisen palveluksessa oleva henkiolento. (KS.)

⁶⁶ Kaupunginosan nimi on tietävästi peräisin saksin kielen sanasta *eofor*, 'villisika joka eli metsissä' (www.en.wikipedia.org/wiki/Everton,_Liverpool).

Koska nimen semanttinen tausta ei liene urheilua seuraamattomien vastaajien tiedossa, on oletettavaa, että sen päällimmäinen arvosteluperuste on sen kirjoitusasu. Pidänkin nimeä hyvänä testinä tällaisen kirjoitustavan suosiosta.

-Green-

Tässäkin käyttäjänimessä huomio kiinnittyy ensimmäisenä sen ulkoasuun, jota koristaa kaikkiaan neljä erikoismerkkiä. Kuten kahdessa luvun 5.3.1.1 erikoismerkkejä sisältävässä nimessä, myös tässä nimessä erikoismerkit ympäröivät nimen varsinaista kielenainesta symmetrisesti sen molemmin puolin.

Lomakkeella käytettyjen nimien erikoismerkkien symmetrisyys on sikäli harmillista, että muutoin olisin voinut analysoida, onko symmetrisyydellä vaikutusta mielipiteisiin erikoismerkeistä. Pyytäessäni käyttäjänimien haltijoiden suostumusta heidän nimensä lisäämiseen kyselylomakkeelle lähetin pyynnöt kaikkiaan seitsemälle käyttäjälle, joiden nimissä erikoismerkit esiintyvät epäsymmetrisesti. En kuitenkaan saanut yhtään myöntävää vastausta. Tämä voi toki olla sattumaa, mutta sen voi tulkita myös käyttäjien tyytymättömyydeksi omaa käyttäjänimeä kohtaan, joka puolestaan ilmenee haluttomuutena osallistua nimien hyvyttä arvioivaan tutkimukseen.

Erikoismerkkien symmetrisen käytön lisäksi nimen suosio kertonee jotain englanninkielisten ilmausten suosiosta käyttäjänimissä. Sana on ensimmäisiä, joita koululaiset englannintunneilla oppivat, joten sen merkitys lienee suurelle osalle vastaajista selvä.

Vastauksiin epäilemättä vaikuttavat myös vihreään väriin liittyvät mielikuvat, jotka lienevät pääosin positiivisia. Yhteiskunnassamme vihreä väri esiintyy yleisesti vapauden ja rajoitteettomuuden symbolina, kuten esimerkiksi liikennevalojen väriasetelmasta voidaan havaita. Vihreä yhdistyy myös luontoon, mihin liittyvät mielikuvat useimmat ihmiset kokevat positiivisina. Poliittinen puolue Vihreät sen sijaan voi herättää tuntemuksia niin puolesta kuin vastaankin.

Nimestä on syytä huomioida myös ison alkukirjaimen käyttö. Se on yleiskielen normien mukaista, mutta toisaalta rikkoo hieman nimen ulkoasun symmetrisyyttä.

hupsutar

Tämän käyttäjänimen arvostelussa keskeisin tekijä lienee sen ilmentämä kielellinen luovuus. Johtamalla luotu uudissana Internetin peliyhteisössä herättää jo itsessään mielenkiintoa, mutta *hupsutar* on vieläpä johdettu tavallisesta poikkeavalla tavalla. Sen loppuosa, *-tAr*-johdin, edustaa yleisintä feminiinijohdostyyppiä. Kyseessä on kuitenkin substantiivijohdin, joten sitä ei normaalisti käytetä adjektiivin perässä. (ISK § 192–193.)

Suomen kielen johto-opin säännöistä poikkeavasta asustaan huolimatta nimen merkitys on helppo tulkita. Merkityksen voisi esittää esimerkiksi muodossa ”hupsu tai hupsuna itseään pitävä naispuolinen henkilö”. Nimen haltija, kyselylomakkeeni testivastaaajana toiminut nainen vahvistaa tulkinnan: ”Nimimerkkini kuvaa minun luonnettani.”

Muita arvosteluun selvästi vaikuttavia ominaisuuksia nimessä on rajallisesti. Pie-nellä alkukirjaimella ja suomenkielisyydellä saattaa olla vaikutuksensa. Kyselyni osiossa Hyvä nimimerkki III esitetyllä hauska–kaunis-asteikolla nimeä voisi pitää hauskana joh-tuen siinä esiintyvistä kielellä leikittelystä. Naispuoliseen henkilöön viittaava johdin voi toki tuottaa kauniitakin mielikuvia. Nimi lienee myös käytännöllinen erikoismerkittämyytensä sekä merkitykseltään selkeän sisältönsä vuoksi.

keksitty

Pelkkä *-nUt*-partisiipin passiivi käyttäjänimenä herättäneen monessa vastaajassa paitsi mielenkiintoa, myös hämmennystä. Kun nimessä ei esiinny ainoatakaan substantiivia tai edes nominia, joutuu koetukselle kielenkäyttäjän käsitys siitä, millaisia ilmauksia voi pitää niminä (aiheesta tarkemmin luvussa 1.1.2). Tämän vuoksi on mahdollista, että vastaajien arviot nimen hyvyydestä vaihtelevat paljonkin.

Arvostelu voi myös heijastella vastaajien nimimieltymyksiä yleisemminkin. Jos vastaaja ei ole erityisen mieltynyt yleisimpien mallien mukaisiin käyttäjänimiin, voi konventioiden vastainen ilmaus miellyttää. Vastaavasti ”perinteisempiin” käyttäjänimiin mieltynyt vastaaja ei välttämättä pidä tästä nimestä.

Leksikkoon kuuluvana, keskimittaisena suomen kielen sanana nimi lienee helppo muistaa ja kirjoittaa, mikä tekee siitä käytännöllisen. Vastauksiin saattaa jälleen vaikuttaa myös pieni alkukirjain, joka erikoismerkkien puuttuessa tulee nimestä esiin selvemmin.

Käyttäjä on kuvannut nimen alkuperää esimerkissä 37 esitetyllä tavalla:

37) Jollakin sivustolla yritin keksiä nimeä ja tuli vastaus ”nimimerkki on jo keksitty” siitä sitten otin tuon viimeisen sanan ja siitä se sitten levisi aapeliinkin :D

Itse en pystynyt muodostamaan tulkintaa mahdollisesta alkuperästä ennen totuuden kuulemistani. Uskonkin, että kyseisen taustan tulkitseminen on hyvin vaikeaa. Täysin mahdollista se tosin ei ole, varsinkaan, jos tulkittaja itse on törmännyt vastaavanlaisiin ongelmiin jollakin Internet-sivustolla. Aapelissa tällainen oivallus tuskin syntyy, sillä siellä kyseisestä ongelmasta tiedotetaan seuraavasti: ”Nimimerkki on sama tai liian samankaltainen jo käytössä olevan nimimerkin kanssa.”

Leatherhead

Käyttäjänimen merkityksestä ja alkuperästä on mahdollista tehdä useampiakin eri tulkintoja. Suomennettuna ilmauksen merkitys on ’nahkapää’, minkä voi tulkita viittaavan kaljuun henkilöön. Tällä tavoin tulkittuna nimi voi olla käyttäjänsä kuvaava.

Google-haku kuitenkin paljastaa, että nimi voi viitata myös samannimiseen, noin 10 000 asukkaan kaupunkiin Englannin Surreyssa, ruokatutkimusorganisaatio Leatherhead Food Researchiin tai tv-sarjassa Teini-ikäiset mutanttinjakilpikonnat esiintyvään ihmisenkaltaiseen alligaattorihahmo Leatherheadiin⁶⁷. Viimeinen tulkinta lienee todennäköisin etenkin, mikäli nimen haltija on nuori.

Koska nimen merkitys on epäselvä, on subjektiivisilla mielikuvilla oma vaikutuksensa. Nimi voi tuoda mieleen esimerkiksi rock-henkisen vaateliike Leatherheavenin ja ylipäänsä nahkavaatteet.

Vaikka nimen merkitys on epäselvä, on vähemmänkin kielitaitoisen vastaajan helppo tunnistaa se englanninkieliseksi. Jos nimi tunnistetaan englanninkieliseksi ymmärtämättä sen merkitystä, kertonee sen menestys arvostelussa jotain pelkän kielivalinnan merkityksestä.

Kirjoitusasun puolesta nimessä ei ole juurikaan arvioitavaa. Se kirjoitetaan kielinormien mukaisesti isolla alkukirjaimella ja ilman erikoismerkkejä. Nämä tekijät toki saattavat vaikuttaa nimen suosioon.

⁶⁷ Suomeksi Nahkapää.

maxiii

Ensimmäiseksi käyttäjänimessä huomion kiinnittänevät nimen lopun kolme *i*-kirjainta. On epäselvää, onko niillä funktiota nimen merkityssisällön suhteen. Ne voidaan tulkita roomalaisiksi numeroiksi, jolloin nimen merkitys olisi *max3*. Tällöin on kuitenkin kysyttävä, miksi *i*-kirjaimet on kirjoitettu pienellä, toisin kuin yleensä roomalaisia numeroita aakkosilla merkittäessä.

Nimen alkuosa *max* on internationalismi, jonka merkityksen voi tulkita monella eri tavalla. Se voi viitata esimerkiksi etunimiin *Max*, *Maxim* tai *Maximiliano*. Se voi olla lyhenne sanoista *maksimi* tai *maksimaalinen*. Sillä voidaan myös viitata propreihin, joissa kirjainyhdistelmä jo esiintyy, esimerkiksi *Pepsi Max* tai *Maxi-market*.

Nimen arvostelu perustunee jälleen pääasiassa mielikuviin. Kirjoitusasussa ei ole pienen alkukirjaimen lisäksi muuta huomioitavaa kuin kolme *i*-kirjainta peräkkäin, joten niitä saatetaan arvioida myös nimen kirjoittamisen, erityisesti sen käytännöllisyyden kannalta. Kolme peräkkäistä samaa kirjainta tuskin vielä vaikeuttavat nimen kirjoittamista ja muistamista kohtuuttomasti, mutta esimerkiksi kandidaatintutkielmassani esitellyn käyttäjänimen *ossssi* viisi *s*-kirjainta voivat aiheuttaa ongelmia nimen käytössä (Hämäläinen 2011: 22).

P4nd4

Käyttäjänimessä on arvatenkin kaksi keskeistä arvostelukriteeriä. Toinen on numeron *4* käyttö *A*-kirjaimen vastineena. Kirjainten korvaaminen numeroilla nimissä ja muissa yksittäisissä sanoissa on Internetin epämuodollisessa kirjoitetussa kielessä jokseenkin yleinen piirre. Se voi hyvinkin jakaa vastaajien mielipiteitä, riippuen esimerkiksi siitä, kuinka tuttu ilmiö vastaajalle on. Monet saattavat pitää sitä kuluneena tehokeinona ja todeta sen ”menneen muodista” jo vuosia sitten. Toiset taas saattavat kokea sen uutena ja mielenkiintoisena kirjoitustapana.

Toinen arvostelukriteeri on sanan merkitys, pandakarhu, ja vastaajien mielikuvat siitä. Oletan mielikuvien olevan pääosin positiivisia. Nykyisin sanaan liittyviin mielikuviin saattaa vaikuttaa myös suomalainen makeisvalmistaja Panda, mikä tuskin ainakaan vähentää niiden positiivisuutta.

änglamaria

Käyttäjä kertoo kyselylomakkeeni kokeiluversiossa nimensä taustan seuraavasti: ”ruotsinkielien enkelistä ja oma toinen nimi yhdistettyinä.”, Se, että nimellä viitataan enkeliin ja etunimeen, lienee myös vastaajien pääteltävissä. Alkuosan ruotsinkielisyyden tunnistaminen vaatii jo kielitaitoa, joskin nimen *ä*-alkuisuuden vuoksi eron tekeminen muihin indoeurooppalaisiin kieliin on mahdollista.

Nimi on Likert-menetelmän kymmenikössä ainoa, joka sisältää *ä*- tai *ö*-kirjaimen. Käyttäjänimen *Clöön* menestyksen ohella myös *änglamarian* menestys voi osaltaan kertoa ”ääkkösten” suosioista vastaajien keskuudessa. Nimenalkuisuudestaan huolimatta *ä*-kirjain tosin on kirjoitettu pienellä, mikä saattaa hieman laskea sen huomioarvoa.

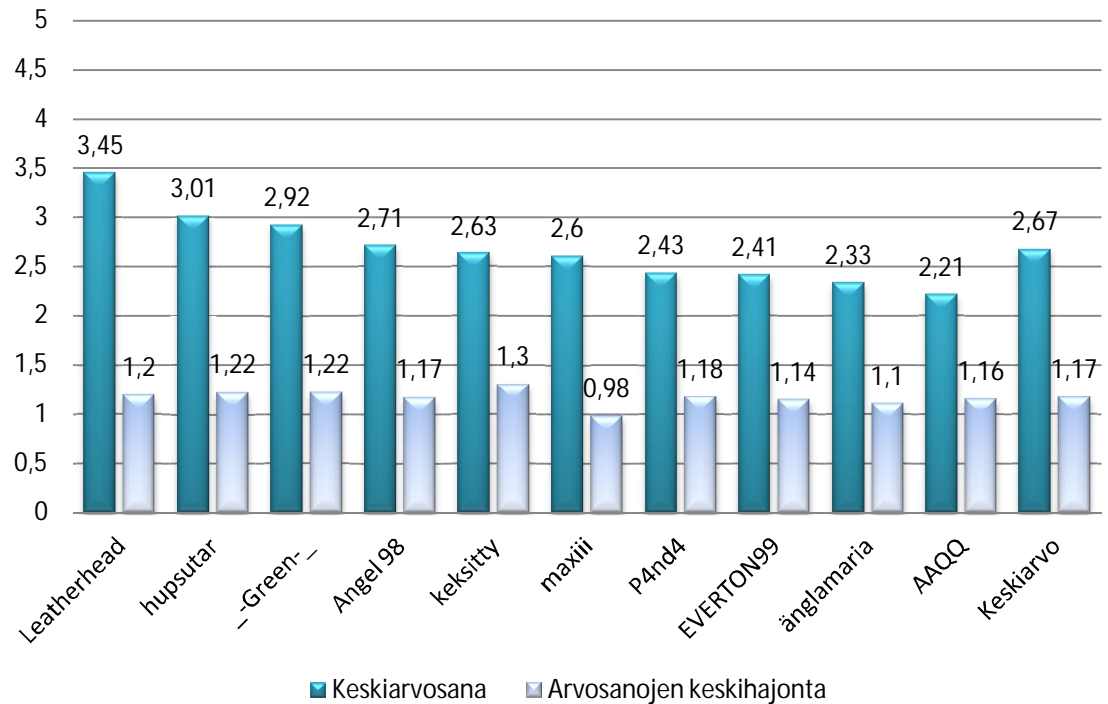
Vaikka nimi sisältää saman pääosin positiiviseksi tulkittavan merkityksen kuin *Angel 98*, ei se tässä ole yhtä selvästi tunnistettavissa. Luultavasti mielikuvalliset arviointiperusteet liittyvätkin etupäässä *Maria*-nimeen, johon vastaajat liittänevät jonkinlaisia mielikuvia samannimisistä ihmisistä taikka kristinuskosta.

5.3.2.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselylomakkeen osiossa Hyvä nimimerkki II käyttämäni Likert-menetelmä on ollut vastaajien kannalta helpompi päätellen siitä, että olen saanut laskelmiini hyväksyttäviä vastauksia enemmän kuin järjestämismenetelmässä. Tässäkin osiossa katoa on tosin ollut: jokaista käyttäjänimeä kohden 1–5 vastauskenttää on jäänyt tyhjäksi. Tarkat vastausten lukumäärät ovat nähtävissä taulukon 13 ensimmäisessä sarakkeessa oikealta katsoen. Syitä katoon on vaikea arvioida, mutta koska puuttuvien vastausten määrät ovat aineistoni kokonaisuudessa varsin pienet, voitaneen ne jättää laskelmissa huomiotta ilman erityisempää analyysyä.

Koska vastaajilla on ollut vapaus tulkita arvosteluasteikko sellaiseksi kuin haluaivat, on hyvä kiinnittää huomiota kaaviossa 4 esitettyihin kaikkien vastausten keskiarvoon ja keskihajontaan. Kaikkien vastaajien kaikille käyttäjänimille antamista arvostanoista laskettu keskiarvo on 2,67. Vastaava keskihajonta on 1,17. Jos siis vastausten jakauman oletettaisiin noudattavan normaalijakaumaa, sijoittuisi 68,27 % vastauksista korkeintaan 1,17 yksikön päähän keskiarvosta eli välille 1,50–3,84. Käytännössä näin ei toki ole, sillä vastausten määrät mukailevat normaalijakaumaa vain hyvin suurpiirteisesti.

Kaavio 4. Käyttäjänimien saamien arvosanojen keskiarvo ja keskihajonta kyselytutkimuksen osiossa ”Hyvä nimimerkki II”.

Taulukko 13. Käyttäjänimien arvosanojen lukumäärät kyselytutkimuksen osiossa ”Hyvä nimimerkki II”.

Arvosana	1	2	3	4	5	Yhteensä
<i>Leatherhead</i>	23	35	71	87	58	275
<i>hupsutar</i>	36	61	81	63	36	276
<i>-Green-</i>	36	70	84	47	37	275
<i>Angel 98</i>	52	67	84	56	18	274
<i>keksitty</i>	68	72	63	46	29	277
<i>maxiii</i>	33	97	104	29	12	278
<i>P4nd4</i>	71	84	69	35	17	274
<i>EVERTON99</i>	65	98	62	37	14	275
<i>änglamaria</i>	77	82	74	35	8	276
<i>AAQQ</i>	95	81	59	26	14	276
Yhteensä	556	747	751	461	243	2758

Vaikka käytössä oleva tutkimusmenetelmä on selvästi erilainen, tulee vastaajien suosikkiniimi yhtä selvästi esille kuin *Midania* järjestämismenetelmässä. Käyttäjänimen *Leatherhead* saama arvosanakeskiarvo on huomattavasti muita korkeampi. Nimellä on sekä eniten korkeimpia arvosanoja 4 ja 5 että vähiten matalimpia arvosanoja 1 ja 2.

Perusteet *Leatherheadin* suosiolle ovat jokseenkin samanlaiset kuin *Midani* kohdalla. Suurinta osaa vastaajista miellyttää oikeinkirjoitusnormien mukainen ulkoasu. *Leatherheadin* tapauksessa myös se, että nimiaineksella on selkeästi ymmärrettävä merkitys, edesauttaa vastaajien mukaan nimen mieleenpainuvuutta ja tekee siitä näin käytännöllisemmän.

38) *Leatherhead* oli hyvä, koska siinä ei ollut ylimääräisiä merkkejä, ja muutenkin hyvän näköinen nimi.

39) Parhaissa on usein iso alkukirjain ja ne ovat pitkiä.

Esimerkissä 39 siteerattu vastaaja antoi *Leatherheadille* ainoana käyttäjänimenä arvosanan 5.

Toisella ja kolmannella sijalla olevat *hupsutar* ja *_-Green-* ovat arvioinnissa melko tasaväkisiä. Käyttäjänimen *hupsutar* arvosanakeskiarvo on kymmenyksen korkeampi kuin *_-Green-*:n, ja molemmilla on sama, tässä aineistossa varsin korkea keskihajonta 1,22. Nimestä *hupsutar* vastaajat pitivät sen kekseliäisyyden vuoksi sekä siksi, että se onnistuu kertomaan käyttäjästä luontevalla, mielenkiintoisella tavalla. *_-Green-* taas oletetusti herättää huomiota poikkeavalla visuaalisella ilmeellään. Ulkoasu jakaa mielihiteitä runsaasti, mutta hyvä keskiarvo antaa ymmärtää, että useimmat vastaajat pitivät siitä.

40) esim. *hupsutar* on hyvä, kertoo ehkä käyttäjän luonteesta ja ainakin sen että kyseessä on nainen.

41) Nimimerkeissä hyviä ovat sellaiset jotka ovat kotimaan kielellä, *hupsutar* on myös humoristinen hauska nikki, pelissä vastaan tullessa tekisi mieli varmasti haastaa peliin :)

42) *_-Green-* näyttää hienolta, ja on ytimekäs, muttei tylsä.

43) Ainoa, edes hiemankaan massasta poikkeava nimimerkki oli tämä *-Green-* .

Neljänneksi korkein keskiarvo on käyttäjänimellä *Angel 98*. Se on kuitenkin saanut arvosanan 5 vain 18 kertaa eli selvästi harvemmin kuin muut kärkiviisikossa. Tämä saattaa olla osasy siihen, miksi perustelut sen sijoitukselle ovat harvassa. Vastauksissa on huomioitu se, että nimi edustaa samaa yleistä rakennetyyppiä ”nimi tai appellatiivi + numerosarja” kuin järjestämismenetelmän *Riina220* ja *mies 44*. Onkin mielenkiintoista, että *Angel 98* näyttää menestyneen arvostelussa varsin hyvin.

Sijoilla 5 ja 6 korostuu jälleen vastausten hajonnan tarkastelun merkitys. Käyttäjänimien *keksitty* ja *maxiii* keskiarvot ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta niiden keskihajonnat ovat kymmenikön suurin ja pienin. Nimeä *keksitty* monet vastaajat pitävät nokkelana ja siksi hauskana, kuten esimerkissä 45:

44) "*keksitty*" oli paras näistä, jotain sisältöä nimimerkissä täytyy olla.

45) *Keksitty* on mielestäni hauskin ja ilman erikoismerkkejä tai numeroita.

Kielteisiä kommentteja nimestä ei ole juurikaan esitetty, mutta sille arvosanan 1 antaneet käyttäjät pitivät monia osiossa esiintyneitä nimiä yleisesti ottaen mielikuvituksettomina.

Nimi *maxiii* sen sijaan esiintyy perusteluissa vain yhden kerran. Tämä vahvistaa kuvaa neutraalista käyttäjänimestä, jonka tosin voi muodostaa jo sen perusteella, että sen saama arvosanojen 3 lukumäärä (104) on Likert-menetelmän suurin yksittäisen käyttäjänimen yhden arvosanan lukumäärä.

Käyttäjänimet *P4nd4* ja *EVERTON99* kymmenikön sijoilla 7 ja 8 ovat niin keskiarvonsa kuin keskihajontansa puolesta varsin lähellä toisiaan. Molemmat myös ovat nimiä, joissa suurimman huomion on varastanut niiden kirjoitusasu. Toisaalta, kuten esimerkki 49 osoittaa, häiritsevä tekijä nimessä *EVERTON99* ei välttämättä ole nimen kirjoittaminen kokonaan isolla vaan sen perässä oleva luku.

46) Nerokasta on kyllä käyttää tiettyjä numeroita kirjaimien sijaan, esim 4=A (*P4nd4*)

47) *P4nd4* vaikuttaa liian hörhöltä.

48) Capslockilla kirjoitetut nimet on ärsyttäviä

49) Nahkapää on kiva nimi. *EVERTON* myös, ilman numeroita.

Keskiarvon perusteella arvostelun häntäpäähän jäävät *änglamaria* ja *AAQQ*. Niiden kohdalla hajontakaan ei ole erityisen suurta. Ne ovat keränneet kymmeniköistä eniten arvosanoja 1 ja vähiten arvosanoja 5. Tarkkoja perusteluja nimen *änglamaria* heikohkolle menestykselle arvosteluissa ei juuri ole esitetty, mutta kuten järjestämismenetelmän, myös Likert-menetelmän perusteluissa monet vastaajat tuovat esiin ison alkukirjaimen merkityksen mieltymyksissään. Useille vastaajille nimen merkityssisältö on jäänyt jokseenkin epäselväksi. Eräs arvosanan 4 antanut vastaaja näyttäisi kuitenkin oivaltaneen sen, kuten esimerkistä 50 voidaan havaita:

50) *änglamaria* - erilainen ja persoonallinen nimimerkki, mutta *ä*:n käyttö alussa versus lopun *a*:t on ehkä vähän outo ratkaisu. ehkä tuollekin löytyy joku selitys, tai käyttäjä on vääntänyt nimimerkkiään ruotsin sanasta *ängel*.

Myös *AAQQ* on jäänyt useille vastaajille merkitykseltään epäselväksi, mikä käy ilmi esimerkkien 51 ja 52 tapaisista vastausten perusteluista. Esimerkin 53 vastaajan tavoin monet ovat ymmärtäneet nimen merkityssisällön, mutta kaikissa tapauksissa tämäkään ei ole taannut hyvää arvosanaa.

51) Merkityksettömätkin ovat "huonoja" (*AAQQ*)

52) *AAQQ* - täysin mitäänsanomaton kirjainjono

53) mahdollisesti korttipeleihin viittaava *AAQQ* oli pirteä.

Päätän myös Likert-menetelmän käsittelyn vertailemalla tuloksia vastaajaryhmitäin. Nämä tulokset ovat näkyvillä taulukossa 14.

Taulukko 14. Käyttäjänimien keskimääräiset arvostamat vastaajaryhmittäin kyselytutkimuksen osiossa Hyvä nimimerkki II.

Käyttäjänimi	Nuoret	Vanhat	Kaikki	Miehet	Naiset
<i>Leatherhead</i>	3,50	3,41	3,45	3,49	3,37
<i>hupsutar</i>	2,77	3,39	3,01	2,91	3,18
<i>_-Green-_</i>	3,18	2,51	2,92	2,99	2,81
<i>Angel 98</i>	2,78	2,64	2,71	2,73	2,70
<i>keksitty</i>	2,56	2,75	2,63	2,53	2,78
<i>maxiii</i>	2,57	2,65	2,60	2,51	2,75
<i>P4nd4</i>	2,58	2,18	2,43	2,40	2,49
<i>EVERTON99</i>	2,40	2,48	2,41	2,34	2,53
<i>änglamaria</i>	2,17	2,57	2,33	2,24	2,49
<i>AAQQ</i>	2,36	2,01	2,21	2,22	2,19
Keskiarvo	2,69	2,66	2,67	2,64	2,73

Huomattavimmat erot vastaajaryhmien välillä ovat muodostuneet käyttäjänimissä *hupsutar*, *_-Green-_*, *P4nd4* ja *änglamaria*. Käyttäjänimi *hupsutar* jopa nousee vanhojen vastaajien listalla uhkaamaan *Leatherheadin* muissa ryhmissä selvää kärkipaikkaa. Nimessä *_-Green-_* erot ovat varsin odotuksenmukaisia: nuoret vastaajat ovat ilmeisesti pitäneet nimen englanninkielisyyttä ja epätavallista erikoismerkkien käyttöä tyylikkäänä, kun taas vanhempien vastaajien mieleen tämä ei ole samassa määrin ollut. Samanlainen sukupolviero on nähtävissä myös käyttäjänimessä *P4nd4*, joka edustanee erityisesti vanhemmille vastaajille varsin uutta ja vierasta ortografiaa.

5.4 Tulosten analysointia ja vertailua

Edellä olen esitellyt tuloksia kyselytutkimuksesta, jossa hyvän käyttäjänimen käsitettä lähestytään sekä teoreettisista että käytännönläheisistä näkökulmista. Jotta näistä varsin monenkirjavista tuloksista olisi mahdollista muodostaa ehjä kokonaiskuva, olen nähnyt

parhaaksi käsitellä niitä vielä näin kokoavasti. Kiinnitän huomiota erityisesti siihen, ovatko kyselylomakkeen eri osioiden tulokset samansuuntaisia toisiinsa nähden. Käsitte- len aihetta luvussa 5.2 esitettyjen hyvän käyttäjänimen ominaisuuksien kautta tarkkaillen, toteutuvatko siinä esitetyt mielipidejakaumat käytännön esimerkeissä, luvun 5.3 tulok- sissa.

Ison kirjaimen suosio nimen alussa on kiistaton. Osiossa III 80 prosenttia vastaa- jista on pitänyt sitä pientä alkukirjainta parempana, mikä on suurin vastaajien enemmistö kyseisen osion vaihtoehtokysymyksissä. Mielipide edustuu vahvana myös käytännön tasolla, sillä isolla kirjaimella alkavat nimet ovat järjestämismenetelmän tuloksissa kes- kiarvon perusteella sijoilla 1, 2, 3, 4, 6 ja 9. Myös monien vastausten perusteluissa mai- nitaan alkukirjaimen vaikuttaneen kyseisten nimien päätymiseen listan kärkipäähän.

Likert-menetelmässä isolla kirjaimella alkavat nimet ovat sijoilla 1, 3, 4, 7, 8 ja 10. Tämä näyttäisi hillitsevän edellistä tulkintaa ison alkukirjaimen merkityksestä. Toisaalta sijoilla 8 ja 10 olevat *EVERTON99* ja *AAQQ* on kirjoitettu kokonaan isoin kirjaimin, joten ne eivät edusta perinteisiä oikeinkirjoitusnormeja.

Useimmille vastaajille tärkeää käyttäjänimessä lieneekin pelkän alkukirjaimen si- jaan sen kirjoitusasun yleinen norminmukaisuus. Näin voi päätellä siitä, että 79 prosent- tia vastaajista on pitänyt erikoismerkittömää käyttäjänimeä parempana kuin erikoismerk- kejä sisältävää. Käytännön esimerkeissä erikoismerkkejä sisältävien nimien menestys on tähän nähden yllättävänkin hyvä: *-Sevendown-* ja *! ixi !* osiossa I ovat sijoilla 2 ja 8, *_-Green-* osiossa II sijalla 3. Vastausten perusteluista on kuitenkin syytä mainita, että nimessä *! ixi !* juuri huutomerkkien käyttö vaikuttaa ärsyttävän monia vastaajia, kun taas nimessä *-Sevendown-* yhdysmerkkien vaikutus nimen menestykseen on ilmeisesti ollut melko vähäinen. Tämän perusteella ei ole yhdentekevää, mitä erikoismerkkiä nimessä käytetään.

Numeroiden suosioista käyttäjänimissä en esittänyt kysymystä osiossa III. Niiden käytöllä kuitenkin on yhtäläisyyksiä erikoismerkkien kanssa, joten niiden suosioon osi- oissa I ja II voidaan kiinnittää lyhyesti huomiota. *Riina220* ja *mies 44* ovat jääneet osion I viimeisiksi pitkälti juuri siksi, että ne edustavat numeroineen Aapelissa hyvin tavallisia nimimalleja. Toisaalta osiossa II *Angel 98* pärjäsi varsin hyvin vastaavanlaisesta proto-

tyyppisyydestään huolimatta, eikä myöskään nimi *EVERTON99* jäänyt aivan listan hänelle.

Luvussa 5.2 esitettyjen tulosten perusteella kolmas selvä hyvän käyttäjänimen ominaisuus on nimen lyhyys. 78 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että lyhyt käyttäjänimi on parempi kuin pitkä. Tämän mielipiteen jakoivat hämmästyttävän tasaisesti sekä nuoret, vanhat, miehet että naiset.

Osioiden I ja II perusteella kyseiseen tulokseen ei kuitenkaan ole syytä luottaa täysin sokeasti. Kyselylomakkeella esiintyvät nimet voidaan jakaa lyhyisiin ja pitkiin nimiin esimerkiksi siten, että lyhyitä ovat tutkimusaineistoni käyttäjänimien keskiarvon 8,4 merkkiä alittavat nimet ja pitkiä keskiarvon ylittävät nimet. Tämän perusteella osiossa I lyhyiden nimien (*Clöön; ! ixi !; J e s s; Midania; mies 44; Riina220*) yhteinen sijoituskeskiarvo on 5,92, kun taas pitkien nimien (*Calopteryx; pikkulutti; -Sevendown-; tunturin tuuli*) keskiarvo on vain 4,87. Osiossa II lyhyiden nimien arvosanakeskiarvo on 2,60, pitkien taas 2,78. Käytännön esimerkkitapauksissa pitkät nimet ovat siis odotusten vastaisesti lyhyitä nimiä pidetympiä.

Osioissa I ja II kyse on tosin vain yhteensä 20 esimerkkitapauksesta. Otos on siis niin pieni, ettei sillä ole suurta todistusvoimaa. Ero pitkien nimien hyväksi on kuitenkin sen verran selvä, että osiossa III saatuun tulokseen on syytä suhtautua varauksellisesti. Onkin mahdollista, että teoreettisella tasolla vastaajat ajattelevat lyhyen nimen olevan käytännöllisempi ja siten parempi, mutta todellisuudessa nimen hyvyys on kiinni muista seikoista kuin sen pituudesta.

Luvussa 5.2 esitettyjen tulosten perusteella suomenkieliset ja vieraskieliset käyttäjänimet ovat jokseenkin yhtä suosittuja. Vastaajien iällä näyttäisi olevan vaikutusta tähän: nuoremmat vastaajat pitävät vieraskielisistä, vanhemmat suomenkielisistä nimistä. Käytännön esimerkeissä suomenkielisten nimien menestys ei ole erityisen mainio. Järjestämismenetelmässä suomenkieliseksi tulkittavien nimien *mies 44*, *pikkulutti*, *Riina220* ja *tunturin tuuli* yhteinen sijoituskeskiarvo on 6,60, eli nimet sijoittuvat arvioinneissa pääosin loppupäähän.

Lukemaa laskevat eniten *mies 44* ja *Riina220*, joita on kuvailtu tylsän prototyypiksi käyttäjänimiksi. Samaa tosin voisi sanoa suuresta osasta suomenkielisiä käyttäjänimiä. Suomenkielisessä Internet-yhteisössä suomenkieliset nimiainekset ovat useim-

min käytettyjä, minkä vuoksi käyttäjät joutuvat varioimaan niitä esimerkiksi mielikuvituksettomiksi koetuilla numerosarjoilla. Se, miksi Likert-menetelmässä vastaavanlaista rakennemallia edustavat käyttäjänimet *Angel 98* ja *EVERTON99* ovat selvästi edellä mainittuja suosituimpia, voi osaltaan johtua niiden vieraskielisyydestä.

Likert-menetelmän kymmenen käyttäjänimen joukossa on vain kaksi suomenkieliseksi tulkittavaa käyttäjänimeä: *hupsutar* ja *keksitty*. Ne ovat menestyneet osiossa varsin hyvin, ollen sijoituksiltaan toinen ja viides. Tällaisten merkityssisällöltään hieman epätavallisempien nimien suosio verrattuna järjestämismenetelmän tuloksiin antaa ymmärtää, että yksin nimen kieli ei määritä sitä, onko nimi ihmisten mieleen vai ei. Suurempi vaikutus näyttää olevan nimiaineksen merkityksellä sekä sen mielikuvituksellisuudella. Esimerkiksi kielellinen luovuus käyttäjänimessä *hupsutar* paitsi ilahduttaa itsessään, tekee nimestä helpommin muistettavan merkitykseltään tavanomaisempien nimityyppien joukossa.

Olen tiedustellut osiossa III myös sitä, ovatko vastaajille mieluisampia käyttäjästään kertovat vai salaperäiset käyttäjänimet. Selvä enemmistö, 72 prosenttia vastaajista, pitää salaperäisiä käyttäjänimiä parempina. Käytännössä on toki vaikeaa analysoida sitä, mitkä käyttäjänimet todella kertovat käyttäjästä, ja mitä ne kertovat. Kyselylomakkeen 20 käyttäjänimestä viittaussuhde vaikuttaisi selvimmältä nimissä *mies 44*, *Riina220*, *hupsutar* ja *änglamaria*, näiden jälkeen kenties nimissä *AAQQ* ja *EVERTON99*.

Kyseiset nimet ovat jääneet aivan arviointien häntäpäähän lukuun ottamatta nimeä *hupsutar*, jossa yhteys käyttäjään, tämän sukupuoli ja mahdollinen luonteen kuvaus, tulee ilmi varsin luontevalla ja mielikuvitukseksella tavalla (vrt. sukupuolen ilmaiseminen nimessä *mies 44*). Tämä tulos vahvistaa käsitystä siitä, että salaperäiset tai ainakin viittaussuhteeltaan vähemmän selvät nimet koetaan käyttäjänsä kuvaavia nimiä paremmiksi.

Olen kysynyt vastaajilta myös sitä, pitävätkö he parempina kauniita vai hauskoja nimiä. Hauskat nimet saavuttavat tässä osiossa lievän enemmistön 53 prosentilla vastaajista. Tämän tuloksen vertailu järjestämis- ja Likert-menetelmien tuloksiin on vaikeaa, sillä nimien kauneus ja hauskuus ovat erittäin subjektiivisia käsitteitä. Vastausten perustelujen mukaan nimet *Midania* ja *tunturin tuuli* on kuitenkin monesti sijoitettu listan kärkipäähän siksi, että ne on koettu kauniina niminä. Tätä käsitystä puoltaa myös se, että

ne ovat kaksi parhaiten menestynyttä nimeä naisvastaajien mielipiteistä kootulla listalla (ks. taulukko 12). Ja kuten taulukosta 8 käy ilmi, naisvastaajat ovat myös yleisesti ottaen selvästi miesvastaajia mieltäneempiä kauniisiin nimiin.

Vaihtoehtokysymysten ulkopuolelta vastaajien selkeimmin esiin nostamia hyvän käyttäjänimen ominaisuuksia ovat nimen omaperäisyys sekä käytännöllisyys esimerkiksi helpon muistettavuuden ja kirjoitettavuuden myötä. Nimen muistettavuuden arvioiminen on vaikeaa, sillä se vaihtelee suuresti muistamaan pyrkivän henkilön mukaan. Sen sijaan joitakin käyttäjänimiä voitaneen pitää toisia omaperäisempinä. Järjestämismenetelmässä menestyneet nimet ovat nähdäkseni varsin persoonallisia, kun taas tavallisemmat *Riina220* ja *mies 44* eivät ole saavuttaneet suurta suosiota pääosin juuri tavallisuutensa vuoksi. Likert-menetelmässä nimeä *hupsutar* voitaneen pitää varsin omaperäisenä uudissanana. Myös *-Green-* on erikoismerkkien käyttönsä puolesta tavallisesta poikkeava käyttäjänimi. Kumpikin yllä mainituista käyttäjänimistä on menestynyt hyvin muihin nimiin nähden. Tulokset siis puhuvat sen puolesta, että omaperäisistä nimistä pidetään paitsi teoriassa, myös käytännössä.

Näiden päätelmien lopuksi on kuitenkin todettava, että hyvä käyttäjänimi voi muodostua hyvinkin erilaisista aineksista. Vaikka eräät edellä käsitellyistä tuloksista antavat selkeitä suuntaviivoja siitä, millaisia ominaisuuksia hyvään käyttäjänimeen yleensä liitetään, mitään automaattisesti toimivaa mallia sellaisen luomiseen tuskin on. Edellä käsiteltyjen yleisten ominaisuuksien lisäksi mielipiteisiin voivat vaikuttaa nimen sisältämiin kirjaimiin tai semanttiseen sisältöön liittyvät mielikuvat, joita olen erityisesti lukujen 5.3.1.1 ja 5.3.2.1 yksityiskohtaisissa nimianalyseissä yrittänyt tavoittaa.

Mieltymys nimeen on mitä suurimmassa määrin vastaajakohtaista. On mahdotonta luoda nimeä, jota verkkoyhteisön jäsenet pitäisivät yksimielisesti hyvänä. Tämä ei ole edes tarpeen. Nimen hyvyyteen vaikuttavat ennen kaikkea sen kohderyhmä sekä funktiot, joita sillä pyritään toteuttamaan. Tässä tutkielmassa esitetyn yleisluontoisen arvostelun perusteella nimeä *AAQQ* ei pidetä erityisen hyvänä. Kuitenkin, mikäli käyttäjän pyrki- myksenä on tutustua Aapelissa muihin korttipeliharrastajiin ja integroitua heidän joukkoonsa, on harrastajien omaa termistöä käyttävä nimi tehtävässään nähdäkseni varsin hyvä.

5.5 Tutkimusmenetelmien arviointia

Kuten tämän pääluvun alussa olen todennut, kuuluu onomastiseen kiinnostukseeni paitsi hyvän käyttäjänimen tutkiminen, myös hyvän nimen tutkiminen yleisemminkin. Tämän vuoksi olen tarkkaillut tutkimusta tehdessäni paitsi tuloksia, myös käyttämiäni menetelmiä sekä sitä, millaisiin tarkoituksiin ne voisivat olla sovellettavissa myöhemmissä tutkimuksissa. Näin pääluvun lopuksi haluan esittää joitakin tekemistäni metatieteellisistä huomioista, jotta lukija voi arvioida tämän tutkimuksen luotettavuutta ja menetelmien käyttökelpoisuutta.

Osion Hyvä nimimerkki III vaihtoehtokysymyksissä vastausasteikko on kaksiportainen. Syy tähän on pyrkimys kyselyn yksinkertaistamiseen ja vastaajien tehtävän helpottamiseen. Tulosten käsittely on kuitenkin osoittanut, että näin yksinkertaistetun kysymyksenasettelun informaatioarvo on rajallinen. Esimerkiksi prosenttiosuudet ison alkukirjaimen ja lyhyen käyttäjänimen kohdalla ovat lähes yhtä suuret (80 % ja 78 %), mistä olisi helppoa tehdä se johtopäätös, että nämä ominaisuudet käyttäjänimissä ovat vastaajille keskimäärin lähes yhtä tärkeitä. Käytännön esimerkkien perusteella näyttää kuitenkin siltä, että iso alkukirjain on monille vastaajille hyvinkin tärkeä, kun taas nimen pituudella ei lopulta ole juurikaan merkitystä.

Kaksiportainen asteikko ei tuo lainkaan esille sitä, kuinka vahvoja mielipiteet valitun vastausvaihtoehdon puolesta ovat. Tämän vajavaisuuden korjaamiseksi kysymyksissä olisikin kenties parempi käyttää osion II tavoin Likertin asteikkoa tai sitä muistuttavaa Osgoodin asteikkoa⁶⁸. Yleisesti tunnettu ja laajalti kyselytutkimuksissa käytetty Li-

⁶⁸ *Osgoodin asteikko* eli *semanttinen differentiaali* on mitta-asteikko, joka perustuu Likertin asteikossa käytettyjen asenneväittämien sijaan erilaisiin laatusanapareihin (Vehkalahti 2008: 38–39). Tehtävänanto voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Arvioikaa ulkonäköänne seuraavien sanaparien avulla.

laiha 1 2 3 4 5 6 7 lihava

ruma 1 2 3 4 5 6 7 kaunis

Tällaista vastakkainasettelua on mahdollista soveltaa myös hyvän käyttäjänimen yleisten ominaisuuksien kartoittamiseen:

Arvioikaa mielipiteitänne hyvistä käyttäjänimistä seuraavien ominaisuusparien avulla.

iso alkukirjain 1 2 3 4 5 6 7 pieni alkukirjain

suomenkielinen 1 2 3 4 5 6 7 vieraskielinen

kertin asteikko näyttää toimineen hyvin myös käyttäjänimien tutkimuksessa, joten liian monimutkaiseksi vastaamista esimerkiksi viisiportainen asteikko tuskin tekee.

Myöskään osiota Hyvä nimimerkki II ei voi ohittaa täysin kritiikittä. Sen lopussa olleeseen avoimeen vastauskenttään tulleiden perustelujen määrä on huomattavasti pienempi kuin osiossa I. Osittain tätä on mahdollista selittää sillä, että tarkoin vastauksiaan harkitsevat vastaajat ovat saattaneet väsyä tai kyllästyä, minkä vuoksi jälkimmäisen osion lopussa valinnaiset perustelut ovat jääneet vähiin. Havainto on kuitenkin mahdollista tulkita myös siten, että järjestämismenetelmä on ollut vastaajille mielenkiintoisempi ja enemmän ajatuksia herättävä. Vastatessani itse lomakkeen kokeiluversioon havaitsin, että järjestämismenetelmässä tapahtuva suora vertailu käyttäjänimien välillä terävöitti omia käsityksiäni hyvästä käyttäjänimestä ja tarjosi siten jossain määrin mielekkäämmän vastaamiskokemuksen.

Toisaalta jo lomakkeen testausvaiheessa havaitsin, että osiossa Hyvä nimimerkki I tehtävä kymmenen nimen laittaminen paremmuusjärjestykseen on haastava, keskittymistä vaativa tehtävä. Listan ääripäihin päätyvien nimien valitseminen ei ole välttämättä erityisen hankalaa, mutta keskivaiheille päätyvien nimien kohdalla eronteko on vaikeampaa. Sinne jäävät todennäköisimmin nimet, joihin liittyvät mielipiteet ovat neutraaleimpia, joten todellista paremmuusjärjestystä niille ei välttämättä lopulta olekaan.

Kiinnostavan näkökulman järjestämismenetelmän toimivuuteen tarjoaa yksittäisten vastaajien asettamien paremmuusjärjestysten tarkastelu. Olen koonnut eräitä niistä esimerkkeihin 54–57. Esimerkeissä käyttäjänimien saamat sijoitukset on merkitty vasemmalta oikealle samassa järjestyksessä kuin ne on lomakkeella merkitty ylhäältä alaspäin. Käyttäjänimet ovat olleet lomakkeella aakkosjärjestyksessä.

54) 2 – 4 – 3 – 5 – 6 – 8 – 7 – 9 – 1 – 10

55) 10 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 8 – 7 – 6 – 9

Kuten esimerkeistä 54 ja 55 havaitaan, nimiä ei ole laitettu ”paremmuusjärjestykseen” suoraan aakkosjärjestyksen perusteella, kuten niissä kahdessa vastauksessa, jotka olen kyseisestä syystä joutunut hylkäämään (ks. luku 5.3.1.2). Nimien lomakejärjestyksen merkitys on kuitenkin selvästi nähtävissä. Pienimmät järjestysnumerot ovat aakkos-

järjestyksen alkupäässä (lomakkeella nimilistan yläpäässä), ja mentäessä listaa eteenpäin järjestysnumerot alkavat kasvaa jokseenkin lineaarisesti. Poikkeuksen näihin sarjoihin muodostavat ääripäät, numerot 1 ja 10.

Kenties enemmän on kuitenkin vastauksia, joissa kymmenen nimen lista on selkeästikin jakautunut kahtia. Esimerkeissä 56 ja 57 aakkosjärjestyksen viisi ensimmäistä nimeä ovat saaneet järjestysnumerot 2–6, kun taas loppupäälle ovat jääneet numerot 7–10. Poikkeuksen muodostaa jälleen numero 1, joka on molemmilla esimerkivastaajilla käyttäjänimi *-Sevendown-*.

56) 3 – 6 – 4 – 5 – 2 – 9 – 8 – 7 – 1 – 10

57) 4 – 5 – 2 – 3 – 6 – 7 – 8 – 9 – 1 – 10

Varsinkin esimerkkien 56 ja 57 kaltainen listan kahtia jakautuminen herättää kysymyksiä menetelmän toimivuudesta. Voitaneen luottaa siihen, että numero 1 todella on vastaajan mielestä paras käyttäjänimi, ja että numero 2 on parempi kuin numero 6. Mutta onko numero 6 parempi kuin numero 7? Nähdäkseni on mahdollista, että kymmenikön sisällä on tapahtunut kaksi toisistaan irrallista paremmuuden arviointia, joita ei välttämättä ole suhteutettu keskenään.

Heti perään on kuitenkin syytä todeta, että suuressa osassa vastauksia ei edellä esitetyn kaltaisia ilmiöitä ole nähtävissä. Niiden vaikutus järjestämismenetelmän tutkimustulosten kokonaisuuteen ei ole niin suuri, että tulokset tulisi asettaa kyseenalaisiksi.

Kuitenkin jo tämän suuruisten mittauksen häiriötekijöiden vuoksi sekä vastaajien työn helpottamiseksi on syytä pohtia, tulisiko mahdollisissa myöhemmissä tutkimuksissa paremmuusjärjestykseen asetettavien nimien määrän olla pienempi. Esimerkiksi viiden nimen kokonaisuus epäilemättä olisi kymmeneen nähden enemmän kuin kaksinkertaisesti helpompi hallittava, mikä olisi omiaan lisäämään tulosten luotettavuutta. Myös pelkistetty kilpailuasetelma kahden käyttäjänimen välillä saattaisi olla mielenkiintoinen, mutta toisaalta syyt jommankumman paremmuuteen saattaisivat olla niin moninaiset, että niiden analysointi olisi hyvin vaikeaa.

Vaikka nimien paremmuusjärjestykseen asettaminen ja tuloksista saatavien tilastollisten tunnuslukujen analysoiminen onkin mielenkiintoista, on se lopulta vailla mieltä,

mikäli valintojen perusteita ei pystytä selvittämään. Erityisesti järjestämismenetelmän tulosten analysoinnissa suurena apuna on ollut avoin vastauskenttä, johon vastaajat ovat halutessaan voineet perustella tekemiään valintoja. Alustavassa kyselylomakkeessa tällaista kenttää ei ollut, mutta saamieni neuvojen perusteella sen lopulliseen lomakkeen onnekseni lisäsin⁶⁹.

Vastaavanlaisia menetelmiä mahdollisesti myöhemmin hyödyntävissä tutkimuksissa onkin tärkeää ottaa huomioon strukturoimattomien vastauskenttien merkitys. Vapaamuotoista, sanallista informaatiota on numeroita työläämpää analysoida, ja kokonaiskuvan muodostaminen saattaa olla haasteellisempää. Näin saadun informaation joukossa on kuitenkin usein sellaisia näkökulmia, joita tutkijan on mahdotonta saada selville pelkän numeerisen tiedon avulla.

⁶⁹ Suuntaan kiitokseni jälleen ohjaajalleni Terhi Ainialalle!

6 Lopuksi

Tämän tutkielman tarkoituksena on ollut tutustuttaa lukija Internetin käyttäjänimien maailmaan: kertoa, millaisia käyttäjänimet ovat kielellisinä ilmauksina, ja mitä niillä voi nimistöntutkimuksen edistämiseksi tehdä. Tutkimuskohteen esittely on tapahtunut pääosin luvussa 3, jossa olen suorittanut aineistoni käyttäjänimille perusteellisen rakenneanalyysin. Lisäksi useista mielenkiintoisista teemoista, joihin aineiston pohjalta olisin voinut tarttua, olen valinnut tähän tutkielmaan kaksi itseäni eniten kiinnostanutta: nimien ortografian sekä hyvien käyttäjänimien tutkimuksen.

6.1 Tulosten yhteenvetoa ja arviointia

Käyttäjänimien kategoria erityispiirteineen nostaa esille mielenkiintoisen mutta ongelmallisen onomastis-teoreettisen kysymyksen siitä, mitkä kielen sanat lopulta voidaan tulkita nimiksi. Olen käsitellyt tätä kysymystä varsin perusteellisesti tutkielman johdannossa käydessäni läpi tutkimuksen teoreettista taustaa. Itse tutkimuskohde, käyttäjänimet, täyttää klassiset nimen määritelmät nähdäkseni suuremmista ongelmista. Vaikka käyttäjänimet voivat olla myös muita kielen sanoja kuin substantiiveja ja niitä voi olla alkuun vaikea mieltää nimiksi, ovat ne kuitenkin käyttöympäristössään monoreferentiaalisia eli yksiviitteisiä.

Suuremman ongelman muodostavat tilapäiset nimimerkit, monelta osin hyvin lähellä käyttäjänimiä oleva nimikategoria. Ne eivät viittaa selkeästi tiettyyn verkkoyhteisön käyttäjään, eivätkä ne ole usein rakenteeltaankaan tunnistettavissa nimiksi. Tämän vuoksi on mielestäni epäselvää, ovatko ne nimiä lainkaan, vaikka intuitio saattaakin puoltaa tätä käsitystä. Toisaalta nimimerkit ovat vain johdannossa esiintynyt sivujuonne, joten ongelman selvittämättömyys ei suoranaisesti vaikuta tähän tutkielmaan.

Esittelen Aapelin käyttäjänimien rakennepiirteitä apunani rakenneanalyysimalli, joka perustuu vahvasti Paula Sjöblomin väitöskirjassaan (2006) esittelemään yritysnimien funktionaalis-semanttiseen analyysimalliin. Olen erottanut käyttäjänimistä kaksi nimenosatyyppiä sen perusteella, mikä niiden funktio eli tehtävä nimessä on. Tämän jäl-

keen olen luokitellut nimenosat niiden semanttisen sisällön perusteella. Rakenneanalyysiani voineekin kutsua soveltavasti funktionaalis-semanttisen mallin mukaiseksi.

Nimenosaa, joka muodostaa käyttäjänimen rungon ja on aina siinä mukana, kutsun *yksilöiväksi osaksi*. Yksilöivien osien semanttisen luokituksen olen tehnyt jokseenkin samalla tavalla kuin Sjöblom yritysnimien yksilöivien nimenosien kohdalla: omat luokansa muodostavat henkilönnimet, muut nimet, leksikaalista merkitystä kantavat ilmaukset, tekosanat ja lyhenteet. Eniten aineistoni 279 nimestä on leksikaalista merkitystä kantavia ilmauksia, joita on 98 kappaletta eli 35 prosenttia kaikista nimistä. Seuraavaksi eniten yksilöivissä osissa esiintyy henkilönnimiä, 71 kappaletta (25 %), ja tekosanoja, 58 kappaletta (21 %). Muita nimiä kuin henkilönnimiä yksilöivissä osissa on 38 kappaletta eli 14 prosenttia koko aineistosta, lyhenteitä 14 kappaletta (5,1 %).

Yksilöivän osan lisäksi moniin käyttäjänimiin kuuluu siitä irrallinen osa, josta käytän termiä *erottava lisäosa*. Sen tehtävä on tehdä nimestä ainutlaatuinen, erottaa se muista saman yksilöivän sisältävistä nimistä. Mikäli jo yksilöivä osa riittää yksilöimään nimen, ei lisäosaa tarvita, mutta tarvittaessa lisäosia voi olla useampiakin. Esimerkiksi nimessä *Toope_79* lisäosia ovat sekä alaviiva että luku 79, sillä käyttäjän ensisijaisesti tavoittelemaat nimet *Toope* ja *Toope79* eivät olleet mahdollisia.

Lisäosia on aineistossani 129 käyttäjänimessä eli 46 prosentissa kaikista nimistä. Kaikkiaan lisäosia on 145 kappaletta, joten suurimmassa osassa aineistoni käyttäjänimistä niitä on korkeintaan yksi. Yleisimmin käyttäjänimi yksilöidään numerolla tai numerosarjalla: 145 lisäosasta niitä on 67 kappaletta. 40 tapauksessa nimen erottaminen muista vastaavanlaisista nimiaineksista on tapahtunut erikoismerkillä tai -merkeillä. Sana tai morfeemi on lisäosana 22 kertaa, kirjain tai kirjainlyhenne 14 kertaa. Käyttäjänimessä *EvaOnNobo* erottavaa funktiota toteutetaan jatkamalla yksilöivä osa *Eva* kokonaiseksi lauseeksi, käyttäjänimessä *J a c k e* lisäosana taas voi pitää nimen kirjoitusasua, välilyöntejä kirjainmerkkien välissä.

Koska tarkoitukseni on ollut antaa lukijalle kattava yleiskuva siitä, millaisia Aapelin käyttäjänimet ovat rakenteeltaan, olen tarkastellut myös sitä, millaiset rakennetyypit toistuvat aineistossa usein. Tarkastelun avuksi olen muodostanut taulukon siitä, kuinka yleisiä lisäosat ovat kussakin yksilöivien osien luokassa (taulukko 3). Sen tietojen perusteella voidaan varsin odotuksenmukaisesti todeta, että henkilönnimien ja leksikaalista

merkitystä kantavien ilmausten yhteydessä lisäosat ovat suhteellisen yleisiä, tekosanojen yhteydessä taas erittäin harvinaisia. Tämän aiheuttaa se, että tekosanat ovat harvoin jo varattuja nimielementtejä, kun taas yleisimmät henkilönnimet ja leksikaalista merkitystä kantavat ilmaukset ovat väistämättä jo jonkun käytössä.

Olen tarkastellut rakenneanalyysin yhteydessä myös nimenosien järjestystä. Useimmissa tapauksissa lisäosa tai lisäosat ovat yksilöivän osan jäljessä. Kun tämä tieto yhdistetään edellä esitettyihin havaintoihin, voidaan aineistosta poimia joitakin yleisimpiä rakennetyyppejä. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilönnimen tai leksikaalista merkitystä kantavan ilmauksen ja numeron yhdistelmä (*Henkka321*; *Ventus89*), erikoismerkein ympäröity yksilöivä osa (*_comp_*; - *Metis* -) sekä ilman lisäosaa esiintyvä leksikaalista merkitystä kantava ilmaus tai tekosana (*granaattiomena*; *Kasgel*).

Luvussa 4 olen perehtynyt niihin käyttäjänimien ortografian eli oikeinkirjoituksen kannalta keskeisiin seikkoihin, joilla ei ole nimessä erottavaa funktiota ja jotka eivät näin ollen tule käsitellyiksi luvussa 3.3. Näitä ovat isojen ja pienten kirjainten sekä välilyönnin käyttö. Välilyönnillä tai sen puuttumisella käyttäjänimessä voi käytännössä olla erottava funktio, mutta eronteko välilyönnin normaaliin käyttöön on siinä määrin hankalaa, että olen tulkinnut välilyönnit lisäosaksi vain nimessä *J a c k e*.

Käyttäjänimien ortografiassa olen kiinnostunut erityisesti nimen alkukirjaimesta. Iso alkukirjain nimen alussa kuuluu suomen kielen keskeisiin oikeinkirjoitusnormeihin, mutta käyttäjänimissä sen noudattamiseen ei velvoita mikään muu kuin mahdollisesti kyseisen normin tiedostaminen.

Isot alkukirjaimet ovat aineistossani enemmistönä, mutta niiden asema ei ole suvereeni: isolla kirjaimella alkaa 61 prosenttia käyttäjänimistä. Muissa Internet-yhteisöissä kuin Aapelissa suoritetuissa tutkimuksissa ison alkukirjaimen osuudet ovat olleet tätäkin pienempiä. Nämä tulokset herättävät kysymyksiä siitä, kuinka vakaa normin asema kiellessämme todella on, ja onko normi lopulta välttämätön tai edes tarpeellinen.

Kielen kehityksen ennustaminen on luonnollisesti erittäin vaikeaa, jopa mahdotontakin. Historiallisen kehityksen tarkastelu kuitenkin kertoo, että isoja ja pieniä kirjaimia koskevissa kielinormeissa on vuosisatojen kuluessa tapahtunut suuriakin muutoksia. Tämän vuoksi näen täysin mahdolliseksi, että vastaavanlaisia muutoksia voi tapahtua myös tulevaisuudessa kielen tehtävien ja käytön muutosten myötä. Pienen alkukirjaimen

tulo hyväksyttäväksi virallisessa yleiskielessä lienee kuitenkin niin suuri muutos nykyisen kielinormin pitkään historialliseen taustaan nähden, että en pidä erityisen todennäköisenä, että itse ehtisin sitä nähdä.

Muut tarkastelemani ortografiset seikat koskevat pienempiä osia aineistoni nimistä. Iso kirjain muualla kuin nimen alussa esiintyy 16 prosentissa käyttäjänimistä. Näistäkin tapauksista joka neljännessä kyse on kielinormien mukaisesta ison kirjaimen käytöstä. Välilyönti on käyttäjänimistä 13 prosentissa. Nimiä, jotka sisältävät esimerkiksi sanalieron ja joihin välilyönti näin ollen norminmukaisesti kuuluisi, on aineistossa enemmänkin. Välilyöntien vähyteen vaikuttaa luultavasti se, että useiden muiden Internet-yhteisöjen käyttäjänimissä ne eivät ole sallittuja. Tällaisia yhteisöjä ovat esimerkiksi Jaana Matsin (2009; 2012) tutkima Demi-lehden keskustelufoorumi sekä Saara Tikkanen (2004) tutkima keskustelujärjestelmä IRC.

Luvussa 5 käsittelen hyvän nimen tutkimusta varsin yleiselläkin tasolla. Keskiössä ovat luonnollisesti hyvät käyttäjänimet ja niiden ominaisuudet, mutta tarkoitukseni on ollut tehdä menetelmällisiä kokeiluja, joiden tuloksia voitaisiin hyödyntää muillakin nimistöntutkimuksen osa-alueilla ja mahdollisesti jopa muilla tieteenaloilla.

Kyselytutkimuksessa saatuihin tuloksiin, niiden yhtenäisyyteen ja menetelmien toimivuuteen olen kiinnittänyt varsin perusteellisesti huomiota jo luvuissa 5.4 ja 5.5. Yleisesti voidaan todeta, että käyttäjänimien arvostetuimpia ominaisuuksia ovat iso alkukirjain, erikoismerkittämyys sekä salaperäisyys eli nimen ja käyttäjän välisen viittaus-suhteen läpinäkymättömyys. Mikään näistä tekijöistä ei tietenkään varmuudella takaa yhteisön jäsenten mieltymystä nimeen. On silti mielenkiintoista havaita, miten suuri merkitys esimerkiksi nimen ortografialla voi olla siihen, millaisena ympäröivä yhteisö sen kokee.

Tutkimusprosessin jälkeen on hyvä paitsi vetää yhteen saadut lopputulokset, myös arvioida niiden luotettavuutta ja käytettyjen menetelmien onnistuneisuutta. Onhan selvää, että mielenkiintoisiakaan tuloksia ei voida pitää erityisen arvokkaina, mikäli ne on saavutettu tieteellisen tiedonhankinnan kriteerejä noudattamatta.

Rakenneanalyysin esitystapaan olen itse tyytyväinen. Vielä tämän tutkielman kirjoittamisen alussa kyseinen pääluku oli täysin hämärän peitossa, eikä minulla ollut minikäänlaista käsitystä siitä, millaisin menetelmin tämän tieteen kentässä jokseenkin vie-

raan nimikategorian rakennetta tulisi lähteä purkamaan. Kirjoitustyön ja aineiston tutkimisen myötä palaset kuitenkin loksahdivat paikalleen mitä luonnollisimman tuntuisesti, ja tässä vaiheessa toisenlaisen analyysimallin kuvittelemisen tuntuu suorastaan mahdolliselta.

Analyysissä käyttämäni menetelmä muistuttaa suurelta osin Paula Sjöblomin funktionaalis-semanttista analyysimallia. Yhtäläisyys ei kuitenkaan ole tietoinen valinta. Menetelmäni syntyi omalla painollaan, ikään kuin loi itse itsensä. Samankaltaisuudet funktionaalis-semanttiseen malliin huomasin vasta analyysiä tehdessäni. Päätymisen samanlaisen analyysimallin valintaan nähdäkseni alleviivaa mallin toimivuutta. Perusajatukseltaan se on sovellettavissa hyvin laajalti eri nimikategorioiden tutkimukseen.

Suurimmat ongelmat rakenneanalyysissä lopulta aiheutti terminologia, nimenosista käytettävät käsitteet. Onnistunut valinta edellyttää sekä termin kuvaavuutta nimenosaan nähden että sopivuutta aiemmassa nimistöntutkimuksessa käytettyihin käsitteisiin. Varsin pitkään tutkimusta tehdessäni käytin nimenosaluokista termejä *perusosa* ja *yksilöivä osa*, mutta harmikseni havaitsin niiden merkityksen olevan vaikeasti ymmärrettävissä. Erityisesti *yksilöivä osa* kuvaamassa käyttäjänimen valinnaista, ”ylimääräistä” osaa oli liian voimakkaasti ristiriidassa sen kanssa, miten Sjöblom on vastaavaa käsitettä käyttänyt. Niinpä päädyin lopulta termeihin *yksilöivä osa* ja *erottava lisäosa*. En kuitenkaan oletta niiden olevan tehtävässään täydellisiä tai niiden aseman olevan kiveen hakattu. Pitäisin täysin ymmärrettävänä, jos mahdollisissa myöhemmissä tutkimuksissa nimenosista päädyttäisiin käyttämään toisia käsitteitä.

Hyvän käyttäjänimen tutkimusmenetelmät vaativat vielä jonkin verran hienosäätöä. Kuitenkin jo nykyisellään niiden tulokset ovat pääosin samansuuntaisia keskenään, mikä luonnollisesti lisää niin tulosten kuin menetelmienkin luotettavuutta. Kaikkiaan pidän erityisesti käytännön nimiesimerkkien hyvyden arviointia tutkimuseettisestä ongelmallisuudestaan ja subjektiivisuudestaan huolimatta (tai kenties osittain jälkimmäisestä joutu) erittäin kiinnostavana ja informatiivisena tieteenhaarana. Vastaavanlaisin menetelmin voidaan arvioida, ja on jo arvioitukin, myös muita nimiä kuin käyttäjänimiä ja muita tutkimuskohteita kuin nimiä.

6.2 Nimistöntutkimuksesta nimettömyyden tutkimukseen?

Jo tutkimusprosessin käynnistyessä oli selvää, että tämä tutkielma pystyisi kattamaan vain marginaalisen osan tutkittavasta ilmiöstä, käyttäjänimistä. Vaikka Aapeli on merkittävä verkkoyhteisö, on siellä esiintyvien käyttäjänimien määrä jo pelkästään Suomen mittakaavassa vain murto-osa eri yhteisöissä esiintyvien nimien kirjosta. Ja kuten tekemällä vertailua aiempiin tutkimuksiin voidaan todeta, ovat nimeämiskäytännöt eri Internet-yhteisöissä hyvinkin erilaisia.

Mikäli virtuaalisten henkilönnimien tutkimus tulee myöhemmin saamaan jatkoa, keskeistä on laajentaa nykyistä kuvaa käyttäjänimistä ja niiden ominaisuuksista. Esiintyvätkö tähänastisissa tutkimuksissa ilmenneet ominaisuudet käyttäjänimissä yleisemminkin? Onko nimissä esimerkiksi rakenteellisia malleja, jotka toistuvat yhteisöstä toiseen? Vai onko verkkoyhteisöjen välillä ylipäänsä nähtävissä minkäänlaisia yhteyksiä?

Uuden, tähänastisista tutkielmista poikkeavan tutkimushaaran tarjoaa tilapäisten nimimerkkien tutkimus. Selvittämättä on kysymys siitä, onko niitä ylipäänsä syytä pitää niminä. Olisi myös mielenkiintoista tietää, millä lailla ne eroavat rekisteröidyistä käyttäjänimistä esimerkiksi rakenteeltaan ja funktioiltaan. Hedelmällistä maaperää tällaisille tutkimuksille ovat verkkoyhteisöt, joissa on mahdollista toimia sekä käyttäjänimellä että nimimerkillä. Tällainen järjestely ei ole varsinkaan keskustelufoorumeilla lainkaan harvinainen.

Verkkoyhteisöjen käyttäjien nimeämiskäytäntöjen ohella olisi myös mahdollista tutkia nimille täysin vastakohtaista ilmiötä, nimettömyyttä. Internetissä on olemassa keskustelufoorumeita, joissa käyttäjillä ei ole tapana nimetä itseään lainkaan ja joissa yhteisökulttuurin luonne perustuu suurelta osin juuri tähän. Tällaisia keskustelufoorumeita ovat esimerkiksi viime vuosina Internetissä suureen suosioon nousseet kuvafoorumit, kuten englanninkielinen 4chan ja suomenkielinen Ylilauta⁷⁰.

⁷⁰ *Kuvafoorumi* tai *kuvalauta* on Internetin keskustelufoorumi, jonka sisältöön kuuluu kirjoitetun kielen lisäksi keskeisenä osana kuvien käyttö viesteissä. Kuvafoorumeilla käytävä keskustelu on usein luonteeltaan intensiivistä, synkronista (Keskustelua käydään jokseenkin samaan tapaan kuin reaali maailmassa puhuttaessa, osallistujat ovat yhtäaikaaisesti verkossa kirjoitusvalmiudessa. Termeistä *synkroninen* ja *asynkroninen* tarkemmin Kytölä 2008: 238–239) ja historiatonta: ajat viestien lähettämisen välillä saattavat olla sekunneissa mitattavia ja keskustelunavaukset saatetaan tuhota jo kymmenessä minuutissa, mikäli niihin ei ole tullut uusia viestejä.

Nimettömyys Internet-keskusteluissa, joissa totunnaisempaa on joko käyttäjänimen tai nimimerkin käyttö kirjoittajan identifioimiseksi, tarjoaa lukuisia nimistöntutkimuksenkin näkökulmasta mielenkiintoisia kysymyksiä: Millä lailla anonyymi keskustelu eroaa nimen kanssa käytävästä keskustelusta? Jos nimeäminen on sallittua, millaiset käyttäjät kirjoittavat odotusten vastaisesti nimimerkillä? Voiko nimetön kirjoittaja rakentaa itselleen keskusteluun identiteetin⁷¹?

Internetin nimeämiskäytäntöjen laajamittaisempi tutkiminen toisi eteen myös oikeustieteellisen näkökulman. Verkkokeskustelukulttuurin nousun myötä kasvavaksi ongelmaksi on muodostunut keskustelujen lainvastainen sisältö. Ilmiön aiheuttajaksi koetaan anonyymiteetti, jonka nähdään loitontavan mahdollista rikkeen tekijää vastuustaan ja madaltavan kynnystä erityisesti toisen ihmisen loukkaamiseen. Julkisuuudessa onkin esitetty useita puheenvuoroja, joissa vaaditaan muulla kuin henkilön oikealla nimellä kirjoittamisen rajoittamista tai kieltämistä. Tutkielman kirjoittamisen aikaan esillä on ollut sisäasiainministeriön etnisten suhteiden neuvottelukunnan ehdotus nimimerkkien kieltämiseksi lailla⁷². Kannanotossa vastustetaan pääosin anonyymiyttä, mutta siinä anonyymiyden käsite selvästikin kattaa myös ne ilmaukset, joista tässä tutkielmassa puhutaan käyttäjäniminä ja nimimerkkeinä.

Nimistöntutkijan näkökulmasta on toki toivottavaa, ettei tämänkaltaisiin toimenpiteisiin yhteiskuntarauhan takaamiseksi tarvitsisi koskaan turvautua. Käyttäjänimillä, nimimerkeillä ja anonyymiteetillä on kerrottavanaan mielenkiintoisia ja tärkeitä seikkoja niin kielestä kuin ihmisistä ja yhteiskunnasta ylipäänsä. Tämän vuoksi olisi sääli, mikäli niistä jouduttaisiin lakisääteisesti luopumaan.

Useimpien kuvafoorumien keskeinen ominaisuus on viestien nimettömyys: sitä suositetaan tai se saattaa olla jopa pakollista. Ylilauta-foorumilla nimettömyys ei ole pakollista, mutta käytännössä lähes kaikki viestit ovat nimettömiä. Tällöin viestin lähettäjäksi on merkitty ”Anonyymi”. Tästä käytännöstä johtuen kyseisellä foorumilla yhteisön jäsenet käyttävät itsestään kollektiivista nimitystä ”nyymit”. (www.fi.wikipedia.org/wiki/Kuvafoorumi.)

4chan (www.4chan.org) on länsimaissa tunnetuin ja yleisimmin käytetty kuvafoorumi. Ylilauta (www.ylilauta.fi) puolestaan on nykyisin Suomen merkittävin kuvafoorumi. Ylilaudalla käy päivittäin yli 60 000 eri käyttäjää, jotka ovat pääosin 15–25-vuotiaita suomalaisia (www.ylilauta.fi/?tietoa).

⁷¹ Usein kuvafoorumien viestiketjuissa tärkeä rooli on AP:lla, ketjun *alkuperäisellä postaajalla* eli aloittajalla, joka monesti tavalla tai toisella tuo roolinsa esiin viesteissään. Tällainen identiteetti rajoittuu kuitenkin luonnollisesti vain kyseiseen viestiketjuun.

⁷² www.tamperelainen.fi/artikkeli/99581-etnisten-suhteiden-neuvottelukunta-nettikeskustelut-vain-oikeilla-nimilla.

Toisaalta on todettava, että tällaisen lain toteuttaminen käytännössä olisi nykymaailmassa jokseenkin mahdotonta. Kuten suurilukuiset jyrkän vastustavat kannanotot etnisten suhteiden valtuuskunnan ehdotukseen osoittavat, ihmiset pitävät vankasti kiinni sananvapaudestaan ja muista yksilönvapauksistaan. Ehdotuksessa vaaditulla tavalla yksilönvapauksia rajoittava laki tulisi oletettavasti aiheuttamaan ongelmia huomattavasti laajemmin kuin anonyymi verkkokeskustelu. Lisäksi omalla nimellä rekisteröitymisen vaativan verkkokeskustelun toteuttaminen tuskin olisi teknisesti mahdollista, mikäli kaikki maailman valtiot eivät lähtisi yksissä tuumin sitä ajamaan.

6.3 Mikä tekee käyttäjänimien tutkimuksesta tärkeää?

Kun edellä esitän visioita siitä, millaisia näkökulmia mahdollisissa tulevaisissa virtuaalisten henkilönnimien tutkimuksissa voitaisiin käsitellä, on hyvä pysähtyä vielä hetkeksi tarkastelemaan näiden tutkimusten tarpeellisuutta. Näen itsekkin kyseenalaistamisen mahdollisuuden. Epäilemättä maailma selviäisi, vaikka sillä ei olisikaan tieteellistä tietoa siitä, millaisia Aapelin käyttäjänimet ovat rakenteeltaan ja ortografialtaan.

On kuitenkin tärkeää huomata, että tutkimustulosten merkitys ulottuu itse tutkimusaiheen yli. Niitä voi käyttää välineinä muussa nimistöntutkimuksessa ja myös muilla kielentutkimuksen osa-alueilla. Aapelin käyttäjänimien oikeinkirjoitus on osa erityisesti nuorison käyttämän epämuodollisen kirjoitetun kielen tutkimusta. Etenkin nimen alkukirjaimen voi nähdä heijastelevan kielen kehitystä yleisellä tasolla. Sen vuoksi isojen ja pienten kirjainten toistaiseksi jokseenkin kartoittamaton historia voisi olla itsessäänkin hyödyllinen tutkimuskohde. Käyttäjänimet ja nimimerkit tuovat myös uusia näkökulmia käsityksemme siitä, mitkä kielelliset ilmaukset ylipäänsä ovat nimiä.

Tarkasteltaessa käyttäjänimien välinearvoa kielentutkimuksessa on hyvä muistaa, että kaikella tiedolla on myös itseisarvonsa. Varsinkin humanistisissa tieteissä tutkimuksen olemassaoloa on usein vaikea perustella sen välttämättömyyden kannalta. Lieneekin parasta uskoa siihen, että tällaisia perusteluja ei tarvita. Itse pidän tutkielman tärkeyden keskeisimpänä kriteerinä sitä, että lukija kokee sen kiinnostavaksi ja näin kenties kokee ilon ja oivalluksen elämyksiä.

Lupaavia merkkejä tästä sain jo lähettäessäni Aapelin keskustelufoorumille 15-sivuisen yhteenvedon kyselytutkimukseni tuloksista⁷³. Päätän tämän tutkielman ilolla käyttäjän *For Foorumi* reaktioon esitettyäni arvion, että lopullisen pro gradu -tutkielmani ilmestyminen venyy kesälomien jälkeiseen aikaan:

Odotan innolla kesäloman loppumista, jotta pääsen lukemaan koko jutun! :)

Kun saa nuoren ihmisen odottamaan kesäloman loppua innolla, tietää tekevänsä jotain hyvin merkittävää.

⁷³ Aihetta koskeva viestiketju on nähtävissä osoitteessa www.aapeli.com/community/forums/topic/179693. Yhteenvedo on nähtävissä osoitteessa www.docs.google.com/file/d/0B66isTtMqwXRSUJpMEJNVkJVTTA/edit?pli=1.

Lähteet

- AINIALA, TERHI – MINNA SAARELMA – PAULA SJÖBLOM 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: SKS.
- AINIALA, TERHI – MIA HALONEN 2011: Somalialaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjinä Itä-Helsingissä. – *Virittäjä* 115 s.193–219.
- ANDERSSON, THORSTEN 1994: Olika egennamnskategorier – förenande om särskiljande drag. Teoksessa Kristinn Jóhannesson – Hugo Karlsson – Bo Ralph (toim.) *Övriga namn. NORNA-rapporter* 56 s. 15–42. Uppsala: NORNA-förlaget.
- CARLQUIST, JONAS 2005: Internetnamn som socialt fenomen. Teoksessa Staffan Nyström (toim.) *Namnens dynamik: Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick: handlingar från den trettonden namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003* s. 89–100. Uppsala: NORNA-förlaget.
- HAKALA, AKI 2005: Tilastollisia ja matemaattisia menetelmiä sovellettuna pokeripeleihin. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston matematiikan ja tilastotieteen laitos.
- HÄMÄLÄINEN, LASSE 2011: ”Nimi on King Pelle”: Käyttäjien nimet verkkopeliyhteisö Aapelissa. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- IISA, KATARIINA – HANNU OITTINEN – AINO PIEHL 2006: *Kielenhuollon käsikirja*. 6. painos. Helsinki: Yrityskirjat.
- ISK = HAKULINEN, AULI – MARIA VILKUNA – RIITTA KORHONEN – VESA KOIVISTO – TARJA-RIITTA HEINONEN – IRJA ALHO 2004: *Iso suomen kielemioppi*. Suomen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 950. Helsinki: SKS.
- ITKONEN, MARKUS 2007: *Typografian käsikirja*. 3., tarkistettu ja laajennettu painos. Helsinki: RPS-yhtiöt.
- KIELITOIMISTON OIKEINKIRJOITUSOPAS 2009. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja. 7. painos. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- KIISKI, PÄIVI 1993: Kotona Meerikkä, koulussa Ämmä, partiossa Tiuhti: kuopiolaispartiolaisten puhuttelunimet. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- KIVINIEMI, EERO 1971: *Suomen partisiippinimistöä: ensimmäisen partisiipin sisältävät henkilön- ja paikannimet*. Helsinki: SKS.
- 2006: *Suomalaisten etunimet*. Helsinki: SKS.

- KOISTINEN, ULLA 2005: Siwan Dösärillä: tutkimus Espoon Espoonlahden ja Nöykkiön alueen bussipysäkinimistä. Seminaariesitelmä. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Osat 1–3. 2006. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- KYTÖLÄ, SAMU 2008: Englanti huumorin ja syrjinnän välineenä suomalaisen Futisforumin keskusteluissa. Teoksessa Sirpa Leppänen, Tarja Nikula ja Leila Kääntä (toim.) *Kolmas kotimainen: lähikuvia englannin käytöstä Suomessa* s. 236–274. Tietolipas 224. Helsinki: SKS.
- MATSI, JAANA 2009: *Bailusmurffi, keinotekoinen, lapolislazuli* ja kumppanit: Internetin keskusteluryhmien käyttäjien peitenimet eli nikit, niiden valintaperusteet ja käyttö. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- 2012: ”Nicki on nettinimi.”: Nettinimimerkkien muodostaminen ja käyttö. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- MUIKKU-WERNER, PIRKKO 2009: *Tositarkoituksella: näkökulmia kontakti-ilmoituksiin*. Helsinki: SKS.
- MÄÄTTÄNEN, PENTTI 1995: *Filosofia: johdatus peruskysymyksiin*. Helsinki: Gaudamus.
- OINONEN, LAURA 2012 (tulossa): Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- PAIKKALA, SIRKKA 1999: Nimistönsuunnittelun ja -huollon juridinen asema. Teoksessa Sirkka Paikkala – Ritva Liisa Pitkänen – Peter Slotte (toim.) *Yhteinen nimiympäristömme: nimistönsuunnittelun opas* s. 200–208. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- PAIKKALA, SIRKKA 2004: *Se tavallinen Virtanen: suomalaisen sukunimikäytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1921*. Helsinki: SKS.
- PAMP, BENGT 1994: Övriga namn och andra. Ett försök till gruppering av egennamnen. Teoksessa Kristinn Jóhannesson – Hugo Karlsson – Bo Ralph (toim.) *Övriga namn. NORNA-rapporter* 56 s. 49–57. Uppsala: NORNA-förlaget.
- SJÖBLOM, PAULA 2006: *Toiminimen toimenkuva: suomalaisten yritysnimien rakenne ja funktiot*. Helsinki: SKS.
- SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- TIKKALA, SAARA 2004: Nickit ja nikit: käyttäjien kutsumanimet Internetin keskustelukanavilla. Tutkielma Helsingin yliopiston Nimistön sosiolingvistiikkaa -kurssilla.
- VALKAMA, JOHANNA 2008: Aatoksenkadulta Yliskujalle: tutkielma Hervannan kadunnimistä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- VALKEINEN, SONJA 2010: Pilvenhattaralta sudenkuoppaan: henkilökohtaisten kotisivujen nimistä. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisen ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- VEHKALAHTI, KIMMO 2008: *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Tammi.
- YLI-KOJOLA, MARIA 2005: Kurvinpussi vai Torikatu: kouvolalaisten mielipiteitä kadunnimistä. Teoksessa Terhi Ainiala (toim.) *Kaupungin nimet: kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistä* s. 178–201. Helsinki: SKS.

Verkkolähteet

Tutkielmassa esiintyviä verkkolähteitä käytetään suureksi osaksi vain yhden kerran. Tämän vuoksi olen nähnyt käytännöllisimmäksi viitata niihin alaviitteissä. Alla olevaan listaan olen kuitenkin koonnut kaikki tutkielmassa esiintyvät verkko-osoitteet. Kaikkien verkko-osoitteiden olemassaolo ja sisältö on tarkistettu 7.5.2012.

www.4chan.org
www.aapeli.com
www.aapeli.com/community/forums/topic/178583
www.aapeli.com/community/forums/topic/179693
www.aapeli.com/community/users
www.aapeli.com/help/faq
www.aapeli.com/help/news/9453
www.aapeli.com/help/parents
www.cs.tut.fi/~jkorpela/sanat/aakkoslaji.html
www.de.wikipedia.org/wiki/Gro%C3%9Fschreibung
www.docs.google.com/file/d/0B66isTtMqwXRSUJpMEJNVkJVTTA/edit?pli=1
<http://elomake.helsinki.fi>
<http://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/33374/lomake.html>
www.en.wikipedia.org/wiki/Capitalization
www.en.wikipedia.org/wiki/Everton,_Liverpool
www.en.wikipedia.org/wiki/Jess
www.en.wikipedia.org/wiki/Letter_case
www.en.wikipedia.org/wiki/Newbie
www.facebook.com
www.fckuusysi.fi/?sivu=seura
www.fi.wikipedia.org/wiki/Kuvafoorumi
www.fi.wikipedia.org/wiki/Master_of_Ceremonies
www.fi.wikipedia.org/wiki/Qwerty
www.fi.wikipedia.org/wiki/Ronaldinho
www.google.fi
http://kaino.kotus.fi/korpus/vks/meta/vks_coll_rdf.xml
www.kansalaisen.karttapaikka.fi
<http://keskustelu.suomi24.fi/node/10405719>
www.meemi.info/index.php/Viljamin_veli
<http://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId=22>
www.playforia.com
www.playforia.de
www.playforia.info/for-advertisers/aapeli-statistics
www.playforia.se
www.seinajoki.fi/museo/toimipaikat/tietoja_kohteista/aitta-_puori-_lutti.html

www.tamperelainen.fi/artikkeli/99581-etnisten-suhteiden-neuvottelukunta-nettikeskustelut-vain-oikeilla-nimilla
<http://tnsmatrix.tns-gallup.fi/public>
www.vvks.info/tekstit/1600_2_lakikieli/index.html
www.ylilauta.fi
www.ylilauta.fi/?tietoa

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake: tutkimus Aapelin nimimerkeistä.

Tässä esitettävä kyselylomake on ollut täytettävänä Helsingin yliopiston e-lomakepalvelussa osoitteessa <http://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/33374/lomake.html> aikavälillä 20.–28.2.2012. Tämän jälkeen suljin lomakkeen, kunnes avasin sen uudelleen 5.4.2012. Avasin lomakkeen uudelleen, jotta aiheesta kiinnostuneet voivat käydä tarkastelemassa sitä alkuperäisessä ympäristössään. Tässä liitteessä esitettävä versio on sovitettu Microsoft Wordin visuaaliseen aseteluun, sillä lomakkeen esittäminen kuvankaappauksen avulla ei ole painetussa muodossa tyydyttävällä tavalla mahdollista. Kaikki tekstit on kuitenkin esitetty samassa muodossa kuin Internetissä.

Alkuteksti

Tällä kyselylomakkeella esitän kysymyksiä liittyen peliyhteisö Aapelin (www.aapeli.com) käyttäjien nimimerkkeihin. Lomakkeen tuloksia käytän kyseistä aiheutta käsittelevässä pro gradu -opinnäytetyössä. Teen opinnäytettä Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa, suomen kielen oppiaineessa. En siis edusta Aapelin ylläpitoa, eikä tämä kysely ole Aapelin ylläpidon järjestämä.

Saatan käyttää vastauksia tutkielmassani referoituina tai sellaisenaan. Mikäli haluat, että jokin kertomasi tieto ei päädy tutkielmaan, pyydän kertomaan siitä kyselylomakkeen lopussa olevassa avoimessa vastauskentässä. Yksittäisten vastaajien syntymävuotta ja sukupuolta en kerro, ellei tähän ole erityistä syytä. Tällöin pyydän erikseen kyseisen vastaajan lupaa tiedon julkaisuun. Mitä tulee yksityisyydensuojaan muutoin, lomake ei kerää vastaajasta taustatietoja (esim. IP-osoite) tämän tietämättä. Vain vastausajankohta tulee minulle näkyviin.

Lomakkeen täyttämiseen kuluu oletettavasti noin 10 minuuttia. Jos aikaa kuluu huomattavasti enemmän tai kyselystä on muutoin jotain huomautettavaa, on lomakkeen lopussa mahdollista antaa palautetta.

Vastausten ei tarvitse olla pitkiä tai kieliassultaan hienoja - kaikki kelpaa. :) Mikäli johonkin kohtaan ei halua tai osaa vastata, voi kyseisen kohdan jättää väliin. Lomakkeen

ainoa pakollinen kohta on "Mikä on nimimerkkisi Aapelissa?" Luonnollisesti kuitenkin toivon, että vastauksia tulisi mahdollisimman paljon.

Taustatiedot

- Mikä on nimimerkkisi Aapelissa? [pakollinen kenttä]
- Minä vuonna olet syntynyt?
- Sukupuolesi:

Nimimerkin tausta

- Miten keksit nimimerkkisi? Perustuuko se oikeaan nimeesi, kuvaako se jotain henkilökohtaista ominaisuuttasi (luonteenpiirteet, esikuvat, kiinnostuksen kohteet) vai onko se täysin hatusta heitetty?
- Oliko nimimerkin keksiminen vaikeaa? Kestikö siinä pitkään?

Nimimerkin vaihtaminen

- Onko sinulla (ollut) muita käyttäjätilejä Aapelissa?
 - Jos on, minkä nimisiä?
 - Jos olet vaihtanut nimimerkkiäsi (eli luonut uuden käyttäjätilin), mistä syystä olet tehnyt niin?
- Jos voisit valita itsellesi uuden nimimerkin ilman mitään rajoituksia (jo varatut nimet, pituus- ja erikoismerkkirajoitukset), vaihtaisitko nimimerkkisi?
 - Jos vaihtaisit, minkä nimimerkin valitsisit?

Hyvä nimimerkki I

- Alla on kymmenen satunnaista Aapeli-nimimerkkiä. Mikä niistä on mielestäsi paras, mikä huonoin? Laita nimimerkit paremmuusjärjestykseen (1 = paras, 10 = huonoin). Kirjoita numerot nimimerkkien oikealla puolella oleviin tekstikenttiin.
 - Calopteryx
 - Clöön
 - !ixi!
 - J e s s

- Midania
 - mies 44
 - pikkulutti
 - Riina220
 - -Sevendown-
 - tunturin tuuli
- Jos haluat perustella valintojasi (esim. sitä, miksi joku nimimerkeistä oli paras), voit tehdä sen tässä. Tämä ei ole kuitenkaan pakollista.

Hyvä nimimerkki II

- Alla on kymmenen satunnaista Aapeli-nimimerkkiä. Ovatko ne mielestäsi hyviä vai huonoja? Anna niille arvosana asteikolla 1-5 (arvosana 1 on huonoin, 5 paras).
- AAQQ
 - Angel 98
 - EVERTON99
 - _-Green- _
 - hupsutar
 - keksitty
 - Leatherhead
 - maxiii
 - P4nd4
 - änglamaria
- Jos haluat perustella vastauksiasi (esim. sitä, miksi joku nimimerkki oli hyvä), voit tehdä sen tässä. Tämä ei kuitenkaan ole pakollista.

Hyvä nimimerkki III

- Kumpi ominaisuus on mielestäsi nimimerkeissä parempi?
 - Nimimerkki alkaa isolla alkukirjaimella/pienellä alkukirjaimella
 - Nimimerkki on lyhyt/pitkä
 - Nimimerkki on suomenkielinen/englannin- tai jonkun muun kielinen

- Nimimerkki on kaunis/hauska
- Nimimerkissä on erikoismerkkejä (esim. -Matti-)/ei ole erikoismerkkejä (esim. Matti)
- Nimimerkki kertoo jonkin ominaisuuden käyttäjästäan/on salaperäinen, ei kerro käyttäjästäan mitään suoraan
- Mitä muita yleisiä ominaisuuksia hyvään nimimerkkiin kuuluu?

Aapelin nimimerkkikäytännöistä

- Aapelissa ei saa olla kahta täysin samanlaista nimimerkkiä. Tulisiko saada olla?
- Nimimerkin tulee olla Aapelissa 3-16 merkkiä pitkä. Onko tämä pituusrajoitus mielestäsi hyvä?
 - Jos ei, mikä olisi?
- Aapelin nimimerkeissä sallitaan erikoismerkkien - _ ja ! käyttö. Tulisiko myös muita erikoismerkkejä sallia?
 - Jos tulisi, mitä?
- Aapelin säännöissä kielletään asiattomat nimimerkit. Millaista nimimerkkiä sinä pidät asiattomana? Millaisiin nimimerkkeihin ylläpidon tulee puuttua?
- Jos haluat kommentoida näitä aiheita lisää, voit tehdä sen tässä.

Muuta

- Jos mieleesi tuli vielä jotain nimimerkkeihin liittyvää, voit kirjoittaa sen tähän. Samoin jos haluat jonkin kertomasi tiedon pysyvän salassa, pyydän kertomaan siitä tässä.
- Jos haluat antaa palautetta kyselystä, voit tehdä sen tässä.

Liite 2. Kyselylomakkeeseen vastanneiden käyttäjien nimet

<i>8Hihhi8</i>	<i>Cheerleader__</i>
<i>9aj</i>	<i>C-O-B-U-S</i>
<i>Aiqu</i>	<i>CocaCola</i>
<i>ajuova</i>	<i>collector</i>
<i>akku-pileksi</i>	<i>CONST</i>
<i>Al Capone96</i>	<i>_comp_</i>
<i>Alamida</i>	<i>-Crane-</i>
<i>- Alcometer -</i>	<i>CrazyTiger</i>
<i>allunen2</i>	<i>danuzecc</i>
<i>angel_power</i>	<i>daysi</i>
<i>Anselmiina</i>	<i>Donax</i>
<i>Antimatsisti</i>	<i>Eitzpii</i>
<i>Antsa1998</i>	<i>El_ias</i>
<i>Apa-96</i>	<i>Electra Complex</i>
<i>Apelix</i>	<i>elektra96</i>
<i>Apinakapina98</i>	<i>Eliasx</i>
<i>APoro</i>	<i>elto</i>
<i>-_AreX_-</i>	<i>EMCi</i>
<i>AuToCaD FaN</i>	<i>-emäntä-</i>
<i>Bensamittari</i>	<i>EvaOnNobo</i>
<i>benzcu</i>	<i>Extraordinary</i>
<i>bertil ruuvi</i>	<i>Finkoda</i>
<i>Best6489</i>	<i>Freege</i>
<i>Bilishai99</i>	<i>Fresident</i>
<i>Bowbow</i>	<i>Frisco</i>
<i>Bukkit</i>	<i>Full-0</i>
<i>Buscado</i>	<i>Gentom</i>
<i>CapeStar</i>	<i>GinGinH</i>
<i>Ceres</i>	<i>Gixa</i>

<i>Gothic Rabbit</i>	<i>-jokimaa-</i>
<i>granaattiomena</i>	<i>jonas1122</i>
<i>great ape</i>	<i>Joniysikasi</i>
<i>Hanjus</i>	<i>Jpo</i>
<i>Hattara</i>	<i>JU 77</i>
<i>Heipsis</i>	<i>junnu</i>
<i>heliinä</i>	<i>juusto varas</i>
<i>helitzi9</i>	<i>JättiMiksu</i>
<i>Henkka321</i>	<i>K0t!k!ssa</i>
<i>Hepari</i>	<i>Kabni</i>
<i>hevi-fani</i>	<i>Kahviautomaatti</i>
<i>Hihitys</i>	<i>kaikki</i>
<i>Hummeri5</i>	<i>kala96</i>
<i>HYMYMIELI</i>	<i>Kalpokaapo</i>
<i>iidu12</i>	<i>karkkikeiju!</i>
<i>illusy</i>	<i>Kasgel</i>
<i>Innovation</i>	<i>Katriina91</i>
<i>italiaray</i>	<i>kerkku</i>
<i>J a c k e</i>	<i>Kiekkohait</i>
<i>jakke jekuttaja</i>	<i>Kippe-tytta</i>
<i>jamesbond008</i>	<i>Kiroileva hiili</i>
<i>janinavaan</i>	<i>KIRSI2</i>
<i>JEDI MESTARI</i>	<i>Knokkis</i>
<i>jeekani</i>	<i>-Kore</i>
<i>Jelze</i>	<i>Kreptox</i>
<i>Jennamiu</i>	<i>Lantis</i>
<i>jenni_90</i>	<i>Lavender</i>
<i>jesQ6000</i>	<i>leevi sutira</i>
<i>jim3</i>	<i>lehmä10</i>
<i>-Jimmy</i>	<i>lemonlight</i>
<i>jobes</i>	<i>lesoman</i>

Light Green
Lisko_94
Liulau
Loreleichen
lotnoo
LovelierDraggo
Luovatar
maamma
Magic1
maimy
maisal112
majami
Marjuskainen
marksavv
Marmela
Marsaheij
maximos22
melega
melkku 12
Messi10Ronaldo7
Mestar1
Metal_Heart
Metallica 2
- Metis -
Micela
MiiZy3
Mikardinho
Mirleh
Mister Komistus
-MisuKisu-
mr_mies

Muumuu0
Mybe
möhö_maha
Nalakuttava akka
Nandana
napero7
Nede
-Nosferatu-
Nuhaus
nähdään!
Ocad
osku18
ossi junnari
ouat00
paihan
PALLOT8
Pandu
paras miro
pehmo
perkeliina
Persikka85
phena b
PHIENIGNUI
pikku-pupu12
piku
-Pixel-
POKKA-TYTTÖ
ponmon
pool shark
puhelintyttö
Purnukka

PVTB
Påla
pääsiäis-pupu
qawp
Quisinart
qwerking
radiant
raivo
Rankingkuningas!
Rauniotar
reginatar
Reila
riksa7890
risotto
RMK
Rompula
Ronaldinho 00
rosatsu
Rotaatio
rotannaama
Räpyttö 95
Salamoiva myrsky
samirr
-Sampeddi-
-Sasuke Uchiha-
saukkonen
Savu-ukko
SHADOWWALK
ShadowLancelot
sienisonni!
SilmälasiSankari
Sininen sieni
Siodo
Sofya112
Someone44914
Stillara
Stradlin
Suex
sugarbaby85
super kissa
survivor-man
Susi-ihminen
_Taateli-
tapsa64
Teo01
tepe96
TheFreeWay
TheSaunatakki
TheSurkimus
Tifi
Tir2
tollonen
Tomi4321
tommi jr
tommivap
Tomusokeri
Tomusokeri 2
tonitus8
Toope_79
topi6nen
torsti3
tryffeli999

tturquoise
Tuhkatassu
Tume550
tyyze
ujokaali
untelo
v11vi
Vampire-Girl
warpig
wasara
vasilisko
Weedh
VELHOXI
Welqaa
Ventus89
werty213
-VE-SA-
whatevanevermind
Vihku
Wilbur_Mudd
viljami03
vilvtuli
Winner5
Wormhole
vttun
Välimeri
välipala123
Ximbe
Xolder
Xtreme Dude
Ykköspelle

Yks pöllöpää
Yorshkrunsquar
You Too
älä naurata